N Nr. 16

2. AUGUSTNUMMER 1941

Signal

Universitetsbiblioteket i Tromsø

Vågsomt kup!

Ved fremmarsjen over Siluca erobret en eneste tysk 3,7-cm.s-luftvernkanon en sovjetflyplass, ødela 23 fly og tok bensin, bomber og et feltkjøkken

Beretning av PK. Arthur Grimm inne i bladet

Belgia 2 fr. / Bulgaria 8 lewa / Danmark 50 øre / Finnland 4.50 mk. / Frankrike 4 fr. / Hellas 8 drs. / Iran 3 rial / Italia 2 lire / Kroatia 5 Kuna / Luxemburg 25 Pf. / Nederland 20 cents / Norge 45 øre / Portugal 2.- esc. / Romania 16 lei / Serbia 5 Dinar / Sverige 53 øre / Svelts 45 cents / Slovakia 2.50 kr. / Spania 1.50 ps. / Tyrkia 12 piaster / Ungarn 36 fillér

Hensoldt DIALYT

HENSOLDT WETZLAR

Prisme - kikkerter
til Reiser Sport Jakt.

M. HENSOLDT & SOEHNE
Opt. Werke A-G, Wetzlar

GATEKAMPEN

COPYRIGHT 1941 BY DEUTSCHER VERLAG BERLIN

Gatekampen går for å være sovjettroppenes særlige spesialitet. I 25 år ble de opøvd til å skyte fra loftsluker, kjellerhalser og trær. Det finnes i Sovjetunionen en rikholdig litteratur om denne snikskytter-krigen, hvor det blir tatt særlig hersyn til sivilbefolkningens rolle. „Den bevæpnede opstands teknikk", og lignende lyder disse anvisningers titler. Her er en tysk antitank-kanon kjørt op for å stille de sovjetiske snikskytteres teori overfor det tyske infanteris praksis

Foto : PK. E. Grimm

Hvis det fortsetter på denne måte...

En USA.-fagmann om Englands chanser i Atlanterhavsslaget

Efter den britiske grunnsetning om å få det beste ut av enhver sak er den tyske fremrykking i øst, som kom de engelsk-sovjetske planer i forkjøpet, blitt hilst med blandede følelser som „et pusterum". Med åpenlys bekymring må man riktignok i London konstatere at slaget i Atlanterhavet fortsetter med ubønnhørlig planmessighet eller — om man vil — med planmessig ubønnhørlighet, hvorunder der ikke kan være tale om noe „pusterum".

Den som upartisk vil sette sig inn i dette problem, vil bare hilse det velkommen når de tyske tall herunder blir stillet overfor oplysningene i en artikel „Slaget i Atlanterhavet" i det bekjente politiske USA-tidsskrift „Time" av 28. april 1941. Det som avgjort englandsvennlig bekjente „Time" vil sikkert ikke hos noen bli mistenkt for å arbeide hånd i hånd med den tyske propaganda. Det skriver:

„Siste uke var Sir Percy Noble, den britiske „øverstbefalende over de vestlige skibsfartsveier", klar over at han var på nippet til å tape slaget i Atlanterhavet. Det spørsmål som han så sig stillet overfor, lød:

Kan slaget i Atlanterhavet tapes så langsomt at krigslykken kanskje ennå vender sig før Storbritannia er fullstendig slått."

At slaget i Atlanterhavet under alle omstendigheter tapes av England, det er efter dette den britiske øverstbefalende for de vestlige skibsfartsveier enig med forfatteren av artiklen i „Time" om. La oss høre videre:

„Det britiske admiralitet bebudet i forløpne uke at det for fremtiden ikke mere vilde bekjentgjøre den britiske handelsflåtes tap ukentlig, men bare hver måned. Foranledningen til denne nye fremgangsmåte må til dels søkes i at tyskerne ikke mere skal få vite hvor virksomme enkelte angrep har vært (!) Men når den nye praksis blev optatt også med henblikk på hjemmefrontens moral, da er det et dårlig tegn. Den ukentlige beretning angående tonnasjetapene var nemlig det beste barometer for hvorledes krigen stod for England, og enhver brite vet at selvom hans land kan overleve katastrofer i Middelhavet så kan det aldri overleve tapet av slaget i Atlanterhavet."

Hvor meget blir der til bake til britene?

Forfatteren regner nå sammen den tonnasje som sto til disposisjon for England i begynnelsen av krigen og ved senere beslagleggelser og kjøp. Han kommer herunder til ialt 35 millioner brutto registertonn og tar ca. 3 millioner brutto tonn for sterkt i.

Her fratrekker han den senkede tonnasje med 5,3 millioner brutto tonn, som han angir 6,4 millioner brutto tonn (!) lavere enn de tyske tall. Men la oss ikke være smålige — la oss høre videre:

„Dette skjønne, fete og opmuntrende tall er dog villedende. For det første er en stor del av denne tonnasje beslaglagt av admiralitetet til militære formål, for troppetransporter, for forsyningen av operasjonsområdene ved Middelhavet og til beskyttelse av konvoiene ved hjelp av væpnede handelsskib. For det annet egner en stor del av den disponible tonnasje sig ikke for opgaven med forsyningen av Storbritannia: Noen av skibene er bygget for den innenlandske skibsfart, andre blev ved krigsutbruddet utelukkende anvendt for trafikken fra kyst til kyst i den engelske kanal". — På denne måte fremkommer forskjellen mellem de engelske tall og de tyske, som utrykkelig taler bare om den oversjøiske handelstonnasje. —

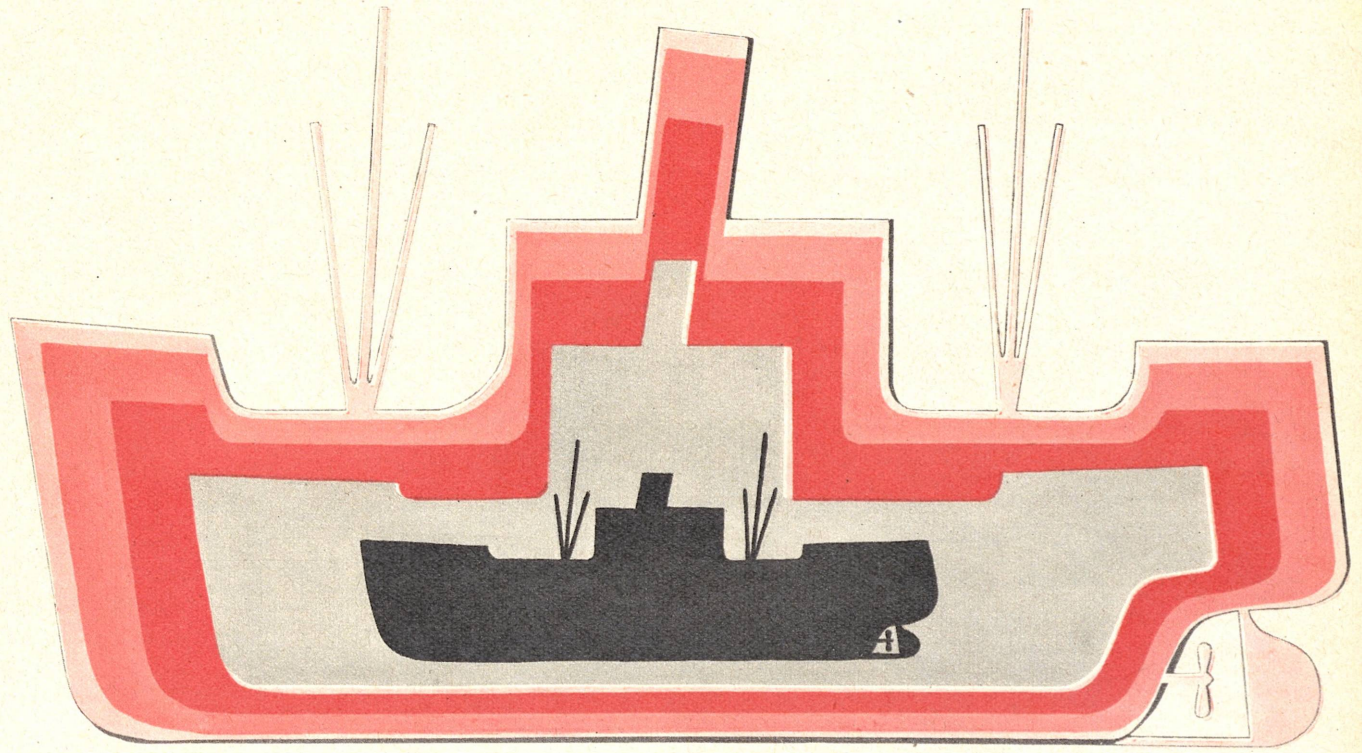
„En stor del av store passasjerskibs tonnasje kan ikke benyttes som frakterum, „fortsetter „Time". „Og mange skib utfører spesiell tjeneste i fjerntliggende egner av jorden hvor fra de ikke uten videre kan trekkes tilbake. Efter vurderinger i London blir med alle disse faktorer den tonnasje, som virkelig står til disposisjon for tilførslen av levnetsmidler og dødsverktøi til England redusert til rundt 13 millioner brutto tonn.

„Men det er ennu ikke alt. Reisene tar lengere tid, fordi konvoiene må avpasse sig efter de langsomste skibs fart og dessuten må styre i siksakkurs. Gjennemsnittlig krever reisene ca. dobbelt så lang tid som i fredstider På denne måte befordrer altså 13 millioner brutto tonn skib omtrent bare så meget gods som 6,5 millioner brutto tonn kunde klare før krigen."

Forfatteren i „Time", som legger stor vekt på å gjelde som godt underrettet, anslår de britiske tonnasjetap ved konvoifart meget høiere enn de forsiktige tyske vurderinger. Han skriver videre:

„Men heller ikke det er alt! Av alle britiske havner hersker der bare i Liverpool og i havnene ved Clyde og ved Severn en også bare tilnermelsesvis normal handelstrafikk. Edinburgh, Newcastle, Hull, London og Southampton ser ligger ca. 1 million brutto tonn stadig fast til reparasjon på verftene eller må vente inntil der blir plass fri for dem på de overbelastede verfter. For omtrent en fjerdedel av denne tonnasje er beskadigelsene opstått som følge av skibsfartens normale risiko og slitasje. Resten er forårsaket av naziene. En vesentlig del av den beskadigede tonnasje virker likeledes som flaskehals fordi verftene fortvilet anstrenger sig for ikke bare å bygge handelsskip, men også krigsskip.

Ifølge denne beregning står der for England med dets handelsflåte på 27,7 millioner brutto tonn virkelig og praktisk til disposisjon bare omtrent 4 millioner brutto tonn for hele dets oversjøiske tilførsel. Siden begynnelsen av

H vis det fortsetter på denne måte . . . *I slutten av mai så saken slik ut: England hadde gått inn i denne krigen med en bestand av oversjøisk tonnasje på 17 millioner br. reg tonn. Ved nybygninger, priser og kjøp hadde det til 31 mai 1941 dertil fått ialt 2.7 millioner br. tonn. Dessuten nyttiggjorde det sig av av nøitral tonnasje inntil dette tidspunkt 2.5 millioner br. tonn. Av den øvrige verdenstonnasje hadde England nyttiggjort sig 7.6 millioner br. tonn. Teoretisk sett skulde Storbritannia efter dette hatt til disposisjon 29.8 millioner br. tonn. På vår tegning er dette tall fremstillet med det hele skib. Fra dette tall må der dog efter de tyske tall trekkes: 1. Tapene som følge av beskadigelser og manglende dokk-og reparasjonsmuligheter 2. millioner br. tonn (rosa). 2. Ved anvendelse av handelstonnasje for militære formål 5 millioner br. tonn. (lyserødt). 3. Ved tap av tid under konvoifart og som følge av laste-og lossevanskeligheter 6 millioner br. tonn. (mørkerødt) 4. Tapene av britisk og i britisk tjeneste seilende verdenstonnasje som følge av senkninger 11.7 millioner br. tonn. (grått). Hva der efter tysk utregning ennå blir tilbake i juni 1941 av nyttbar tonnasje for forsyningsskibsfarten, andrar 5.1 millioner br. tonn. Dette er fremstillet på vår tegning med det sorte skib. Det amerikanske tidsskrift „Time"s sakkyndige regner dog ut at England allerede i slutten av mars 1941 bare hadde 4 millioner br. tonn til disposisjon*

er, hovedsakelig som følge av de tyske ubåters konsentrerte operasjoner og i ringere grad som følge av det tyske luftvåpens slemme hjemsøkelser, mindre og mindre brukbare i den nevnte rekkefølge. Havnene er kort sagt flaskehalser, som reduserer den praktiske verdi av den britiske handelsflåte til ekvivalensen av ca. 5 millioner brutto tonn.

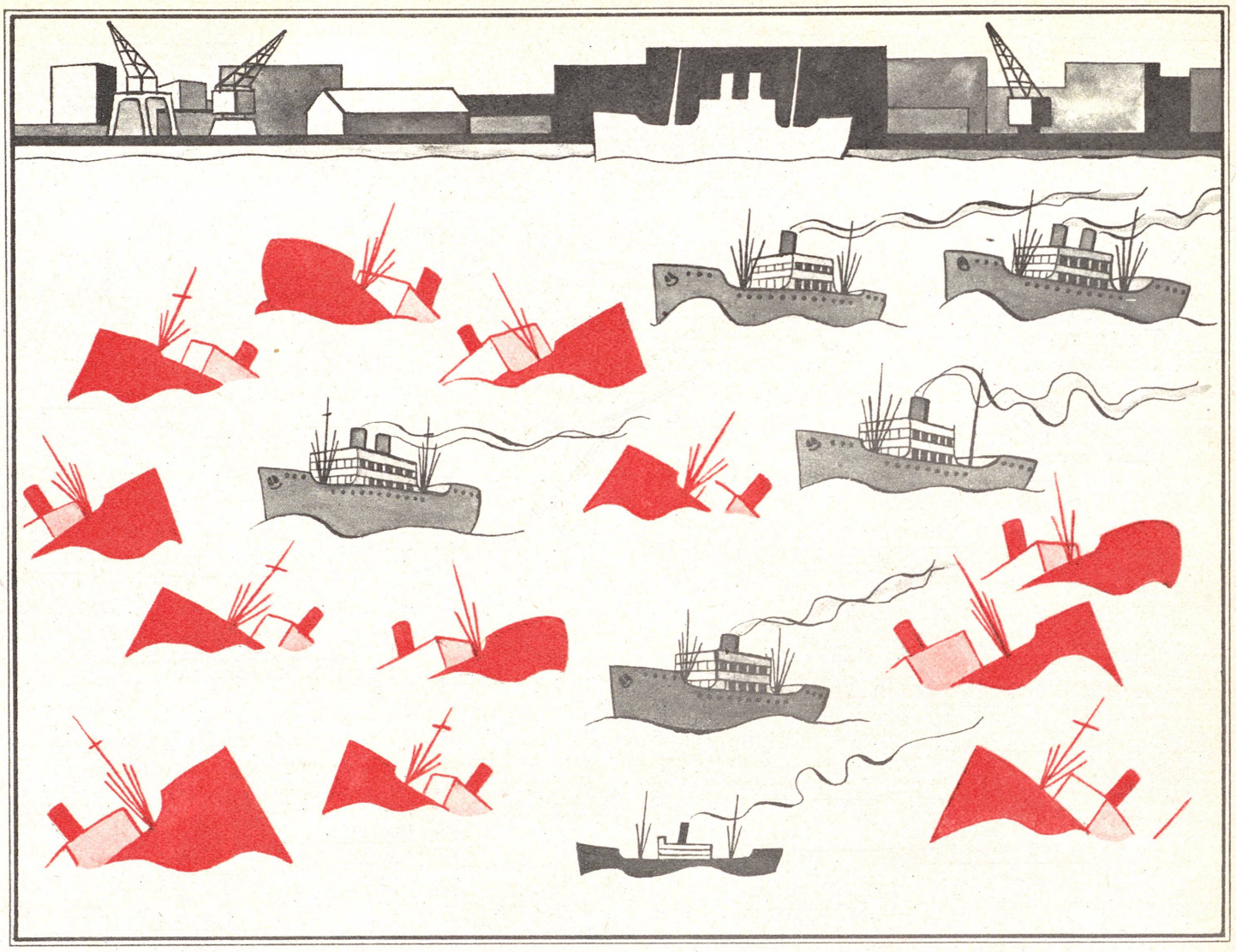
Selvom det lykkes England og USA...

Men selv det er ennå ikke alt! Som følge av sværere og lettere beskadigelmars 1941 andrar det ukentlige tonnasjetap mere enn 100 000 brutto tonn. Dersom det fortsetter slik, kan Storbritannia i 1941 miste mere enn 5 millioner brutto tonn. Selvom det lykkes Britannia og de Forente Stater iår å bygge 2,1 millioner brutto tonn ny skibstonnasje, hvilket vilde representere omtrent maksimum, da vilde den 13 millioner brutto tonns flåte, som for tiden forsyner Britannia, være redusert med netto 3 millioner brutto tonn eller ca. 23 prosent. Den effektive tonnasje, som stod til disposisjon for Englands

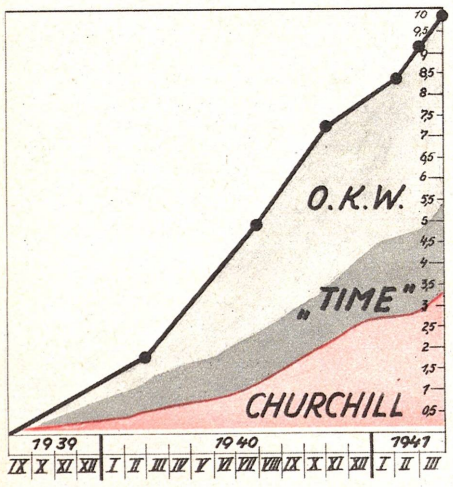
forsyning, vilde være redusert til litt mere enn 3 millioner brutto tonn. Dersom det fortsatte slik, vilde britene ikke makte tonnasjeproblemet, men vilde bli overmannet av det."

Med henblikk på dette tallbillede fortjener det nøktern å bli konstatert at de tyske beregninger også her er vesentlig mere tilbakeholdende. Mens „Time" angir den tonnasje som ennå virkelig står til disposisjon for England, til bare 4 millioner brutto tonns, gir de tyske tall England ca. 1,1 million brutto tonn mere!

Efterat forfatteren i „Time" derpå har styrket sig en stund i betraktningen av forholdene under verdenskrigen 1914—18 — når enden er god, er alt ting godt! — vender han med et sukk tilbake til den grå virkelighet: „Først og fremst har styrkeforholdet mellem angriperen og den angrepne endret sig radikalt. Henimot slutten av den siste krig disponerte Britannia over 496 destroyere og kunde dessuten ennå gjøre regning med understøttelsen fra 100 amerikanske, 92 franske og 67 italienske destroyere — altså ialt 755 destroyere. Siste uke stod der til Englands disposisjon litt mere enn 300 destroyere og bevæpnede konvoiskib. Heri er inkludert de 50 destroyere som USA har overlatt og et par dusin korvetter. Våren 1917 hadde tyskerne 128 u-båter i aktiv tjeneste. I våres dispo-

Hvordan vilde det se ut, hvis England bare var henvist til sin egen tonnasje? *Ved krigens begynnelse hadde Storbritannia en bestand av oversjøiske handelsskib på 17 millioner brt. Derav blev hittil ca. 5 millioner brt. anvendt til militære formål, altså tatt ut av handelsskibsfarten. (grått skib.) Inntil den 31. mai 1941 senket de tyske sjø-og luftstridskrefter 11.7 millioner brt. (rødt skib), så at, bortsett fra nybypninger, priser og kjøp, lik 2.7 millioner brt. (hvitt skib), — uten å ta fremmed tonnasje i bruk bare 300 000 brt. britisk skibsrum (det lille sorte skib) kunde være i aktiv britiske handelsfart. I virkeligheten har Storbritannia naturligvis gjort andre nasjoners tonnasje vesentlig delaktig i sine tap, og det med ca. 50 prosent*

Churchill opgir de britiske tap på handelsskib til slutten av mars 1941 med bare 3.2 millioner brt. „Time" beregner tapene til 5.3 millioner. Det virkelige tall, som den tyske forsvarsmakts overkommando meddelte, var dog i slutten av mars allerede 9.9 millioner brt

nerte Tyskland over minst 180 u-båter, sann synligvis over ennå mere. Og u-båter er idag ennå meget hurtigere.

Mens altså Tysklands offensiv-flotille er ca. 50 prosent sterkere, er Englands forsvar mindre enn halvt så sterkt som i 1917.

„For å blokere de tyske u-båter behøvde englenderne i årene 1917-18 utelukkende å kontrollere den smale vei ved Dover og den nordlige åpning i Nordsjøen mellem Skottland og Norge — ialt en blokadefront på bare 300 sjømil. Ved krigens slutt var hele denne front dekket av en kompakt minesperring. Denne gang har tyskerne besatt Norge, og Frankrike er brutt sammen. Mellem Narvik og Bayonne, på en strekning av 2300 sjømil står alle havner til disposisjon for tyskerne. Vår tabell viser hvorledes senknings-kurven stiger efterat tyskerne har tatt Norge og de franske støttepunkter i besittelse."

Hvad vil fremtiden bringe?

Forfatteren i „Time" bedømmer nå det tyske luftvåpens alvorlige og voksende betydning, omtaler ytterligere fordeler i den tyske krigsførsel og vender sig derpå til Middelhavet:

„I den siste krig sto Middelhavet som tilførselsvei til fri disposisjon for briterne. Med Italias inntreden i krigen blev den korte Middelhavsrute blokert."

Med rette peker forfatteren på hvilken belastning de sterke britiske stridskrefters engasjements i Middelhavet, samt de dristige tyske flåtefremstøt i Atlanterhavet og den lange sjøvei om Afrika betyr for den engelske handelsskibsfart. Sluttelig beregner han de engelske tapsforhold ved u-båter med 30 prosent, luftvåpen med 23 prosent, miner med 22 prosent, krigsskib med 8 prosent og med ukjent årsak likeledes 8 prosent og forsømmer ikke å supplere dette for den tyske krigsmarine så smigrende tallforhold med henvisningen til at „prosentsatsen for senkninger ved bombeangrep øiensynlig øker ytterligere efter anvendelsen av de nye flytyper!"

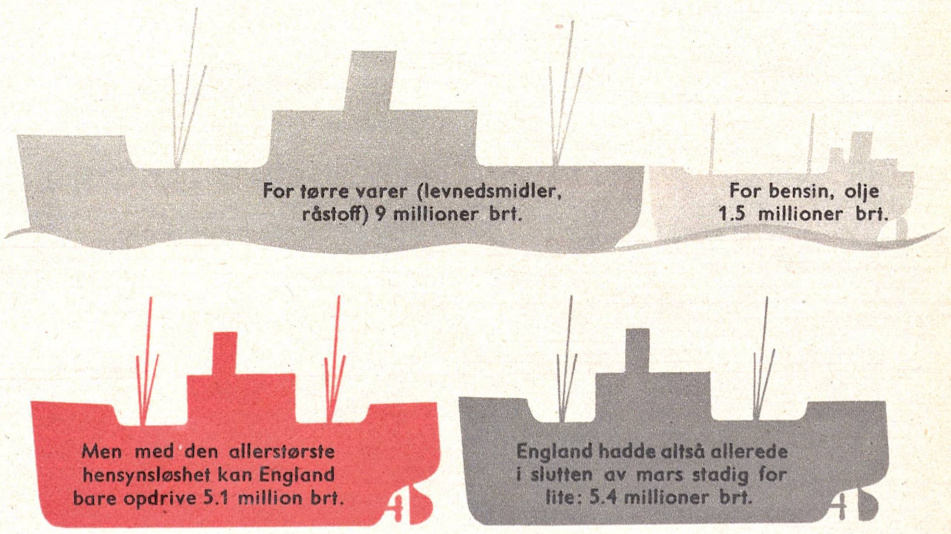
Efter disse konstateringer kan man forstå forfatterens bekymrede spørsmål: „Hvad vil fremtiden bringe oss, dersom tapene fortsetter i sitt nåværende omfang? Hvor skal vi finne de ytterligere 3 eller 4 millioner brutto tonn som vi har bruk for til å utfylle de huller som opstår og som hjelper oss ut over 1942?"

Det må medgis at forfatteren i „Time" ganske pent og anskuelig har fremstillet det for en legmann ikke så lett forståelige problem med Atlanterhavsslaget. At hans resultat er falt ut så lite gledelig for ham og England, kan man ikke legge ham til last. Ansvaret for dette har tyske u-båter, miner, overvannsstridskrefter og fly. Og de vil også fortsatt bære det. Den som opmerksomt har fulgt den tyske reportasjemetode, vil ikke vente at der fra denne side blir nevnt en frist for når Atlanterhavsslaget er definitivt tapt for England. Tyskland bekjentgjør først sine seire når de er vunnet.

Inntil da nøier vi oss „Time"-forfatterens og sir Percy Nobles innsikt, som går ut på at slaget i Atlanterhavet — likegyldig hvor langsomt eller hurtig — blir tapt.

R. Krohne.

Hva trenger England av tonnasje, når det innskrenker sitt behov til det allerytterste?

Kan England utligne denne mangel? — Nei! *Roosevelt, en mann som ganske visst er et troverdig vitne for den angelsaksiske verden, har den 28. mai 1941 erklært: „Med den britiske regjerings vitende avslører jeg følgende: Den britiske skibsfarts tap er tre ganger så stor som Storbritannias kapasitet til å bygge nye skib rekker, og mer enn to ganger så store som den britiske og amerikanske skibsbygning idag*

Spanias „Blå divisjon“ på marsj

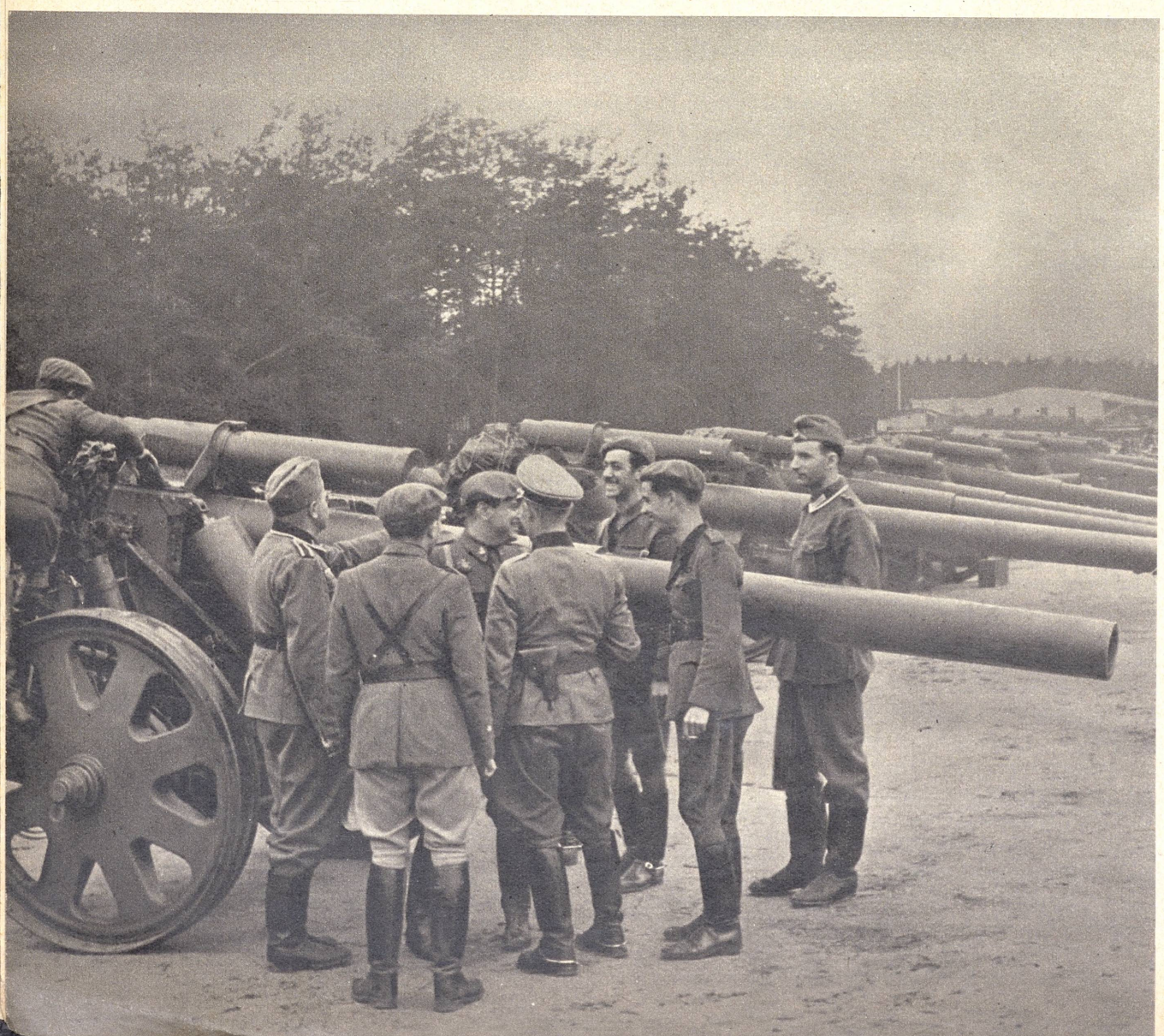
De vil ikke mangle i sluttkampen mot verdensfienden

Den fanen, *som enhver bataljon av de spanske frivillige, som er kommet til Tyskland, fører med sig, har i duken og på spissen falanksens gamle seierstegn*

Til høire: **Til tonene av den spanske nasjonalsang** *drar bataljon efter bataljon av spanske frivillige inn i en troppeleir i Sydtyskland, hvor de blir feltmessig utrustet. Herfra vil de så bli satt inn i den europeiske fronts rekker i østen*

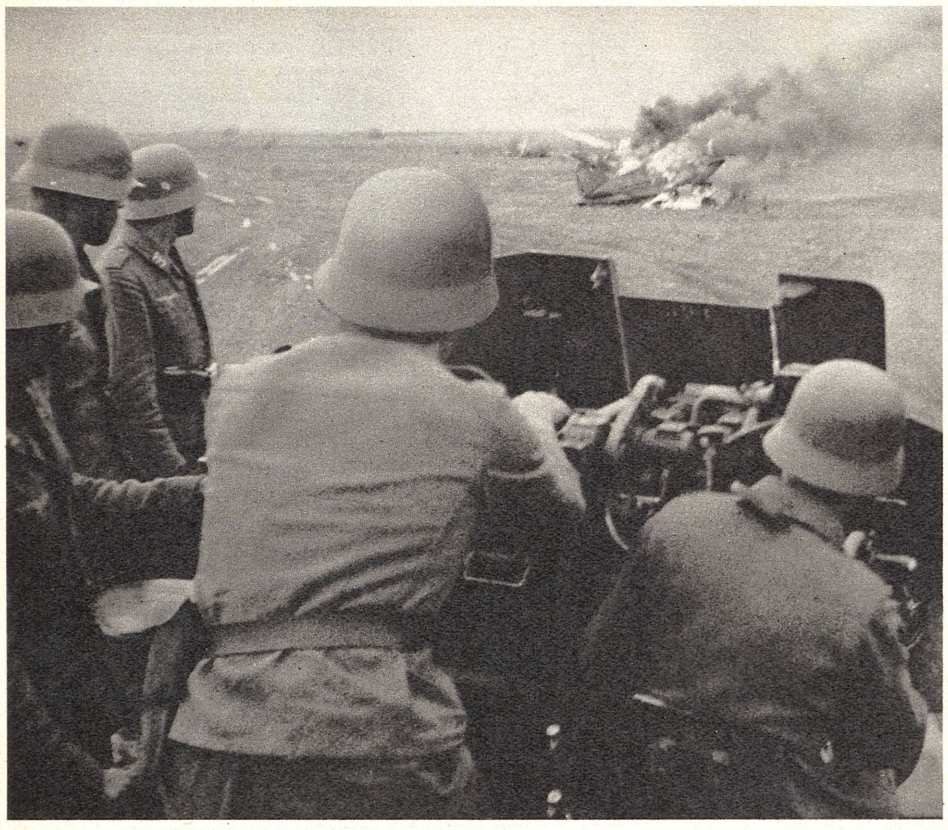

For annen gang mot den gamle fiende. *Seks ganger ble denne frivillige såret i kampene mot hjemlandets ødelegger, det viser de seks vinklene på hans venstre erme — men han hviler ikke, før bosjevismens verdensskjensel er utslettet for alltid*

Fotos: Reinke

Tungt skyts blir overtatt. *Den „blå divisjon“ er en samlet enhet av godt utdannede kjempere fra alle våpen. I løpet av kort tid vil disse menn ha gjort sig fortrolig med sin nye bevæpnings spesialiteter og være rede til innsats i kampen*

Et skudd, to skudd — det brenner! *Med vår 3.7 cm.s luftvernkanon dro vi — bare dekket forover av panserskjoldet — mot en sovjet-flyplass syd for Nowo-Miropol. To fiendtlige fly skal nettop til å lande. Det første unnslapp, man på det andre hadde vi noen sekunder. Våre lyssporskudd satt hårfint. Brennende styrtet flyet ned*

Vågsomt kup

En lett tysk luftvernkanon erobrer en sovjet-flyplass og ødelegger 23 fiendtlige fly

En spesialberetning av PK. Arthur Grimm

Få minutter senere *hadde vi med vår luftvernkanon allerede ødelagt åtte av de sovjetfly som sto på bakken. Plasspersonalet er dradd avgårde i vill flukt. Vil sovjetsoldatene komme tilbake, når de opdager sin uhyre overmakt? For oss heter det nå: spare ammunisjon. Altså — storm!*

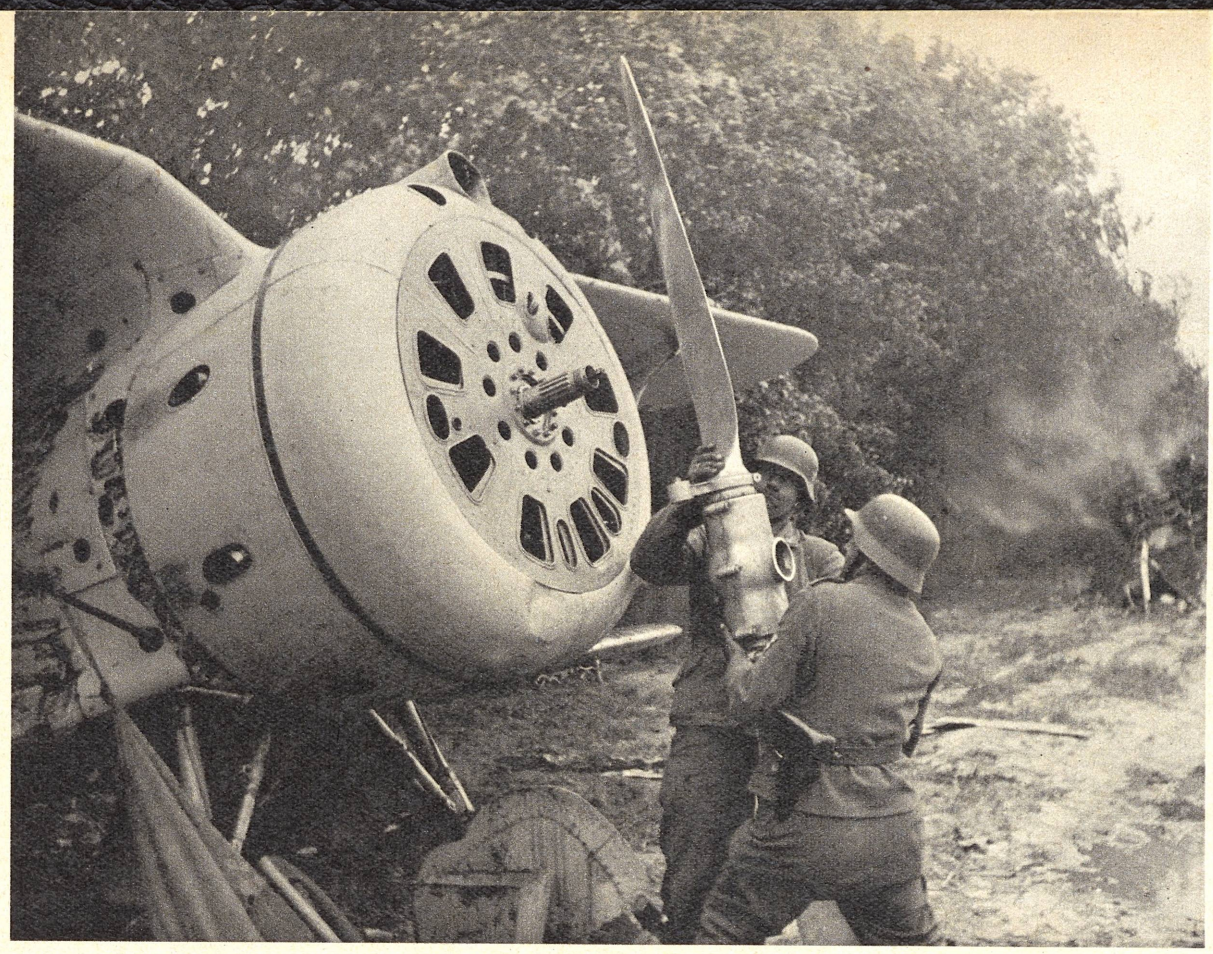
Vi står avventende foran Nowo-Miropol. Da får vår 1. kanon i opdrag å gå frem fire kilometer syd for fremmarsjveien for å besette en sovjet-flyplass, som er opdaget av våre rekognoseringsfly.

Over marker og enger og høit korn farer vi mot solen. Pistolene og håndgranatene står parat i støvlene. Vi er bare dekket av kanonens panserskjold mot angrep forfra og må stadig sikre oss mot overraskelser av fiendtlige skyttere fra kornmarkene. Vi har bare vært 20 minutter underveis, en skyvegg skyver sig foran solen, da får vi øie på flyfeltet til høire for oss. I forgrunnen ser vi to sovjetrussiske éndekks-jagerfly, i midten av det store feltet ligger et lite skogholt. Der — langt borte skal nettop to sovjetrussiske dobbeltdekkere til å lande. Da er altså flyplassen enda besatt.

På 1500 meters avstand kaster vi sprenggranater. Nå blir det liv. Plasspersonal og flyvere styrter vekk i vill hast og forsvinner bak høiden. Har de av vanvare trodd at vi er panser-tropper? Den forreste dobbeltdekker drar vekk, men på den andre har vi noen sekunder. Et lyssporskudd treffer, flyet styrter og faller til jorden.

Vi drar mot de først stansede fly. Et skudd, to skudd — det brenner! Der står et stort „Martin-bombefly" ferdig til start mot vår fremmarsj. I forbifarten får den en sprenggranat og det var nok. — Hurra! Og nå til resten med hammer og øks. Ødelegge bindverket og sønderskyte dekkene på understellet med pistolen. Og dette var 3.7 cm.s luftvernkanonens fortjeneste: „Flyplassen besatt, 23 fly ødelagt eller gjort fly-udyktig, og for feltkjøkkenet ferskt brød og levnetmidler."

Med geværet i den ene hånden, øksen eller håndgranaten i den andre, *slik stormer vi forover. Det gjelder å ødelegge resten av de fiendtlige fly*

„Med hurtigtogsfart blir sovjetflyene gjort kampudyktige. *Med øksene blir bindverket slått i stykker, og så blir propellene avmontert."*

„Pistolskudd inn i dekkene; *det kan ikke starte mer, og så skynder vi oss over sovjet-flyplassen og går til . . .*

. . . sortering av byttet: bensin i store fat er lagret her. *På kort tid har vi ødelagt 23 sovjetfly av alle typer, jager- og bombefly, men også . . .*

. . . de bombene, som var bestemt for oss, *er falt i vår hånd. Et uhyre stort våpenarsenal har vi få menn erobret og dessuten også . . .*

. . . sovjetpilotenes rykende feltkjøkken. *„Død kan soldaten være, men mett må han være," sier et gammelt russisk ordspråk."*

„Godt lastet med levnetsmidler *og med et feltkjøkken på slep vender vi tilbake til kameratene: opdraget er utført!"*

Fremstøt inn i ingenmannsland

Åttehundre meter bred er sonen — det viser grensetavlene på litauisk og russisk — som inntil den 22. juni skilte de tyske og sovjetiske grenseposter. Nå støter tyske antitank-tropper frem gjennem det forlatte område. Foto: Pk. Schmidt-Schaumburg

Granatene hyler gjennem morgenstillheten —

Europas store opgjør med verdensfienden er begynt. Fra de ytre sovjetiske befestninger ved Tauroggen flammer det første ildskjær som følge av de vellykkede skudd. Foto: PK. Schmidt-Schaumburg

Øieblikket før innsatsen

Tysk artilleri har skutt en befestet landsby på sovjetfronten ferdig til å stormes. Ved utkanten av landsbyen venter infanteriet på ordren til angrep. Foto: PK. Schneider

PK.*) E. W. Müller-Waldeck †

„H-timen er kommet..."

„Signal"s redaksjon beklager et stort tap. Vår kamerat Müller-Waldeck, som var med de tyske tropper i stormangrepet på Sovjet-Russland som PK-mann, fant heltedøden ved kampene ved Brest-Litowsk og Minsk. Fra hans hånd stammet beretningen om stormen på Brest-Litowsk i „Signal" nr. 15. Sammen med meldingen om vår kamerats heltedød fikk vi også den beretning, som PK-Müller-Waldeck hadde skrevet for „Signal" fra første dag i stormangrepet mot de sovjetrussiske linjer og fra overgangen over elven Bug. Avsendelsen av denne gripende beretning var blitt forsinket. Vi offentliggjør den nå som et minneblad for den falne

Blant kjennemerkene på de motoriserte enheter, som i en endeløs rekke ruller mot øst på vår fremmarsjvei, ser vi atter og atter bøffelen og ulvesaksen, de to tegn for generaloberst Guderians pansertropper, som nettop nå for et år siden var fiendens skrekk under felttoget i Frankrike. Bøffel og ulvesaks brøt ved Sedan gjennem Maginotlinjens hengsel, brøt igjennem til Kanalen, tok Calais, støtte igjennem Weygandlinjen og forfulgte den flyktende fiende mot syd til Lyon. I løpet av 3 dager tilbakela de dengang den 700 km. lange strekning fra Lyon til Cognac. Nå treffer vi dem atter på marsj mot øst, midt blant de motoriserte tropper, transportregimentene, kanonbatteriene, mørsere og felthaubitsere. Kjempemonstrer av høibygde vogner med hemmelighetsfull last, panserpionérer, artillerimateriellvogner drar forbi. Neppe er det rød-hvite sluttsignal forbi, før allerede de neste kolonner drar inn i den store støvsky.

De nysgjerrige ved veien betrakter med forbauselse denne kjempeopmarsj, som ledes av en usynlig hånd. Blir det krig med Russland? Hvor drar kolonnene hen? Bærer det gjennem Ukraine? Ingen vet det. Soldatene sitter på sine maskiner, dekket av støv. Deres ansikter gir intet svar på det stumme spørsmål som fyller alle. De følger ordren de har fått med vanlig selvfølgelighet, uten å spekulere over noe. De slår leir hvor de allerede finner skilt som viser dem vei. Bilene blir brakt i skjul og omhyggelig kamuflert med friskt grønt. De forsvinner i de mørke skogene. Man henter vann. Slår op teltene og får et eller annet sted et hurtig bad i sjøen efter alt støvet. Om kvelden sitter vi omkring leirilden. Froskene kvekker. Når en fin skodde trekker hen over skogengen, går man til køis. Inatt eller imorgen tidlig bærer det videre. Hvem vet hvorhen?

Inne i skogene og ved leiren opstår flyplassene. Der blir hugget ut åpninger, spent nett og anlagt startbane. Avsides ligger de store sølvglinsende bomber, på 36 centners og enda større. For hvem er de bestemt for?

Inne i krattskogen opdager jeg en pionéravdeling med gummi- og angrepsbåter. Hvilken elv skal de bringe oss over?

Marsjen går uopholdelig videre mot øst, mot øst ruller det natten igjennem.

Få kilometer fra den russiske grense har ridderkorsbærer oberst Gerloch gjemt sine batterier. Vi har sluttet oss til hans panserartilleri og ligger nå i nærheten av kommandørteltet på lur efter nyheter. Vi lytter rundt hos hans avdelingskommandanter og ved batteriene. Atter og atter blir batterienes stilling forandret inntil endelig kanonrørene mellem bjerkegrenene i Bugs mørke skoger er rettet truende mot den sovjetiske grense. Sankthansaften blir der Führers oprop lest op for batteriene som er trådt an i tjenesteantrekk. Det er en høitidelig stund. Med det tyske soldathjertes ekte begeistring mottar østfrontens soldater der Führers beslutning om å la våpnene tale mot det nasjonal-sosialistiske Tysklands gamle fiende, mot det forræderske sovjet-regime. Endelig er den dumpe følelse av uvisshet forsvunnet, og målet står klart for oss.

Vi vet at kampen vil bli innledet med et veldig ildoverfall av det her konsentrerte artilleri. Forlengst kjenner man målene, kanonene er innstillet og skyteplanene bestemt. Timene som ennå er igjen til angrepets begynnelse, fyller alle med den sterkeste spenning.

Over Bug med forbindelsesoffiseren

Den unge batterisjef med jernkorset av første klasse, premierløitnant v. Sch. hos hvem jeg i de sene kveldstimer meldte mig, forklarer mig ved en kopp kaffe foran sitt telt at forbindelsesoffiseren er den fremskutte artilleri-observatør, som straks rykker fremover med infanterispissen og sammen med sjefen for brigaden følger kampens gang. Dukker der under kampens op et gunstig mål eller krever kampsituasjonen en uforutsett understøttelse, da leder forbindelsesoffiseren gjennem radio ildgivningen fra sitt kilometervis lenger tilbakeliggende batteri og bekjemper på denne måte mål mot hvilke infanterivåpen ikke kan utrette noe. Han er altså artilleriets skarpe øie, som blir sendt frem med den første angrepsbølge og peker ut de mål, som fra batteriets observasjonspost ikke kan sees — en interessant innsats som midt under infanterikampen krever kald overlegging og lynsnar handling.

Ennå er det belgmørkt. Sigarettene gløder. Et blikk på uret; gassmaske, spare og fremfor alt min gode maskinpistol kommer med, og nå bærer det allerede avsted med bilen over potetakrer og opkjørte veier fremover gjennem den mørke, truende natt. Vi må snike oss fremover, enhver bagatell kan forråde den store overraskelse som er planlagt til de tidlige morgentimer.

Skogen lever. Overalt er det stille, mørke skikkelser, man skimter omrissene av kjempemessige kolonner som står parat til å følge infanteriets fremstøt. Her i denne senkning stanser vi. Ut av vognen. Langsomt sniker vi oss videre gjennem kornakrene, „søkk, søkk" bærer det over et myrstykke inntil vi er helt fremme og graver oss inn ved bredden av Bug.

In den bleke time mellem natt og morgen drar vi kjensel på infanteribrigadens tropper, som her fremme og i kornakrene har gravet ut sine hull. Dekket av natten er antitank- og infanterikanoner, maskingeværer og granatkastere brakt i stilling. Ikke langt borte fra oss ligger dagens store sensasjon: En lett felthaubitser som a la Karl May blev brakt helt frem i forreste linje ved Bug-bredden, for efter infanteriets ønske i direkte beskytning å bekjempe tre fiendtlige bunkere, som stenger vårt overfartssted over Bug.

Det var en vidløftig affære! Den trofaste trekkvogn brakte den 44 centner tunge kanon så langt fremover som mulig, derpå blev to hester spent for, som brakte de ennå et stykke videre, inntil lavetthalen blev stående fast i myren og 60 pionerer i mannskapslag, beskyttet av nattemørket, brakte kanonen i stilling.

Et svakt lysskjær sees over på den andre siden. Nu er kanonen innstillet på ved angrepets begynnelse med et eneste skudd å gjøre det av, med bunkeren og derpå svinge over mot de andre mål. En major fra den tyske overkommando leder det dristige foretagende. Jeg ser de brede røde striper på buksene hans lyse op et øieblikk. Ved kanonen knekker man allerede de grener som sperrer for skytefeltet.

Hos oss i skyttergravene, som overalt på den tyske østfront, når nå de siste dagers og timers veldige spenning sitt høidepunkt. Infanterisjefen ved siden av mig rekker mig en slurk konjakk. Noen skritt foran oss venter angrepsbåtene. Vi stirrer spent på klokken. Ennå et minutt skiller oss fra Y. som det i disse dager stadig diskuterte første angrepspunkt heter i ordren. Vi tar på oss stålhjelmen. Sekundviseren rykker frem... Nå, nøiaktig på minuttet flammer de første lyn op: Vårt artilleris veldige ildtrylleri begynner.

Som en haglskur av stål og jern er ilden rettet mot den annen bredd av Bug, den vil efter planen stadig bli forlagt fremover for å sønderknuse fiendens bredtbyggede befestningsanlegg og beskytte infanteriets fremrykking. Sjelden er vel også under felttoget i vest en sådan trommeild blitt veltet inn over et forholdsvis lite terrengavsnitt.

Gjennem den gråbleke morgen blinker lynene fra kanonene og haubitzerne, uten pause smeller granatene og luften er full av hvining og hyling fra brisansgranatene. For første gang på den russiske front taler den drønnende ødeleggelsesild fra vårt artilleri som en veldig demonstrasjon av den tyske kraft.

„Karl May" ved siden av har straks ved det første skudd gjort det av med bunkeren. Infanteristene springer ut av sine skjul. Kompanisjefen, forbindelsesoffiseren, radiotelegrafistene og jeg sitter allerede i en stormbåt, og i rasende fart bærer det over Bug. Min PK.-kamerat med kameraet vil fotografere det ophissende skuespill. Han vrenger av sig uniformen og står naken i elven med kameraet mitt blant stormbåtene for å kunne ta nærbilder.

Med den skuddparate maskinpistol under armen, arbeider vi oss over den russiske bredd av Bug fremover gjennem terrenget. Vi fryder oss over at det gikk så glatt å komme over fra den ene til den annen bredd. Premierløitnant v. Sch. skrider gjennem tummelen som om han gikk spadsertur en sommermorgen i Tiergarten i Berlin. Han interesserer sig bare for sitt kartbrett og terrenget. Da han under vassingen gjennem en myr får en støvel full av vann, trekker han den av i all ro. Ti meter derfra ligger en døende kommandersersjant. Langsomt demrer morgenen gjennem tåken og den tykke kruttrøk.

Vi når frem til høide 148 som vi har ordre til å ta først. Minesøkere med sine instrumenter avsøker terrenget. Granatene hviner. Håndgranater farer inn i de russiske stillinger. På høiden gir forbindelsesoffiseren sjefen for infanteristene signal om ikke å rykke videre frem da avsnittet som ligger foran ennå vil bli beskutt noen minutter efter skyteplanen. På denne

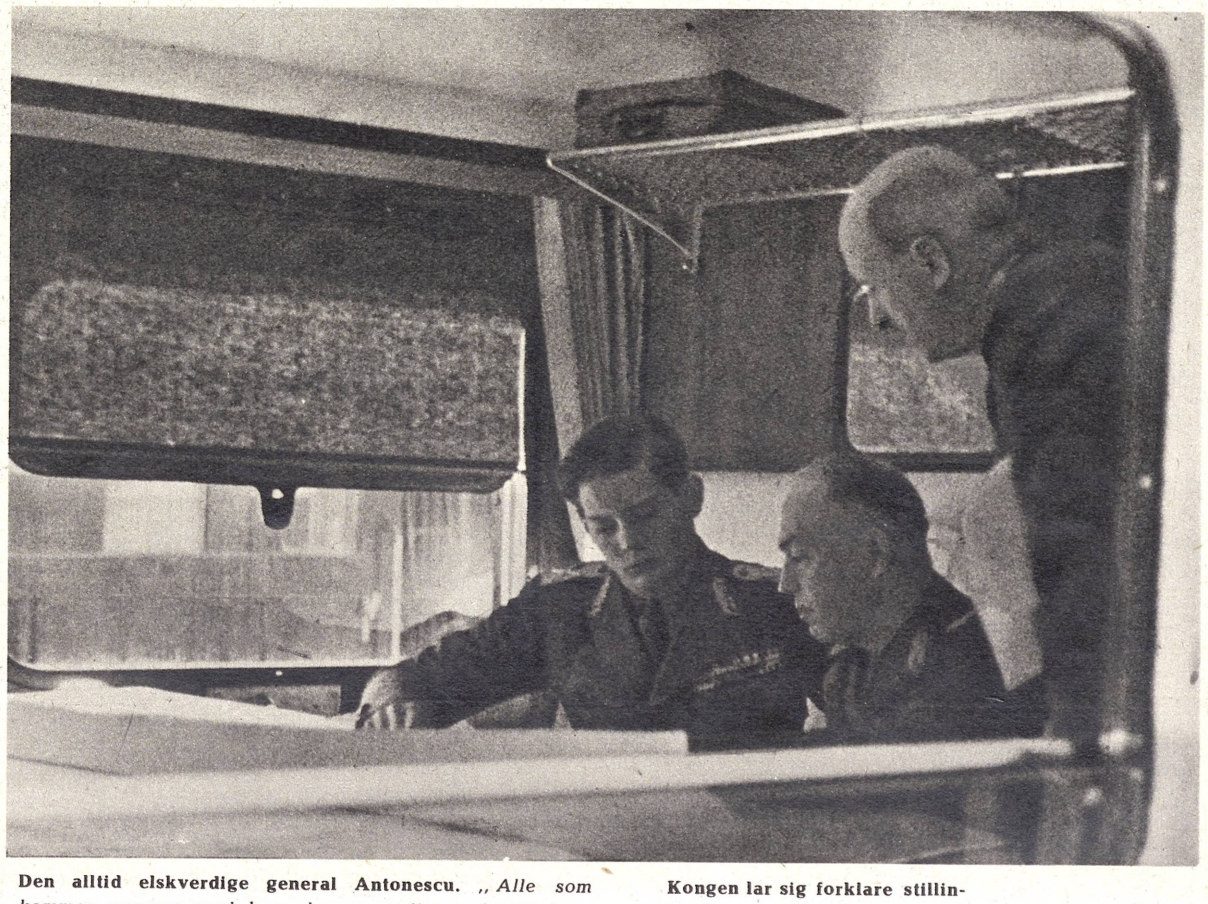
Fortsettes side 51

*) PK er pressebetegnelsen for de krigsberetninger som er skrevet av krigsreportasje-enhetene

Kongen og hans general

På en divisjons-fektningsstand ved elven Prut, grense-elven mellem Romania og Bessarabia, som for et år siden ble røvet av sovjetrusserne, iakttar general Antonescu og kong Michael de fiendtlige stillinger gjennem en batterikik k er

Den alltid elskverdige general Antonescu. *„Alle som kommer sammen med ham, legger stadig merke til hans vennlige vesen", skriver „Signals" reporter. „Her har en eller annen lagt igjen luen sin i den rumenske armés øverst-kommanderendes tog. General Antonescu har opdaget den like før toget hans skal gå videre og rekker den smilende ut*

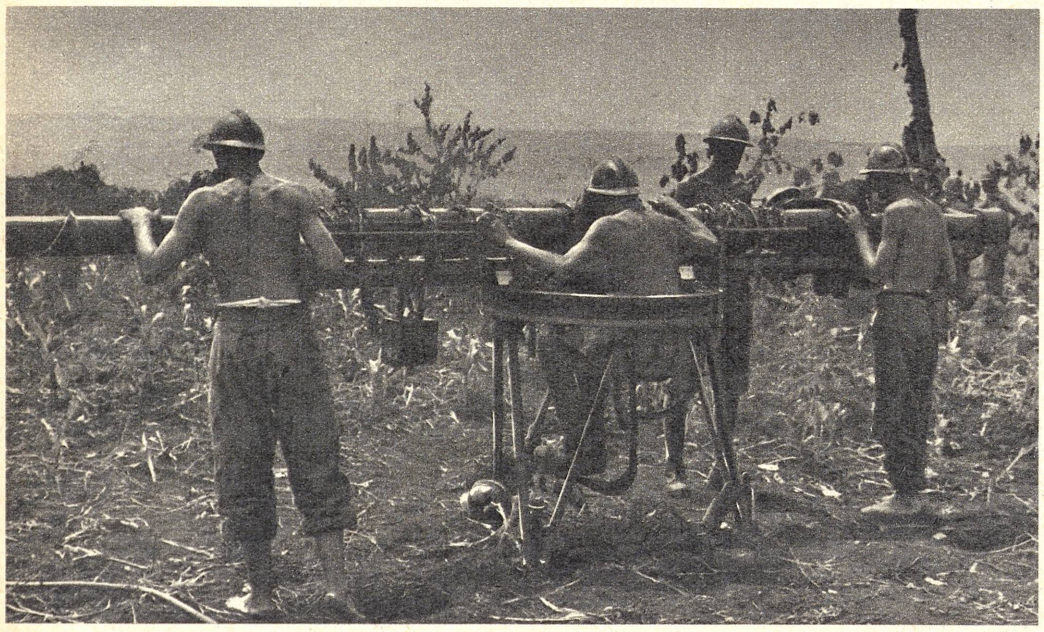
Kongen lar sig forklare stillingen. *General Antonescu er gått over i kongens salongvogn like efter ankomsten og viser ham ved hjelp av generalstabskartene operasjonenes forløp*

Romania kjemper med

De første bilder fra fronten og fra hovedkvarteret for den rumenske armés øverstkommanderende, general Antonescu

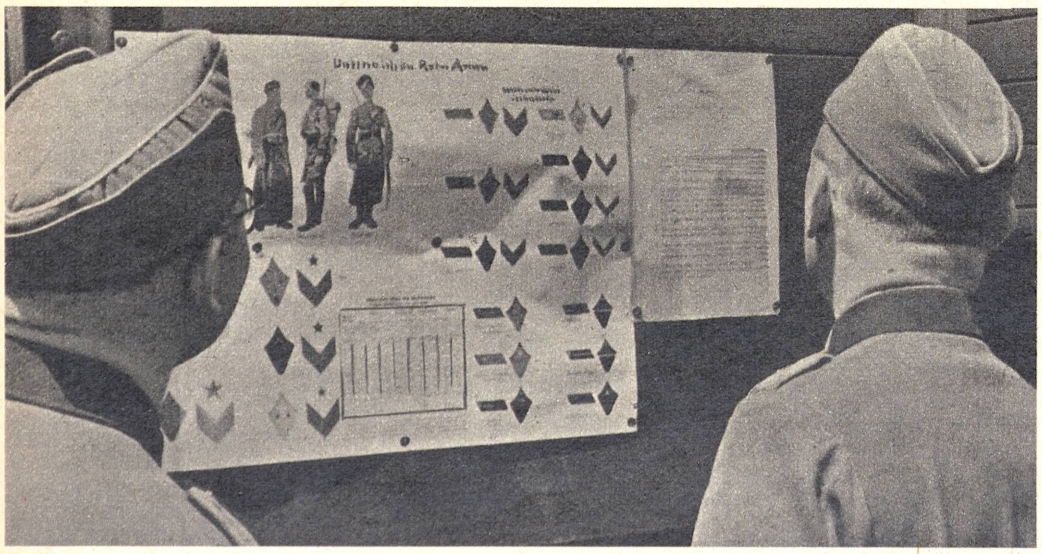

Marsjen til fronten. *Til hest og med motorer rykker den rumenske armé fra de enkelte standkvarterer i kampen mot Europas fiende. Den 3. juli meldte den tyske forsvarsmakts overkommando at dagen før hadde tyske og rumenske forband gått over Prut fra det nordlige Moldau og nå var på fremmarsj mot Dnjestr*

Allerede langt inne i Bessarabia. *Sovjetflyvere er i sikte. Ved hjelp av de mest moderne høidemålere fastslår rumenske luftvern-artillerister de fiendtlige flys flyhøide*

„Således ser sovjetsoldatene ut!" *Overalt, på hver jernbanevogn og på hvert hushjørne er det anbrakt plakater, hvor sovjet-troppenes uniformer og distinksjoner fremvises*

Fremover med HK og menneskekraft. *Som overalt på Sovjet-området er veiene i helt elendig tilstand. Hvor motorene alene ikke kan greie det, tar soldatnevene i*

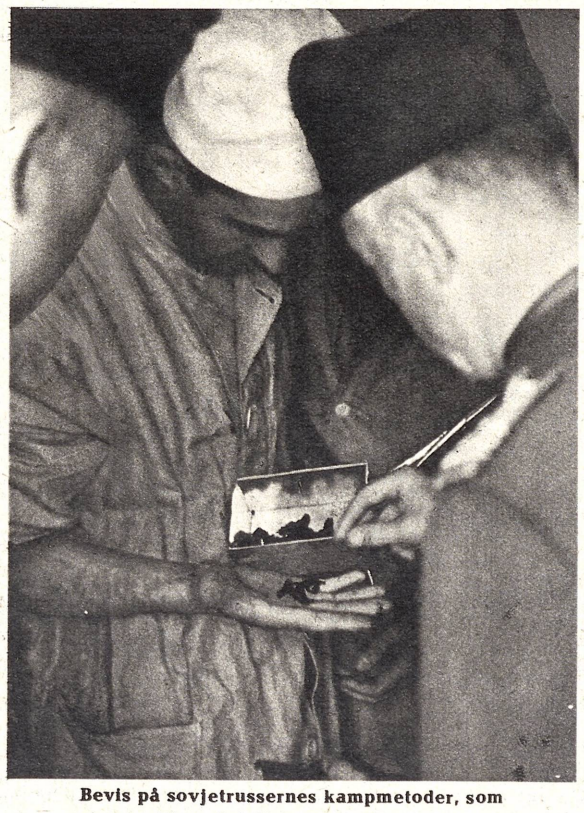
Ophold for konge og general. *På veien til de forreste linjer er bilen med kong Michael og general Antonescu blitt stående på et særlig sølete sted på veien. Kongen og hans general må gå over i en lastebil*

„General Antonescu kommer overraskende *— slik er han —" skriver vår PK-mann, „til en liten leir og prøver sine soldaters mat"*

I et lasarett ved fronten *deler generalen ut sigaretter til sårede tyske soldater*

Bevis på sovjetrussernes kampmetoder, som er i strid med folkeretten. *En lege viser general Antonescu dum-dumkuler, som han fjernet fra sårede rumenske soldaters sår*

I forreste linje. *General Antonescu og kong Michael på fektningsstanden under en diskusjon om stillingen*

Foto: Hubmann (PK)

De rumenske troppers seierrike fremarsj går videre. *Kong Michael og hans general følger fra en høide troppenes videre fremtrengen over en av de elendige myrlignende veier, som går østover*

Blikket inn i det utenkelige. *Over gjerdet som omgir GPU-fengslet i Lemberg, stirrer byens innvånere på likene av de tusener ukrainer, som forsvarsløst blev myrdet. Bare i denne byen falt 2 300 menn, kvinner og barn som offer for terroren* PK Fremke

Redsler

Lemberg var det første av mange steder, hvor de innrykkende tyske tropper støtte på de fryktelige spor efter GPU-mordkommandoene

Foreldreløs. *I grenseløs fortvilelse styrter en ung pike, hvis foreldre hører til det bolsjevistiske mordvannvidds ofre, sig i armene på en nabo, som griper henne idet hun bryter sammen*

Hun kan enda ikke forstå det, *at de forferdelig tilredte menneskerester, som hun med møie kjente igjen på klesfillene, skal være det eneste som er igjen av hennes slektninger*

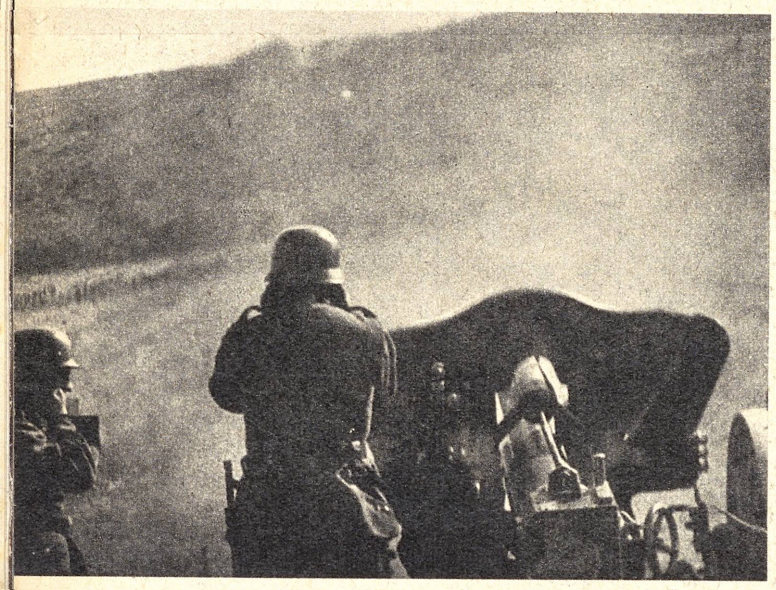
Ingen holdt stand!

En sovjetbunker stormes

Fotos fra kampene om de store sovjetiske forsvarslinjer

Fire øieblikksbilder fra et eneste skudd. *Disse fire bilder er tatt i brøkdelen av sekunder i løpet av et eneste skudd, nemlig mellem avfyring og innslag. Kinematografisk viser de granatens vei. Her avfyringen. Målet er skjult av kruttrøken fra de tyske kanoner*

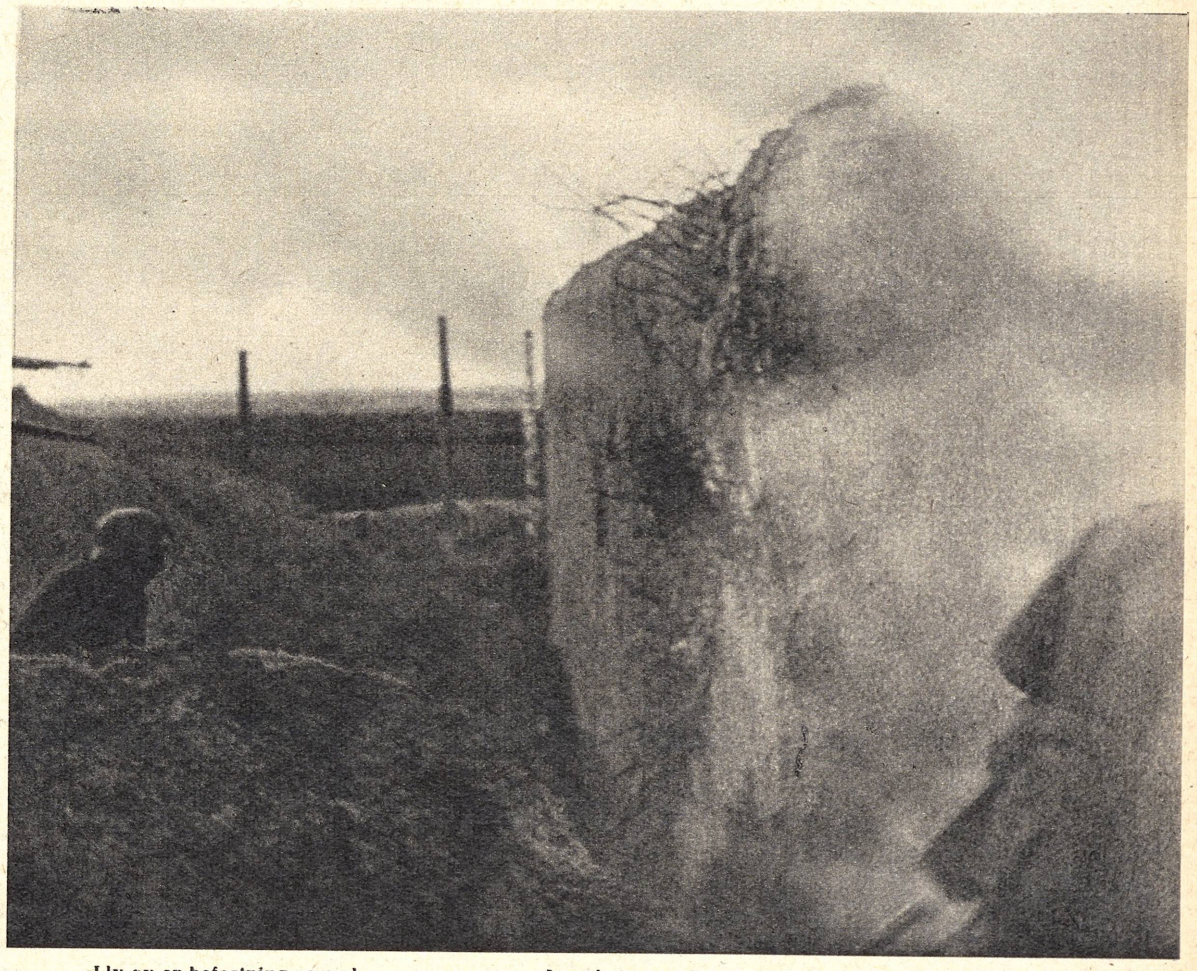
Granaten på halvveien. *Det dreier sig om et lyssporskudd som gjør granatens bane synlig*

Like foran målet. *Kanonføreren kan nøiaktig følge granatens bane. Kanonen er en „pak", en antitank-kanon av lite kaliber, men med stor gjennemslagskraft*

Fulltreffer! *Skuddet sitter midt i blinken. Nå jager skarp ammunisjon efter lysskuddet. Bunkeren blir gjort moden for storm (Bildet nedenfor)*

I ly av en befestning som allerede er falt *arbeider i mellemtiden det tyske infanteri sig fremover i kruttrøken*

I nærheten av den fiendtlige bunker *deler stormtroppen sig. Hver mann har sin særlige funksjon under den kommende storm, og derfor speider enhver efter hvor han kan finne det beste startpunkt for sitt „arbeid" (Bildet nedenfor)*

Nå er de fremme. *Bunkerens lukeplater blir behandlet så lenge med håndgranater og sterke sprengladninger, til de åpner sig — selv om det bare er noen centimeter. Inn gjennem denne åpning flyr den avgjørende granat*

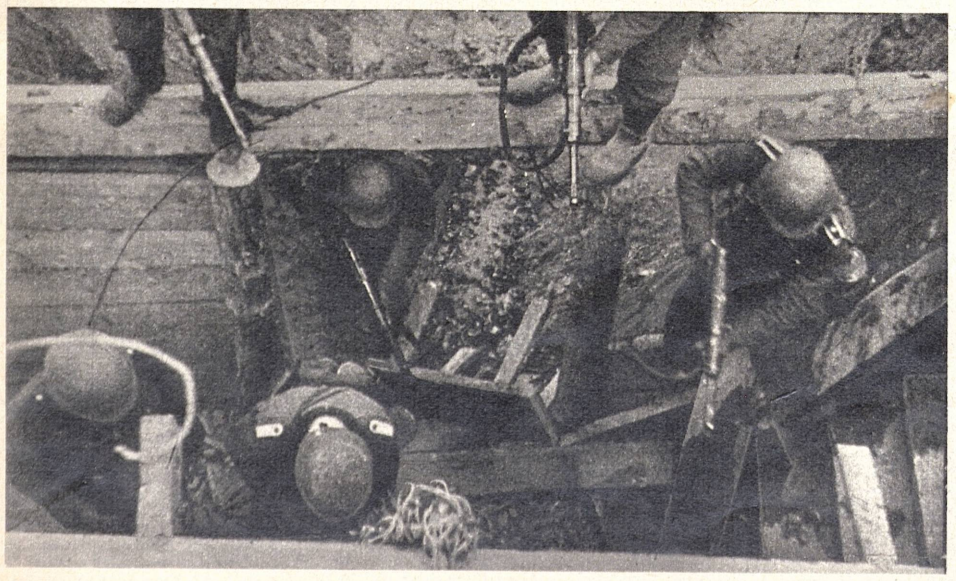
Fotos: Deutsche Wochenschau

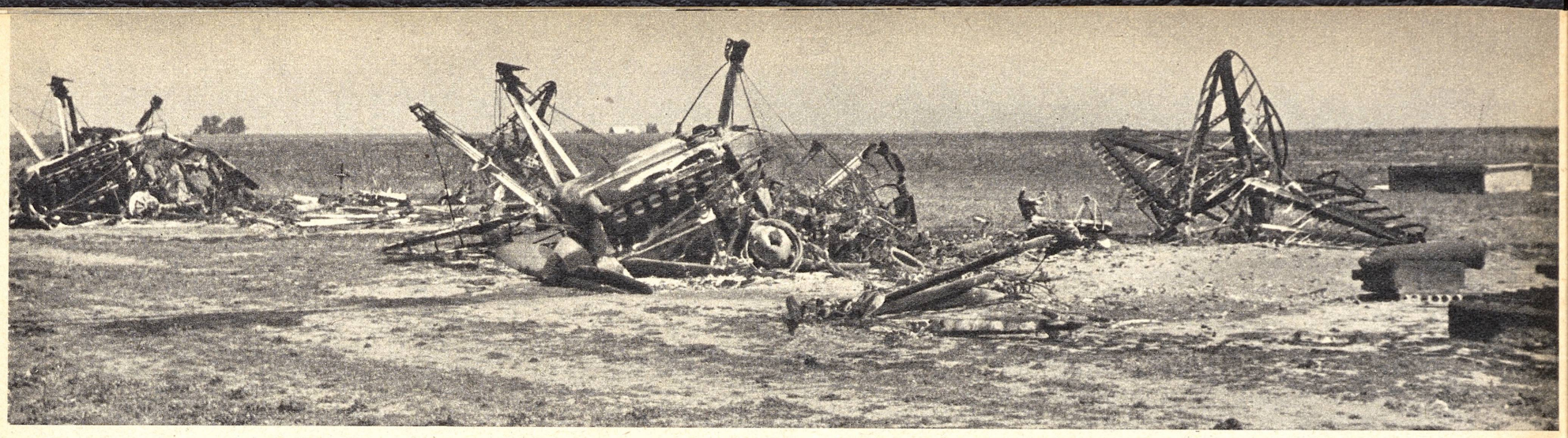
Bunkeren blir tatt. *Derinne drønner en detonasjon. Det kan ennå bare dreie sig om sekunder, og nå . . . . . flyr bunkerdøren op. Besetningen ser at alle veier til flukt er stengt (Bildet nedenfor)*

Mann efter mann, med dødsangst lysende i ansiktene, kommer enkeltvis ut av det fortapte bygg. De blir avvæpnet . . . og sitter utmattet ved veikanten, foreløpig ute av stand til å tenke. Stormtroppen går videre fremover, tyske kamerater tar fangene i sin varetekt (Bildet nedenfor)

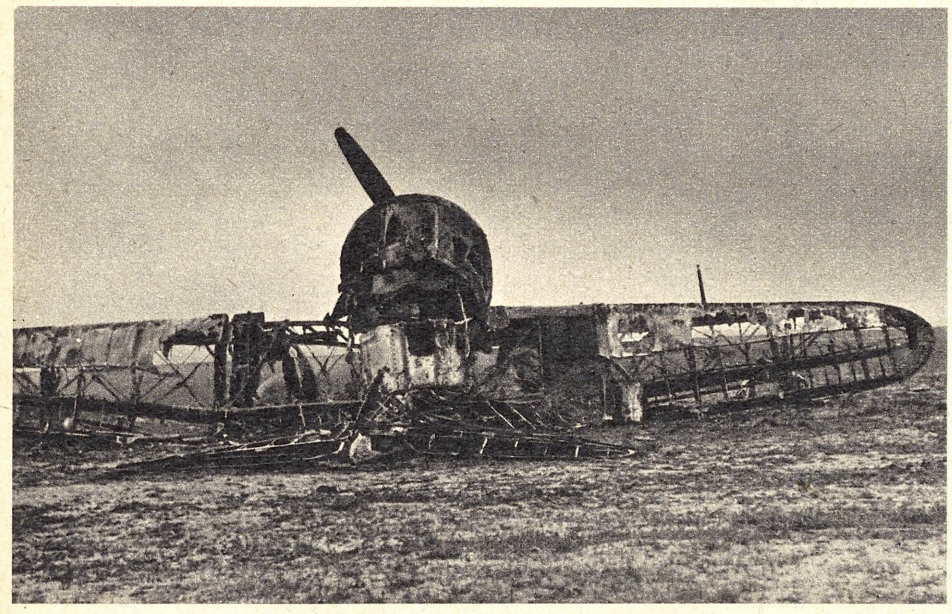

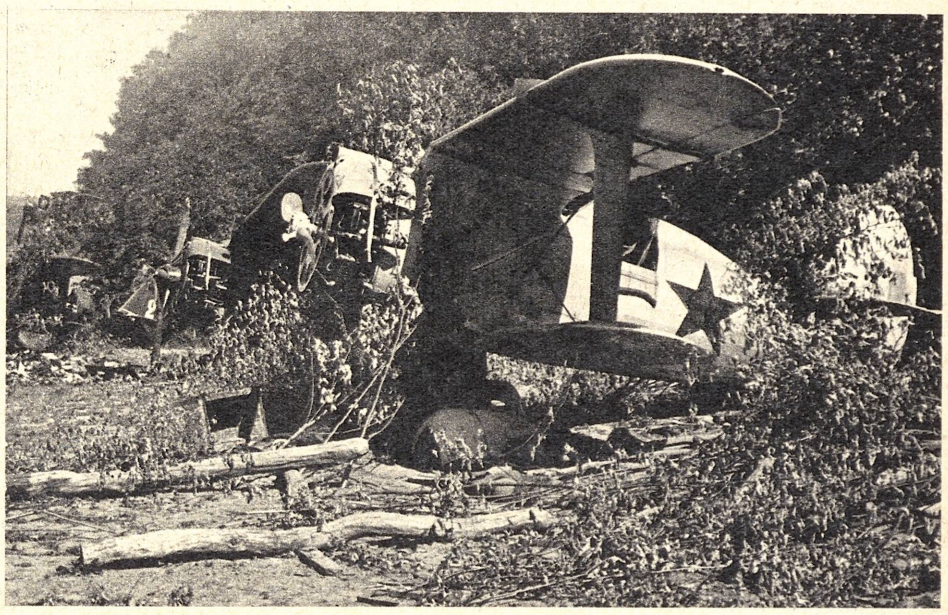

Ødelagt på bakken...

Seks av de mange hundre bilder som dokumentarisk beviser den hurtige ødeleggelse av sovjet-luftvåpnet

Med morgengry et den 22. juni, den dag da felttoget mot Sovjet blev åpnet, begynte det tyske luftvåpen sitt ødeleggelsesverk mot fiendtlige fly og flyplasser. Til om aftenen på denne første krigsdag var allerede 1811 sovjet-fly ødelagt. Ikke fullt tre uker senere, den 11. juli, kunde den tyske forsvarsmakts overkommando meddele at inntil den dato har sovjet-luftvåpnet mistet i det hele 6 233 fly. Disse tall er forbausende. Men de er like så eksakte som alle tall der blev meddelt ved tidligere leiligheter i beretninger fra forsvarsmaktens overkommando, og som i begynnelsen stadig blev betvilet av motstanderne. Av hundrevis av bilder fra de forskjelligste sovjet-flyplasser har „Signal" valgt ut et halvt dusin. Det er dokumenter fra det gigantiske ødeleggelsesverk, som det tyske luftvåpen med uhyggelig presisjon og sikkerhet gjennemførte på over 900 sovjet-flyplasser. Den uhyre masse av bombe- og jagerfly, som skulde settes inn mot Tyskland fra øst, blev i løpet av få dager forvandlet til skrapjern. Med dem blev Europas fienders angrepsplaner kvalt i fødselen

Fotos: PK. Freytag (1), PK. Huffzy (1), PK. Meyer (2), PK. Speck (1), PK. Molichar (1)

,,På tre dager har jeg sovet to timer, og det ene angrep avløser det andre. Motstanderen vil gripe oss om natten og langer alltid ut til et stor slag, men vi blir advart i rett tid og løper vekk fra ham i spøkelseslignende natt-fart. Det går stadig forover, mot den store ,,panservognvei''. Landet strekker sig i flate bølger bortover. Treveksten er sparsom, utstrakte skogholt finnes det bare få av. Trærne er støvet og løvets farve ser bedrøvelig ut i den sterke sol. Landet selv er brunt og grågrønt, og mangen gang ser vi store gule kornmarker. Øver hele landet henger en brunlig røk, den tyder på sønderskutte panservogner og brennende landsbyer. De sparsomme trær og de vidstrakte kornmarker kan ikke glede våre øine, fordi de betyr fare for oss. Det smeller fra hvert tre og fra hver kornmark. Jeg skriver min rapport i kamppausene og skjuler mig da under vår panservogn.'' Slik begynner ,,Signals'' PK-reporter Arthur Grimm sine dagboks-optegnelser fra de tyske panservognes fremmarsj i Sovjet-Russland

Tre dager panservogn-fremmarsj

Dagbok og fotos fra kampene i østen

av PK. Arthur Grimm

Den første dag

,,Sammen med oss marsjerer infanteriet fremover! Ledsaget av motorsykkel skyttere, benytter de enhver deknings-mulighet for fremmarsjen. Likesom vi i det vide terreng om oss ikke ser en eneste sovjetisk infanterist, fordi de holder sig skjult i kornmarkene, forblir også vårt infanteri usynlig for motstanderen.''

,,Om og om igjen forsøker sovjetflyverne å angripe oss i ,,dyp-angrep'' med maskingeværer og bomber. Av kjeden av sovjetflyvere skyter vårt luftvernskyts et fly ned. Med en lang røkhale faller det til jorden''

,,1500 m. fra oss splintres flyvet på jorden. Piloten hadde forsøkt å redde sig i fallskjerm, men skjermen hadde bare åpnet sig halvt''

,,Når vi gjør holdt, er vårt første arbeid å kaste op en ,,splintgrav''. Den skal beskytte oss mot splinter fra fiendtlige bomber. Vi kryper ned i graven for å hvile og vår panservogn stilles over oss''

„Vi nærmer oss Dubno. Landsbyene foran den er sterkt forsvart. Kommandøren har kalt førerne av de enkelte panservogner sammen til rådslagning"

„Kommandørens anvisninger og informasjoner blir avmerket på terrengkartet. Vårt forbund har i opdrag å angripe landsbyen W. ved D."

Den annen dag

„Klokken halv tre om morgenen formerer de tyske panservogner sig til angrep. Vi har til hensikt å omringe landsbyen, for å komme fienden i ryggen. Våre infanterister og motorsykkelskyttere vil følge efter oss, for . . ."

„. . . hvert enkelt felt må finkjemmes. Vi sikrer vårt infanteris fremmarsj i grålysningen . . .“

„Og nå begynner et forferdelig arbeid, en kamp mann mot mann opstår i den svake demring Markene er spekket med fiendtlige skyttere“

„Det kjempes om hver håndsbredd jord, sovjet-soldatene overgir sig ikke. Selv håndgranater får dem ikke frem fra skjulestedene. Atter og atter . . .“

„Med stor hast blir fangene undersøkt av oss. For det meste kvitter de sig før tilfangetagelsen med alle papirer og legitimasjoner. Ut fra det lille vi finner hos dem, forsøker vi å trekke våre slutninger om troppene foran oss. Vi kan ikke opholde os lenge, for . . .“

„- . . treffer vi på sivilister. Også disse overga sig først da de var fullstendig omringet. Av pålitelige vidneutsagn blev det fastslått at to av disse menn er dømte voldsforbrytere, som man for åtte dager siden hentet ut av fengslet i Dubno og bevæpnet“

„. . . vi må pleie våre sårede og . . .“

„... vår rekognoseringsflyver meldte nettop fremmarsj av femti sovjet-panservogner. Klokken 1 middag fikk vi øie på de første. Det er de mest moderne Christie-panservogner, inntil toogtretti tonn tunge og utstyrt med åtte cm. langrørskanoner."

„Kampen begynner. De to første sovjetskampvogner blir ødelagt. Mektige svarte røkskyer velter op mot himlen. Mange ganger trenges det tyve til tretti skudd for å sette disse tungt pansrede vogner ut av kampen."

„Først når man kommer nær borttil, ser man de fryktelige ødeleggelser som vårt artilleri — som er bedre skolert — anrettet blant sovjet-panservognene, der ligger foran de brennende bygningene. Til høire og venstre ved veien rykende vogner."

,,Den annen dags aften faller på. Av de femti sovjetiske kampvogner har vi ødelagt tredve, resten unnslapp. Sovjet-langrørskanonene, som hindret vår opmarsj så sterkt og som særlig truet oss om natten, er ødelagt''

,,Vi går over kampfeltet og opdager i tornistre, som blev efterlatt av sovjetsoldatene, hvorfor det befinner sig så mange sivilister blant fangene. Nesten hver eneste soldat har sivilklær i tornistret sitt, forat han lettere kan komme sig ut av fangenskapet igjen''

,,På geværene som blev tatt, sitter de lange russiske bajonetter fra verdenskrigen. Med disse bajonettene trodde den sovjetiske infanterist at han var den tyske infanterist langt overlegen''

„Om natten vilde et sovjet-artilleri, som var rykket fremover, sønderskyte leiren vår. Men da kanonene nettop var gjort ferdig til ildgivning, var vi allerede falt dem i ryggen. Fem langrørs-kanoner falt i våre hender. Stadig kjempende marsjerte vi om eftermiddagen inn i Dubno. Befolkningen er glad og begeistret og mottar oss som befriere"

„Endelig to timers rast. Vi spiser og bader og skifter undertøi. Til å sove blir det ingen tid, for om morgenen går det videre"

Den tredje dag

„Jublende kommer barna bort til oss, og mens de løper, vinker de med blomstene, som de vil gi oss"

Fotos: PK. Arthur Grimm

„Mens kameratene hviler, avsøker vaktposten i horisonten efter fienden; dit hvor kikkerten nå såvidt rekker hen, vil vi imorgen marsjere og kjempe"

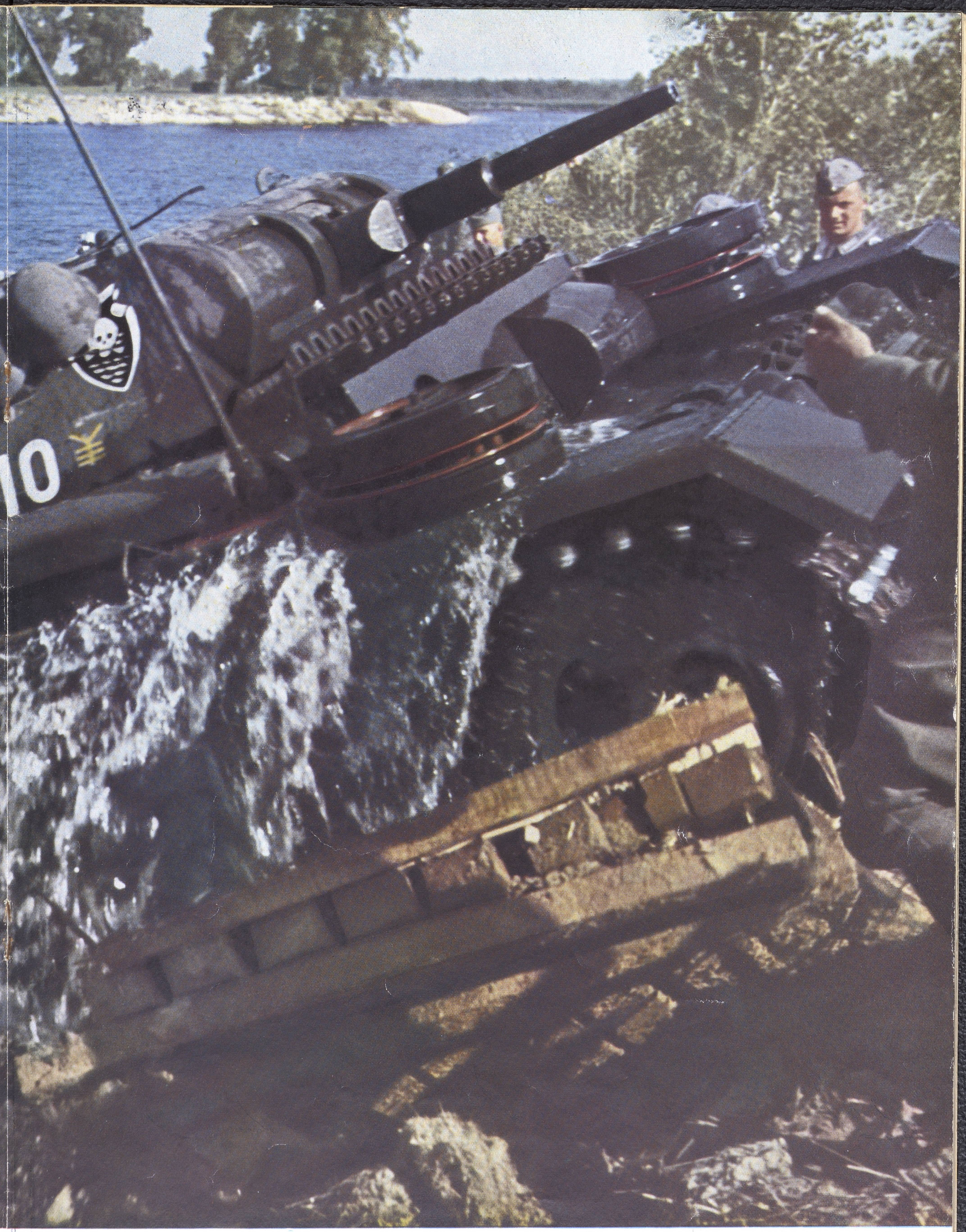

„Flammekaster frem!"

Foto: PK. Weber

En fiendtlig bunker forsøker å opholde den tyske fremmarsj ved en siste forbitret motstand. Men i neste øieblikk farer flammekasteren frem mot fienden—idet den utnytter hver fure i jorden. Den ene ildstråle følger på den andre, sorte skyer stenger utsikten. Bunkerbatteriet er brakt til taushet, den tyske fremmarsj kan fortsettes

Tysk stormartilleri er nettop gått over Bug på et vadested og klatrer opover elveskråningen på fiendens side. Dette nye våpen, som er opstått efter erfaringene under felttogene hittil, er spesielt egnet for krigen mot sovjetarméene. Med sine beltekjeder er det ethvert terreng voksent, selv der hvor en syklist eller en infanterist vilde synke. Det moderne hurtigild-skyts i dette ledsagende våpen skyter direkte

den „springende lavetts" bevegelighet er så stor at det fiendtlige artilleri ikke får noen tid til å skyte sig inn på kjøretøiet. Bunker, feltstillinger og befestede hus er dette ambulerende skyts' hovedmål. Dets panser er fullstendig immunt mot infanteriammunisjon. Ved elveoverganger viser den lette „vadedyktighet" hos dette våpen sig, som er sidestillet med de hurtige tropper; treknippene bak kommandotårnet tjener til å kastes foran kjedene som et „treteppe", hvis de begynner å „male" i sølen og gjørmen. Foto: PK. Huschke

Hestesko bringer lykke

sier en legende, som er utbredt over hele verden. Men hærens smed bringer de fremfor alt arbeid — et arbeid som — omhyggelig utført — ganske visst ikke er uten innflytelse på kamplykken

PK. — Henisch

Ordren vår lød:

Bomber på Alexandrias vesthavn

Mens den tyske forsvarsmakt i øst fører felttoget mot Sovjet med uhyre slagkraft, fortsetter kampen mot England med uforminsket kraft på de andre fronter. Det tyske luftvåpen har i løpet av få dager tilkjempet sig herredømmet over det vidstrakte sovjetrum. Det kjemper videre med de sterkeste krefter på den over 2000 kilometer lange front. Men samtidig flyr de tyske eskadrer mot den britiske øi, over Atlanterhavet mot Imperiets støttepunkter i det østlige Middelhav. PK.-korrespondent Jochen Grossmann har vært med på tokter mot Alexandria og Haifa for „Signal". Han forteller her om sine opplevelser på et av disse nattlige tokter

Intet unngår observasjonskameraets øie! *På utsnittet av dette luftfoto kan man se den største del av den engelske middelhavsflåte i Alexandrias havn, hvortil den engelske middelhavsflåte har flyktet efter sine nederlag ved Kreta i det østlige Middelhav, Med støtte av slike bilder flyr de tyske besetninger natt efter natt til angrep. Ved 1 ligger det engelske hangarskib „Formidable", 2 er slagskib av Queen Elizabeth-klassen. De andre tall betegner kryssere, destroyere, u-båter, hjelpeskib. Bombekasteren kjenner dem og har inntegnet dem*

Bilen ruller henover den knirkende sandgrunn som er brent stenhård av solen. Jeg kjører tvers over flyplassen i retning av lysskjæret. Der borte må trebarakken ligge som huser gruppekommandoen.

Natten har gitt bare liten kjølighet, et lunkent luftdrag gjennem vognen gir bare en liten svaling. Det er timen før midnatt. Den snorette kjede av lys langs startbanen skinner klarere enn stjernene som dempes av et fjernt slør. Over plassen hvor mange fly, parat til aksjon, venter på startsignalet hviler en fullstendig stillhet.

I det grelle lysvell i gruppekommandoens rum, som blir ytterligere forsterket av de store kartene på veggene, hører jeg at „Kurfyrst Marie"s besetning allerede er ved flyet. „Kurfyrst Marie" — det er kampflyet, som jeg i natt skal fly med til Alexandria. Det er på tide å gjøre sig startklar. Jeg skynder mig med å ta op sakene mine: fallskjerm, redningsvest, hette, pusteslange, og til slutt fotografiapparatet. Flyverdrakten lar jeg, — med henblikk på de temperaturer som man selv om natten kan komme ut for over Middelhavet — bli hjemme. Jeg blir brakt til flyet i en vogn som ruller lydløst over startbanen. Nå og da glir den spøkelsesaktige skygge av et fly forbi i lyset fra billøktene. Ved siden av dem står hyppig menn i lysegule redningsvester. Vi stopper. Jeg stiger ut i det dype mørke som sjåføren så lett fant sig til rettte i. Det, sier man, er „Kurfyrst Marie". Man kan neppe se omrissene av det nattsvarte fly.

De glødende punkter av de siste sigaretter før starten leder mig hen til den lille gruppen av fire menn fra „Kurfyrst Marie". Jeg forestiller mig for kommandanten og opfatter ikke navnet til løitnanten som jeg ikke har hatt anledning til å bli kjent med om dagen. Men av den korte samtale med den øvrige besetning viser det sig at to, flyføreren og mekanikeren er ber-

linere. Det er allerede noe, når man selv kommer fra denne by som i dette øieblikk ligger tusener av kilometer borte. Ansiktene til mennene, som jeg klatret efter inn i flyet, var stadig i mørke.

Jeg famler mig fremover gjennem flyet til førerrummet. Urene og måleapparatene lyser blekgult av fosfortallene. Akterut faller inngangsluken drønnende til med en lyd som har noe definitivt ved sig. Det betyr at vi er klar til start, at vi nå alene er henvist til oss selv.

Venstre motor starter smellende, den andre følger efter. Blå stikkflammer slår ut av ekshaustrøret ved starten. „Klar?", spør kommandanten i mikrofonen. Alt er klart. Vi ruller frem. Jeg har lagt mig til rette på matten i førerkabinen. Kommandanten, som sitter bak mig på observatørens plass, rekker mig kontakten som setter mig i forbindelse med de andre ombord. Vi ruller til enden av startbanen. I noen sekunder stråler lyskasteren på plassen gjennem nattmørket med sine gule, grelle lysbunter. Der står en mann med en lommeløkt. Vi svinger inn og blir stående i startlyskjedens retning.

Startminuttet

Klokken er X. Det er det beordrede minutt for starten. Dempet gjennem flyverhjelmens tett tilsluttende øremikrofoner hyler motorene op til full fres. Vi starter. Flyet er tungt lastet. Vi får langsomt fart. Vi kan ikke se hvor hurtig vi ruller avsted, fordi der rundt om flyet er beksvart natt som vi starter inn i langs lysrekken. Omtrent midtveis i lyskjeden begynner fuglen å hoppe. Det er nesten som ved en kyllings første flyforsøk. De røde lampene som varsler enden på startbanen, kommer tydelig og stadig hurtigere nærmere. Da holder endelig hoppingen op. Enogtyveåringen, som sitter ved rattet, har løftet den veldige last op fra jorden. Vi er oppe i luften. Vi flyr.

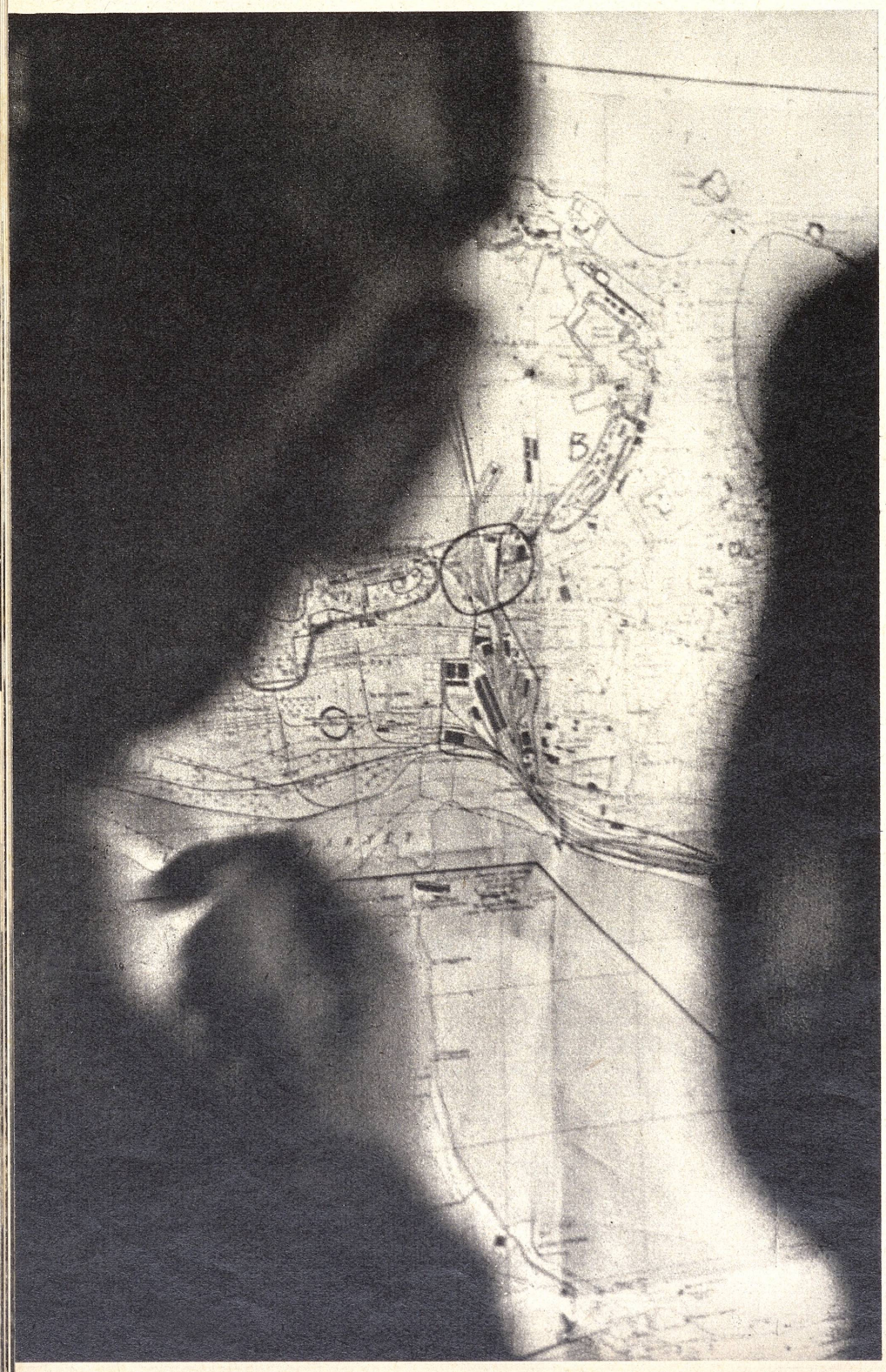
Det er et rent instrumenttokt, et virkelig „blind"-tokt i den måneløse natt. I kabinlyset som nå og da blir slått på, kontrollerer og regulerer flyfører og observatør sine instrumenter, som det viktigste, fjernkompasset, som besørger den automatiske styring av flyet. Motorene er innstillet på reisetokt. Det er virkelig en lang reise disse motorene skal bringe oss sikkert fremover til mål på og tilbake til startplassen.

Målet er Alexandria — Englands flåtebasis og viktigste handelshavn i Middelhavet.

Om eftermiddagen hadde man i gruppekommandoen begynt gjennemgåelsen av dette foretagende. Gruppekommandanten, en ung kaptein, hadde forelest angrepsordren i en kortermet tropeskjorte uten ethvert utmerkelsestegn — om morgenen hadde jeg sett kapteinen med Spaniakorset i gull og Narvikskjoldet i metall. Ordren lød:

Angrepsordren er kommet. *Den lyder: „Kampavdelinger angriper om natten dokker, oljelagre, magasiner og forsyningsanlegg i Alexandrias havn." I gruppekommandanten foreleser kommandanten ordren*

Vesthavn og havneinnløp. *Kommandantene innpreger sig ennå en gang ved hjelp av kartet over den fiendtlige havn, målet for det nattlige angrep*

„Flyverkorpsets kampavdelinger angriper natten . . . Alexandrias havn, dens oljedepoter, lagre og forsyningsanlegg."

Vår gruppe „angriper med bomber og brannbomber, vesthavn Alexandria og havneinnløpet. Angrepshøide og angrepsretning overlatt til kommandantenes skjønn efter værsituasjon, forsvars-og belysningsforhold . . ."

Gruppekommandanten hadde nøie gjennemgått angrepets utførelse ved hjelp av karter. Det vær som kunde ventes, var blitt gjort kjent av en mann fra det meteorologiske kontor, og rekkefølgen for starten var blitt bestemt. På mig virket det påfallende hvilken uanfektet ro der hadde hersket i rummet hvor en lydløs ventilator brakte en smule bevegelse i luften. Nå og da kastet en kommandant rolig inn en bemerkning, mennene var kommet hen til kartet og hadde ennå en gang i kjølig ro nøie betraktet målbildet, som jo forøvrig ikke lenger var dem ubekjent. Alle hadde kjempet i Spania, de hadde kastet bomber ned under Norgesfelttoget, og de hadde ført sine fly mot London. Man har ikke mere å lære dem, og ingen opgave synes uløselig for dem. Konferansen var kort. Spesielle spørsmål hadde der ikke vært, klokkene var blitt sammenlignet, vi blev sendt bort.

Vi flyr i blinde

Det hadde vært for seks timer siden. Og nå befinner vi oss på vei mot „mål". Jeg anstrenger øinene og forsøker gjennem kabinglasset å se havet, horisonten, eller et eller annet, kanske en sky. Jeg ser intet. Da jeg fra min plass ikke kan se alle instrumentene, spør jeg om høiden. Vi flyr i noe over 3000 meters høide. Jeg legger mig på ryggen. Til siden for mig, til venstre og til høire lyser en blekblå stripe. Det er den brennende

gass som slår ut av motorenes ekshaustrør. Den er alltid der, bare at man ikke ser den om dagen.

Til tross for all opmerksomhet, hersker der på denne tid under toktet søvnighet ombord. Det er en søvnighet som aldri lammer den underbevisste opmerksomhet og som i brøkdelen av et sekund kan slå over i den ytterste konsentrasjon. Ordvekslingen fra mann til mann gjennem strupe-mikrofon og øreklapper innskrenker sig til det nødvendigste. Den dempede motorlarm høres nesten bare som en susen, fjern og uten å forstyrre. Flyfører og observatør sover vekselvis på sine seter. De to menn bakenfor, mekaniker og radiotelegrafist, kan begge gjøre det. Radiotelegrafisten har innstilt sitt apparat for mottagelse og kan døse litt på sitt gyngesete til et eller annet tegn vekker ham. Mekanikeren ligger i „baljen" og er å misunne på denne bekvemme soveplass.

På den annen side av glasset som omslutter oss tre foran i det trange rum, står stjernene som er blitt endel klarere. Under oss vet vi at vi har Middelhavet, som man ikke kan se. Jeg må plutselig tenke på hin reise med det store hvite skibet. Den gang hadde vi ligget på dekket under den samme himmel og under de samme stjerner. Sjøen fosset for baugen, og fra baren et dekk dypere hadde høittalerens toner lydt for sene dansende og utrettelige whiskydrikkere. Irene elsket særlig en langsom valsemelodi. Senere kjøpte vi grammofonplaten sammen i en havn hvor vi lå to dager. Vi har hver vår plate siden da. Hvor er hun nå mon? Er kanskje platen hennes i mellemtiden gått i tu? Jeg forsøker å sove... Kommandantens spørsmål til flyføreren vekker mig. Ordene lyder klart og hårdt. Jeg har sovet lenge og har plutselig en følelse som om flyet må strekke sig som en stuper før han tar sats. Vi er like foran mål. Jeg ser på klokken. Vi har fløiet nøiaktig på minuttet. Natten er like så ugjennemtrengelig som den var ved starten.

Vi skifter plasser. Kommandanten legger sig frem i rummet ved bombesikteapparatet. Vi venter på landet, over hvilket vi i buer vil fly mot målet.

Lys på den annen verdensdel

„Aha", hører jeg kommandanten si. Løitnanten ligger langt fremme i rummet og har hodet tett inntil glasset.

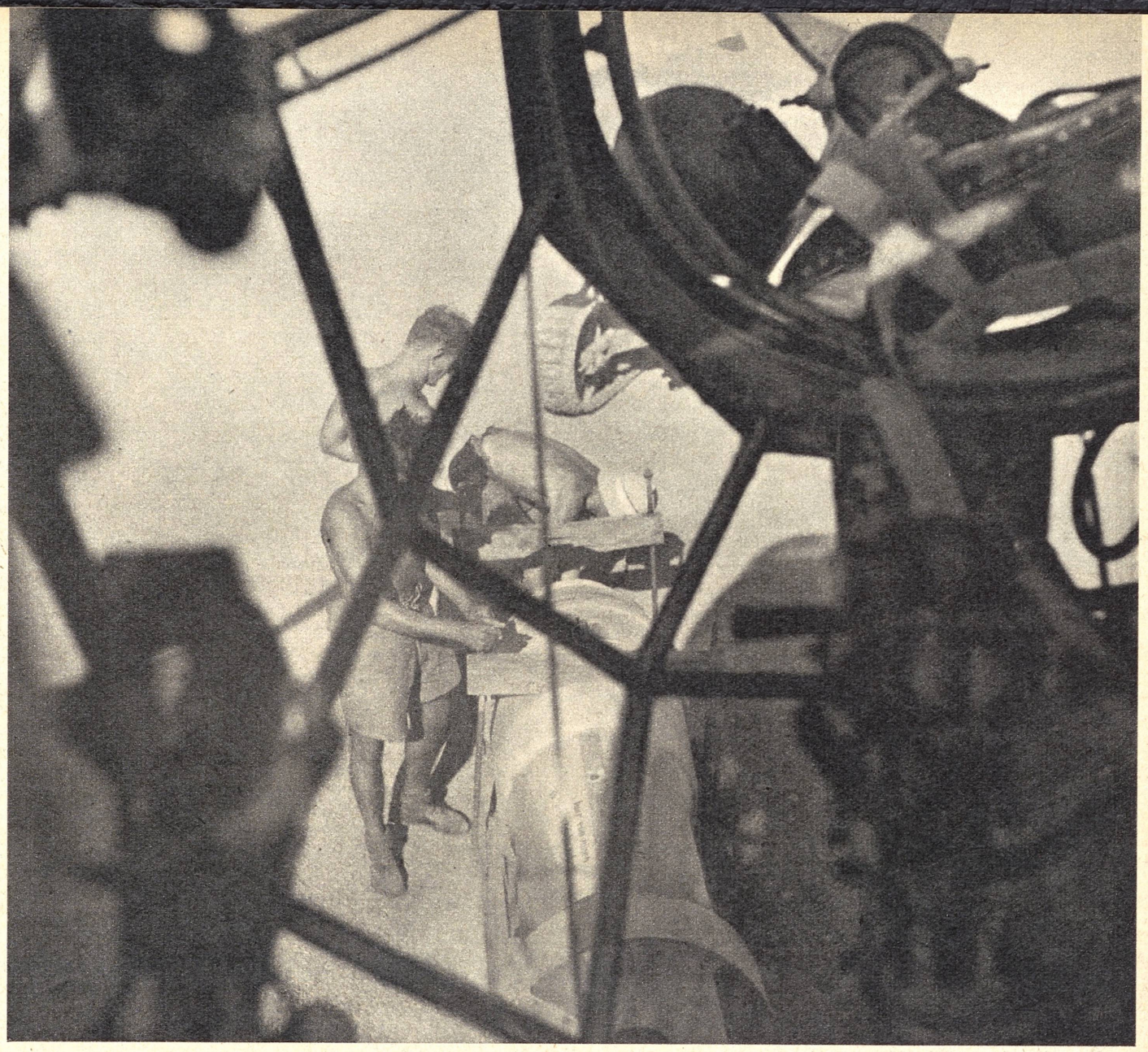
Jeg famler mig fremover og støtter mig til skulderen hans som jeg nå kan se forbi.

„Land!", sier han uten å bevege sig. Jeg kan ennå ikke opdage annet enn fullstendig mørke.

„Ser De lysene?", og nå ser jeg også dem. Der og der og der et svakt lysskjær som ikke kan stamme fra en stjerne.

„Der må Akubir ligge?" Kommandanten ser op et øieblikk og korrigerer retningen som jeg viser med hånden.

„90 grader!" sier kommandanten. Det gjelder flyføreren som legger flyet

Bomber for natten *blir lastet inn under middelhavssonens glødende sol. De store brokker blir av en trekker brakt til flyet på en treslede. Taljer og mange mannsnever hever så de svære brokker op til flyet*

Besetningen som jeg fløi sammen med mot Alexandria. *Flyets fører (helt til venstre) Paul Z. fra Berlin er 21 år gammel og har meldt sig til luftvåpnet for et tidsrum av 12 år. Han har oplevd hva man som flyfører kan opleve: angrep om dagen på London, landinger med havarert fly, nedskytning, brann i flyet, ja endog et sammenstøt i luften. En ulykkesfugl? Nei, en mann som ser enhver fare og situasjon kaldblodig i øinene. Løitnant X. (til venstre på det midterste billede) fra Frankfurt am Main, kommandanten, kom like fra gymnasiet. Han er også 21 år gammel. Dette er en flyvers liv: Polen, høsten 1939 over Nordsjøen til England og Skottland, Norge, Frankrike, atter England mot Coventry og Liverpool, Malta og den engelske flåte i Middelhavet. Den neste mann er flymekaniker Helmuth M. fra Hamburg, også en 21-åring. Han er allerede en av de ,,eldste" i eskadren. Allerede i juni 1939 var han med i den, først blant plasspersonalet, derpå som 1. maskinvakt og siste år endelig som flymekaniker ombord. Helt til høire sitter telegrafisten, Franz H. fra Westfalen, besetningens ,,senior", fordi han allerede er 33 år gammel. Det er han som opretholder den stadige forbindelse med hjemmeplassen*

i en sving. „Der — en Nil-arm!" Jeg opdager møisommelig den litt lysere, smale stripe skrått under oss.

Det mangler ennå et minutt, da må den første lysbombe, som flyet foran oss skal kaste, blaffe op. Dersom kameraten, som startet to minutter foran oss som „belyser", har holdt nøiaktig kurs og kommer punktlig!

Og han kommer! Nøiaktig halvannet minutt senere flammer den første lysbombe op. Det er tre som nå lyser op i natten. Og få sekunder efter blir det livlig under oss. De våkner op dernede. Til alle sider blinker det op. Det engelske „flak" (luftvernartilleri) sender de første granater op i natten. De vil i den neste time skyte vekk meget ammunisjon ennå — vår „Kurfyrst Marie" er bare et av de mange fly som i denne timen støter frem mot et av Englands viktigste forsyningssentrer. Ilden blir livligere. Her og der søker lyskasterarmer urolig hit og dit.

Jeg sitter atter på kommandantens plass. „Mer til høire — godt — ennå litt — holdt bra slik —" Flyføreren bringer flyet i angrepsposisjon efter kommandantens anvisninger. Lysbombene står, som det var gitt ordre om, nøiaktig over havnen. Jeg ser hvorledes deres dryppende lys speiler sig i havnebassengets vann. Vi er ennå ikke helt i posisjon. Skytningen blir sterkere. Men granatene eksploderer for langt foran og til sidene. Kanskje gjelder de også et annet fly, vi er jo ikke alene. Vi har minsket farten og går lavere.

Vi kaster de første bomber

Da ser jeg plutselig forut under oss den lange, svakt bøide molo i krigshavnen. Vi flyr rett mot lysbombene som ennå står rolig over havnen. I samme øieblikk har kommandanten grepet om nedkaststangen. De første brannbomber er falt.

Vi dreier av og gjør en sving utover havet. Lysbombene er sluknet. Det engelske flak har innstilt skytingen. Fra den lave høide vi flyr i, ser jeg virkningen av våre første kast. Der nede skyter brannbombenes skinn op som blomster i hurtig kino. Vi har antent et fyrverkeri så blennende at skinnet fra de neste lysbomber som vår kamerat har kastet ned i mellemtiden, snart blekner. Men ennå vet vi ikke om bombene også vil antenne, ennå brenner bare tennsatsene.

„Hvorledes lå bombene?" spør jeg i mikrofonen.

„Rett i blinken!" svarer kommandanten. Intet mer. Ordene hans lyder så overbevisende at enhver tvil synes utelukket. Jeg presser pannen mot førerkabinens kalde glass og merker motorens vibrasjoner mot hodet. Ved siden av mig fører flyføreren flyet i fullkommen ro tilbake innover land efter kommandantens anvisninger. Til det annet angrep. Vi vil gjøre tre.

Brannbombeilden er en utmerket målviser. Vi har svingt inn i retning av den. Motforsvaret setter inn igjen med ett slag. Nå begynner man endog å skyte efter oss eller larmen vår med lett flak. Vi er ikke særlig høit oppe, fordi vi vil plassere våre bomber nøiaktigst mulig i det mål vi har fått ordre om. Rett foran nesen vår har vi skinnet av de eksploderende flakgranater, djevelsk nær, for vi hører dem tydelig eksplodere til tross for motorlarm og flyverhjelm. Vi flyr stirrende rett frem. Der er da en sang hvor det heter: „Hver kule treffer jo ikke . . ."

Der nede har i mellemtiden våre frø skutt i været. Det som brenner der, er ikke lenger våre brannbomber. Det er branner, branner som griper om sig! Fra vår lave høide ser vi uten vanskelighet røken som belyses av flammene, en, to, tre — seks, syv branner teller jeg da vi ligger like over stedet. Det er magasiner som er begynt å brenne der nede.

Flak' et skyter som i vilske.

Så langt man kan se lyner og dirrer og eksploderer det. Det er djevelens fyrverkeri som vi har sluppet løs. Skibene på havnen, sterkt armert, skyter rørene varme. Lyssporskudd farer i været som raketter, blå og gule. Jeg føler det som om våre bæreflater ofte streifer eksplosjonsskyene. Mine herrer, dere skyter ikke dårlig!

Vi gjør en sving for å fly inn igjen for siste gang. Det annet brannsted ligger litt foran det første. Vi langer atter langt ut for å bli kvitt de store brokkene våre. Det gjelder jernbaneanleggene. Kanonene under oss synes å ville trekke pusten, bare her og der blaffer det trett op. Vi ligger atter i retning av brannene. Høiden vår lar sig avlese i hundremetertall. Vi har antent en sann festbelysning under oss, bra for oss fordi den letter innsiktingen, men ennå bedre for alle andre som i natt vil komme efter oss . . .

Plutselig flyr „Kurfyrst Marie" op og ned i hårde støt. Vi er kommet inn i propellvinden fra et annet fly. Da vi ikke vil komme ut av kurs, er der bare én ting å gjøre, komme unna. Vi faller to hundre meter. Foran oss, i brannenes ildhav, skyter et veldig skin

Fortsettes side 43

Flyet synker. *Luftstrømningene vil trykke flyet, som nå flyr med bare én motor, ned i havet. Vi streifer nesten mastetoppen på et seilskib tett foran kysten* Foto: PK. Grossmann

ARTUR ZICKLER:

På den annen side av Piccadilly

Sent om eftermiddagen var jeg kommet til Rothenburg og så for første gang den mannen som skulde fortelle mig historien om Barbara og John Andrews, foran alteret til Riemenschneider i Sankt Jakob. Det selsomt ophissende lys, som falt inn gjennem kirkevinduene på de grå strebepiller, den håndgripelige nærhet av galleriet, fra hvilket Florian Geyer engang hadde talt til bøndene i „Bundschuh" — det var det vel som fikk den blonde kjempes skikkelse, der sto ubevegelig foran alteret, til å virke enda større og mer inntrykksfull på mig.

Han selv la først merke til mig, da jeg forlot kirken, og besvarte min stumme hilsen med et nikk. Jeg gikk ut mot Klostergaten, i vinklene der hadde allerede skumringen slått sig ned, — slentret så til Borghaven; og over stjernene som flammet op på den grønne himlen, hadde jeg vel kanskje glemt mannen for alltid — men da jeg så kom inn i skjenkestuen „Jernhatten", satt han der foran vinkartet som eneste gjest ved det eneste bordet som var oplyst.

Han skjøv hornbrillene op i pannen, lot sitt blikk under de buskede bryn hvile prøvende på mig og gjorde så en innbydende bevegelse. Jeg satte mig bort til ham, usikker på om jeg skulde forestille mig; han befridde mig for dette dilemma med det korte spørsmål: „Stenvin?"

Det passet mig utmerket. Kelneren brakte vinen, og den var god. Senere kom enda flere gjester, men vi var allerede „vekk" fra dem, og bemerket ikke engang at de var gått igjen.

Mannen het Helmberg eller Helmberger, det har ikke noe med saken å gjøre. I hvertfall forsto han som få å drikke vin på en overbevisende måte og bli åpenhjertet ved det, på en frimodig, renslig og mandig måte, som samtidig ærer fortelleren som tilhøreren og alltid tar sikte på den gevinst, som erfaringen får ut av livet.

„. . . og midt oppe i en haug med kålhoder en ung mann, som forgjeves forsøkte å komme på benene . . ."

Jeg vet nå ikke lenger hvordan Helmberger kom inn på å fortelle mig John Andrews' historie. Jeg tror det var så: han bød mig en sigar, en lang svart brasilianer.

„Denne sigaren", sa han, „minner mig om en annen, som jeg engang i Hamburg ikke røkte helt op. Jeg er kjøleteknikks-ingeniør. Kom tilbake fra en stor installasjon og gledet mig til å treffe den piken, som var min første kjærlighet. Løp inn i en sigarforretning på Jungfernstieg, tente en sigar, hengte mig fast ved telefonen — og fikk rede på av mammaen at det kjære barn hadde forlovet sig med en annen."

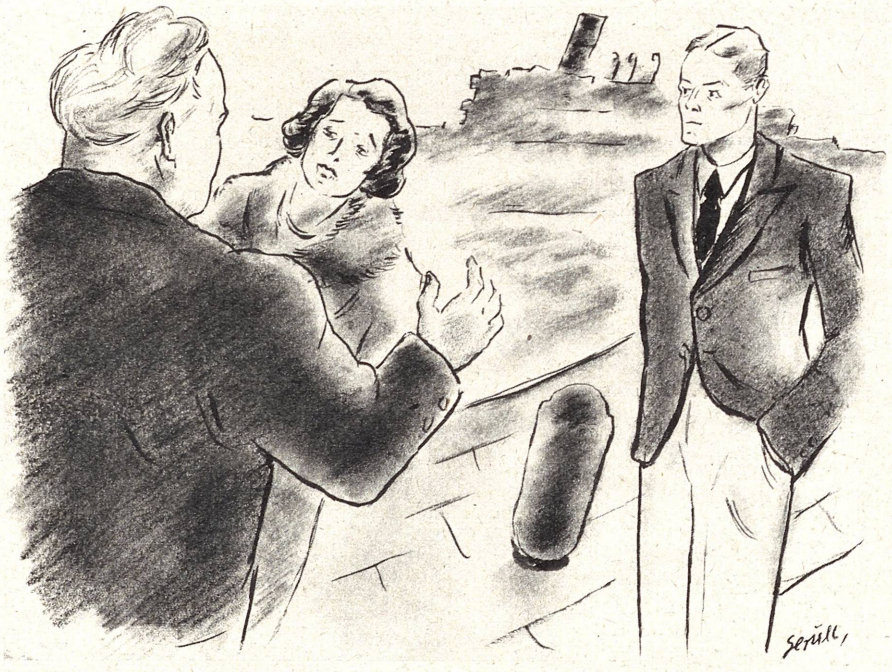
Han kastet sigaren i Alster og tok den neste dag en båt til Kina Hvor meget vilde han idag ikke ha gitt for først å ha reist til Holstein, for å se sin mor enda en gang! To år hadde han vært i Hongkong, da krigen brøt ut. Slo sig så igjennem til Tsingtau, kjempet som marinesoldat under Meyer-Waldeck til siste slutt, blev brakt som krigsfange til Japan. Det gikk dem ikke dårlig i Tennos land; japanerne hugget til og med ned sine unge grantrær forat de fangne fiender skulde få sin tyske jul — men fem år!

En sommerdag i året 1920 — i nærheten av Vittoriosa på Malta — satt Helmberger og hans venn Rudi Schmitt i et lite vertshus og kastet terninger om tørr vermut, da det brøt ut en helvedes larm ute på gaten.

„Bli her", sa Rudi Schmitt, „hva angår det oss?" Og hvis Helmberger var blitt der, vilde Barbara som bra prestefrue — men her foregriper jeg tingenes gang. Helmberger løp altså ut foran vertshuset, så et halvt dusin maltesere, som skjelte og smelte, en veltet eselkjerre — og midt i en stor haug med kålhoder en ung mann med silkeskjorte, oxfordbukser og linsko, — han forsøkte forgjeves å komme sig på benene igjen mellem de rullende kulerunde grønnsaker. En malteser var ivrig optatt med å „kile" ham i været med pisken, men Helmberger skjøv den rasende mannen til side og tok sig av den lysblonde brite. Men denne var, bortsett fra de myke knærne, stiv som en stake og stinket av whisky som et helt brenneri. Himlen må vite, hvor han hadde tilegnet sig det herreløse kjøretøi, i hvert fall hadde det håpefulle foretagende hurtig lidd skibbrudd.

Således kom Helmberger til John Andrews, til den mannen som sa om sig selv at han „følte the Empire i sig." Og det var noe i det, ja sågar meget. Den velbygde unge herre, som to dager senere gikk ombord i den greske damper i La Valetta sammen med de to tyskere, tilsvarte nøie det bilde, som verden gjør sig av en velopdragen englander av utsøkt herkomst. Rudi Schmitt likte ham ganske visst ikke, men det var ganske enkelt bayersk fordom; Helmberger, som hadde sett meget av verdens store spill i Kina, fant den måten, som den nå igjen nøkterne Andrews hadde unnskylt sig på likeoverfor dem, overordentlig vinnende. Ombord unngikk Andrews — åpenbart opsatt på å bli godvenner med Helmberger, enhver påtrengenhet, — og først de Schmitt hadde forlatt skibet i Genua, lot Andrews sig merke med, hvor meget han vilde beklage det, hvis deres bekjentskap bare skulde forbli en episode.

„Jeg har en svakhet for dere tyskere", sa han. „Ganske visst er jeg ingen øi-brite. Dessuten er jeg opvokst blant bare jingos. Men allerede i Cambridge forfektet jeg hårdnakket den mening at man bare kan leve og ånde på den annen side av Piccadilly. Dere tyskere tar nederlaget for alvorlig. Glem det da ganske enkelt. Terningene kommer nok igjen i begeret, og et nytt spill begynner."

„. . . Barbara kjente mig først igjen, falt mig om halsen og gråt og lo om hverandre. Andrews stirret på henne som på et vesen fra en annen verden . . ."

„Seierherrene har sørget forat vi ikke skal kunne glemme nederlaget", sa Helmberger.

„Det gjelder for idag, og imorgen vil det være annerledes. Jorden går rundt. Vi har jo også tapt krigen, det kommer så langsomt ut. Se på mig. God familie med mange forbindelser og mange penger. Forbindelsene er der enda, men pengene er vekk, i det minste nøiaktig den enden av dekket, som skulde holde mig varm. De vil vel si at mennesket jo alltid kan arbeide. Men bare arbeid, vet De, det er en tysk rasjon, men ikke noen britisk . . ."

„Dere har da allikevel stadig the Empire . . ."

„Ja, the Empire. Det var også min religion. Med denne blankosjekk og en fribillett reiste jeg til Kairo, Sydney og Shanghai. Og hva har man fortalt mig der? Den store forretning er død, og små forretninger gjør de alle selv. Jeg løp overalt som på såpe. Shake hands og Hallo Boy og How do you do og Keep your flag flying og Have a drink — det var hele velsignelsen. Jeg har allikevel stadig den store forretning. Jeg har mot og er ikke doven. Ingen tviler på min dyktighet eller på min utholdenhet, men på min kraft tror de ikke. De kjenner mig, fordi de kjenner sig selv."

Av det en mann sier mellem tolv og et om natten og mellem den niende og trettende brandy på en bar ombord, sa Helmberger, behøver man ikke veie hvert ord på gullvekt. Litt Weltschmerz og eksistensfortvilelse, i dette tilfelle optrukket som personlig „empire-katzenjammer", hører vel overalt til hos unge mennesker og var heller ikke blitt fremmed for ham selv i Japan-årene. Det kan vel være at John Andrews hadde vært uheldig og var blitt litt melankolsk ved det. Det sto ham heller ikke dårlig. Krigsungdommen hadde det overalt vanskelig med sig selv og livet, og Andrews var jo å regne til dem, efter et bilde å dømme, som forestilte ham som løitnant for Welsh-fysilerene. Hva skulde han, Helmberger da si: Krigsfange på hjemreise til et virkelig fortvilet land, hvor den ene var den andre i veien og ingen fikk en rundreisebillett verden rundt stukket til sig for å lete efter en spiker til å henge op hatten sin på!

Så kom natten før Lissabon. Andrews skulde gå fra borde neste morgen, fordi grekeren ikke anløp noen kanalhavn. Man hadde feiret avskjeden litt, men ikke meget — efter Andrews' målestokk. Da Helmberger lå køien sin henimot klokken ti, syntes han at englenderens holdning hadde vært nesten litt for korrekt. Han vilde vel igjen komme på britisk distanse; nåja, det var hans sak.

Helmberger våknet ved at noen hadde tent lyset. Andrews sto i kahytten. Ingen tvil: han var full som en alke. Helmberger blunket over mot uret, det viste den tredje morgentime, og køiet slapp allerede lys inn.

„Beg your pardon, comrade", sa Andrews, „har bestemt noe annet. Drar ikke hjem. Good by to Piccadilly and all that! Drar med til Hamburg. Har en eller annen kveker-onkel sittende i Berlin. Går ut fra at han kan gjøre noe for mig. How do you like that?"

Helmberger skjøv ham ut av døren, og låste efter ham. Han var helt overbevist om at han hadde sett Andrews for siste gang, om morgenen var også

Fortsettes side 42

Indiske fanger forteller

Reisens mål: Tyskland. *I en italiensk havn er det for første gang kommet en transport av indere som blev tatt til fange i Afrika. I en uavbrutt rekke klatrer de nedover fallrepet til kaien, hvor allerede . . .*

De indiske fanger, som „Signal" viser her, stammer fra tre indiske divisjoner som av englenderne var blitt brakt til Afrika og av hvilke en stor del blev tatt til fange — mange veltjente menn blant rekrutter som blev innkalt først efter krigsutbruddet. De forteller alle det samme. Man hadde lovet dem at de bare skulde være med å forsvare India og under ingen omstendighet vilde bli brakt ut av landet. En dag kjørte man dem til en havneby, hvor de plutselig befant sig ved transportskibene. Den som vegret sig, blev skutt, den som protesterte, blev på stedet dømt til langvarige fengselstraffer. Fra Kairo bar det avsted i lastebiler til fronten. „Vi er ingen kujoner og forstår å kjempe — men vi kastet geværene og strakte henderne i været da vi møtte tyskerne . . ."

. . . tyske godsvogner venter på den usedvanlige frakt. *Der utfolder sig et kortvarig „leirliv". Inderne har slått sig ned i grupper og venter i stoisk ro på hva der vil skje*

„Jeg har intet imot å reise til Tyskland", *sier Arab Khan, mekaniker av yrke. „Jeg har lest „Min Kamp" av „hr. Hitler" og finner at det er en god bok. Vi indere vet overhodet mere om Tyskland enn tyskerne tror. Våre fremtidige læger studerer helst i Wien eller Berlin fordi de vet at de tyske universiteter er kommet lenger enn de engelske, men fremfor alt fordi vi i Tyskland blir behandlet som mennesker og gjester, i England som koloniinnfødte. Vi teknikere beundrer naturligvis Tyskland særlig, jeg behøver ikke opgi grunnene"*

Mellem sporene et primitivt kjøkken av teglsten og blikk. *Nabob, den tidligere offiserskokk steker melpannekaker til sine kamerater. Belagt med marmelade, som blev tildelt fangene som ekstraforpleining, smaker disse pannekaker ganske godt*

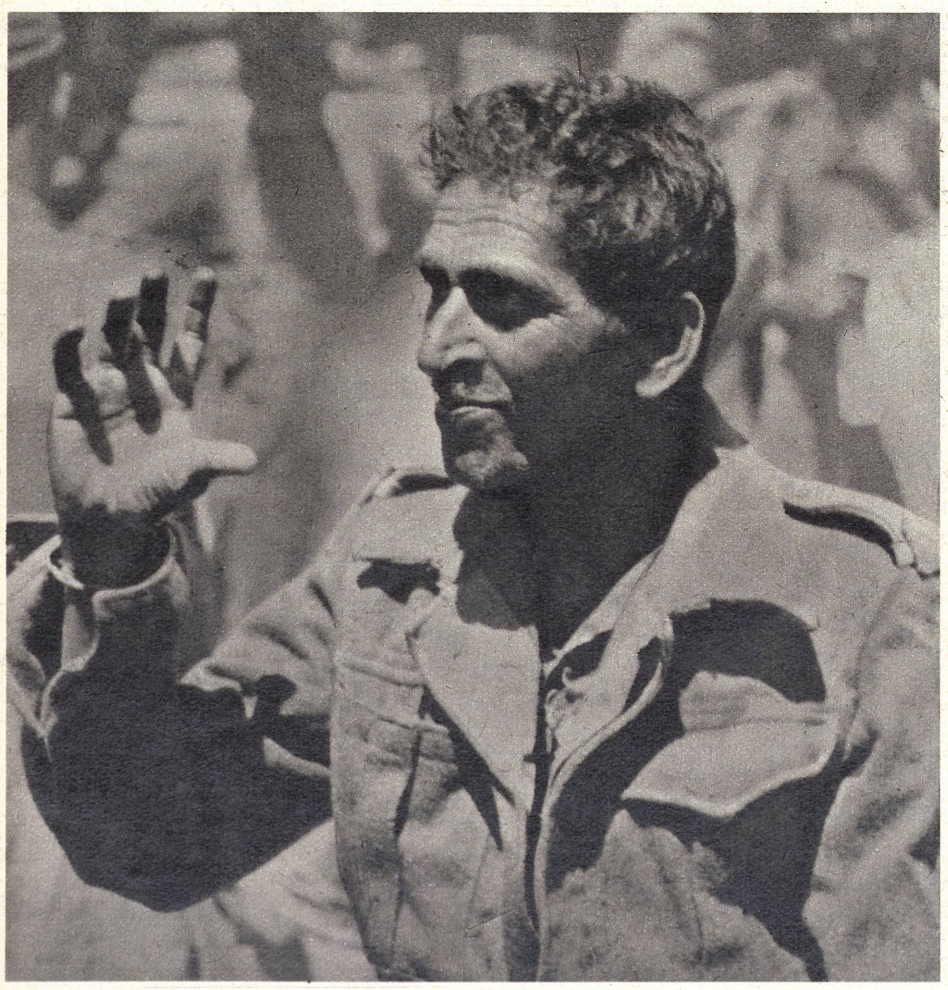
Fotos:
PK. Kenneweg

„Nei, jeg er ingen nabob", *sier general Waugns tidligere kokk fra tredje motorbrigade. „Jeg heter det rett og slett. Min kokekunst er av engelsk skole, altså ikke rare greiene: Biff, fårekotelett og plumpudding. Bokseåpner og korketrekker var mitt viktigste verktøi, særlig korketrekkeren. Jeg var syv år hos generalen og har båret begge hans barn på armen — jeg vil ikke si noe mot ham. Å koke for indere er ikke lett. Sikh'ene kan ikke spise kukjøtt, fordi kjørne er hellige for dem, og muhammedanerne ikke svinekjøtt fordi de forakter dette dyr . ."*

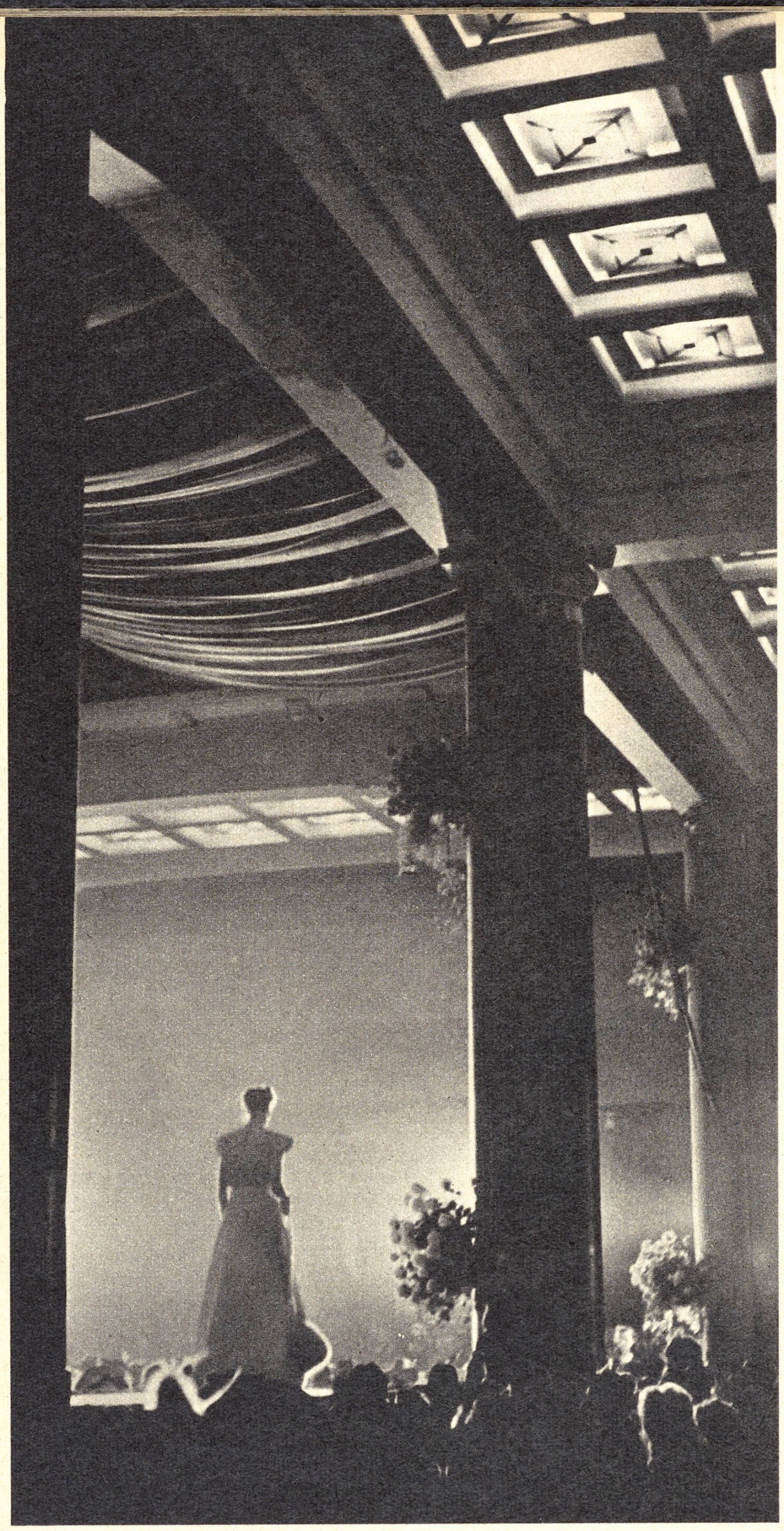
„England har splittet oss i femti partier og små partigrupper", *forteller korporal Rahmat Ali, en ung muselmann, med lidenskapelige håndbevegelser. „Således ligger vi indere i hårene på hverandre og er derfor ikke lette å styre. Vårt partivesen blir naturligvis understøttet av britene, og de kaller vår indre splittelse „demokratisk frihet". Vi blev utskibet fra Bombay for fire måneder siden og vet ikke mere hva der skjer i India. Men de skal, foruten Pandit Nehru, som er radikal, også ha arrestert andre av våre førere. Stemningen i India var allerede dengang slett, men det tar lang tid, for vi indere taler mange språk og ber til forskjellige guder*

„India er umåtelig rikt, min herre!" *bedyrer John, messeunderoffiser i tredje motorbrigade. „Men man blir ikke rik i India hvis man bare er inder og ikke brite. Vi kunde alle leve godt for der er ikke noe som ikke India kunde produsere på egen jord. Som offisersboy hadde jeg det ganske tålelig — men det var et stadig renn, min herre, et stadig renn. De britiske offiserer er fryktelig plaget av tørst. Dagen lang heller de i sig det ene glass øl efter det annet, og om kvelden kjører de op med det svære skyts: konjakk, whisky, champagne. Boy her og boy der — det tar på benene, min herre!"*

Han skriver „hr. Hitler" på pundjabisk. *Sikh-korporalen Mohan Singh blev sammen med mange andre tatt til fange av tyske panseravdelinger ved El Melchili. Sikh-ene er Englands beste kolonitropper og gjør med et hår som aldri blir klippet og et skjegg som aldri blir barbert et krigersk inntrykk. Vi er gode soldater og hadde aldri overgitt oss — men vet vi hva vi skal kjempe for? England har stikk imot høitidelige løfter slept oss bort fra India — så sto vi plutselig et eller annet sted i den afrikanske ørken overfor de tyske panserkolonner. Det er ingen skjensel å bli tatt til fange av tyskere. Hitler kjemper også for Indias frihet . . ."*

Mellem blomster og lyskastere *skrider mannequinene over forhøiningen i Bryssels Palais des Beaux Arts, hvor det tyske mote-institutt i juni lot det belgiske publikum beundre sine nyeste frembringelser.*

Farve- og toldespill: *Wien — i lang tid et sentrum for de internasjonale moter — viser en aftenstranddrakt, blå og hvitstripet, med hvit bolero*

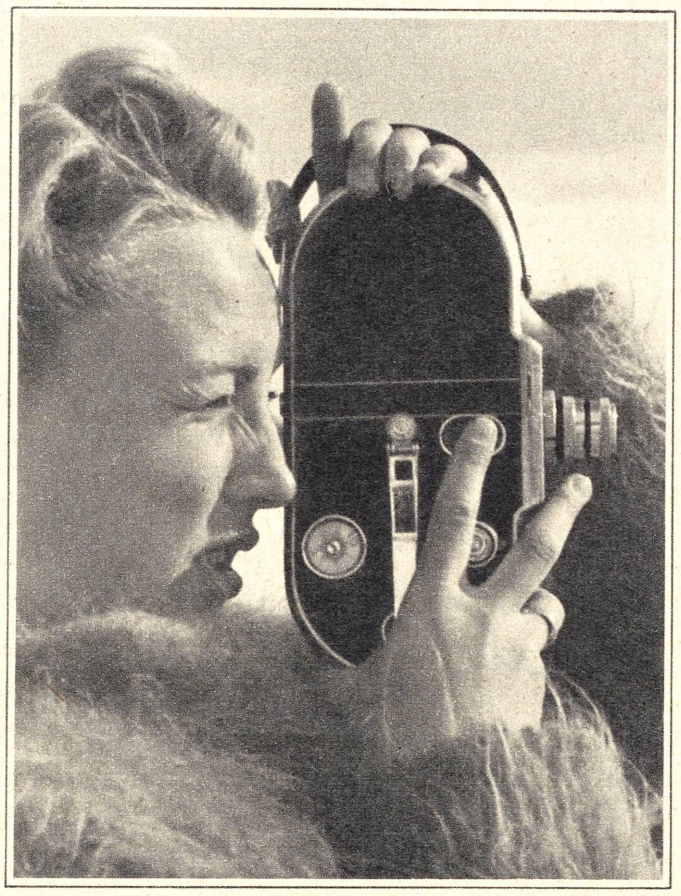
Bryssel ser tyske moter

Bryssel kom i to dager *til de tyske foranstaltninger i Palais des Beaux Arts. Wien fremviste sommer- og Berlin vintermodeller. Midt i den hårdeste eksistenskamp, som Tyskland hittil måtte føre, blir dets skapende krefter også på mote-området levende — tross dets motstanders ødeleggelsesvilje.*

Fotos: PK Kropf (1) Sipho (2)

En begeistret smalfilm-venninde:

DEN BERØMTE MAXI HERBER

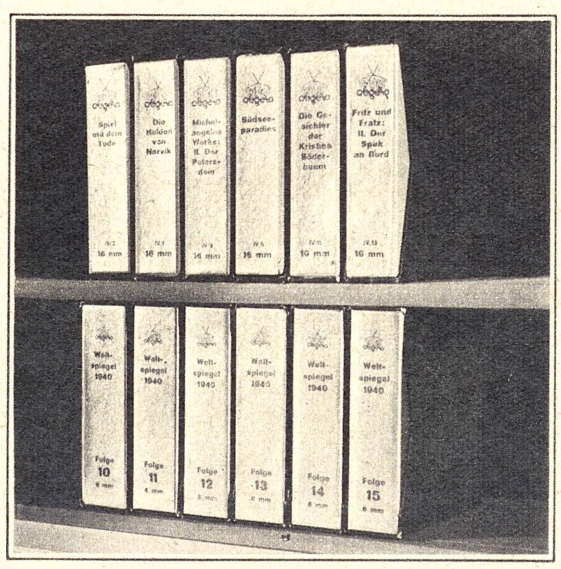
Det er ikke alle som med sitt eget smalfilmkamera kan fange sine fornøieligste oplevelser, for senere i hyggelige timer å kunne nyte resultatet og underholde sine venner med levende bilder. Og meget få kan gjennemstreife fjerne land og fastholde deres landskaper, kulturminner og mennesker på filmen. — Men

Enhver kan anlegge sig sitt eget filmarkiv!

En samling som på en praktfull måte og interessanteste vis supplerer biblioteket, er

DEGETO SMALFILMSKAP-UTGAVEN

med sine kultur-, sports-, dokumentarfilmer, underholdnings- og lystige barnefilmer. Hertil kommer DEGETO-Weltspiegel-samlingen. Den levende dagbok med vår tids historie av den tyske ukerevys optagelser. Livets og verdens mangfoldighet og skjønnhet, og tidens historiske begivenheter i et eget bokskap d. v. s.:

Hele verden i hjemmet gjennem Tobis smalfilmer

TOBIS

DEGETO SCHMALFILMABTEILUNG, BERLIN NW 7, FRIEDRICHSTRASSE 100

Agentur for Norge: Gerh. Ludvigsen. A/S. Oslo, Dronningensgt. 34. Tel. Centralb. 17076

En hvilens øi *er denne skogbevokste høide i nærheten av en av Stockholms hovedgater. Men „Vanadislunden" er ikke noe alminnelig fribad — for å tøie Stockholms sommer mest mulig, holder her vannet — ved hjelp av teknikken — allerede i april og til langt utpå høsten en jevn varme på 22 grader celsius, også når Sveriges elver og innsjøer i høiden kan varte op med 5 grader*

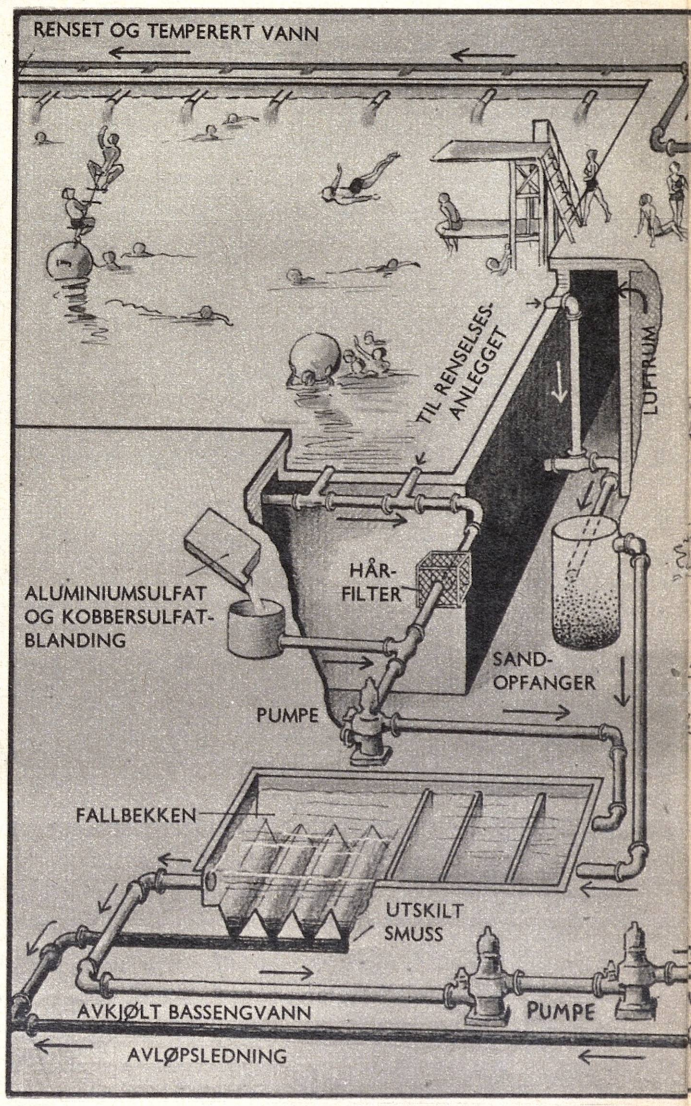
Blikket inn i hverdagen: *fra solhøidens terrasse kan man se ned på den svenske hovedstads gatevrimmel — for så igjen å styrte sig ut i svømmebassenget med enda større glede*

STOCKHOLM

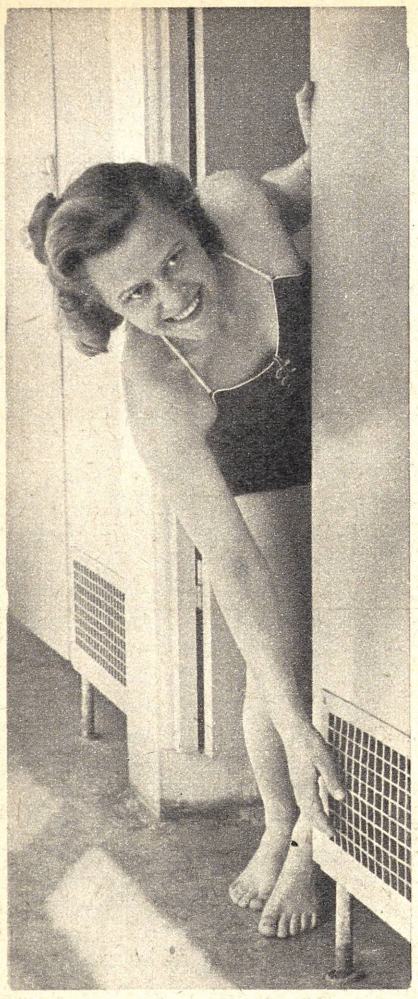
bader temperert

Opvarmet fribad — midt inne i byen

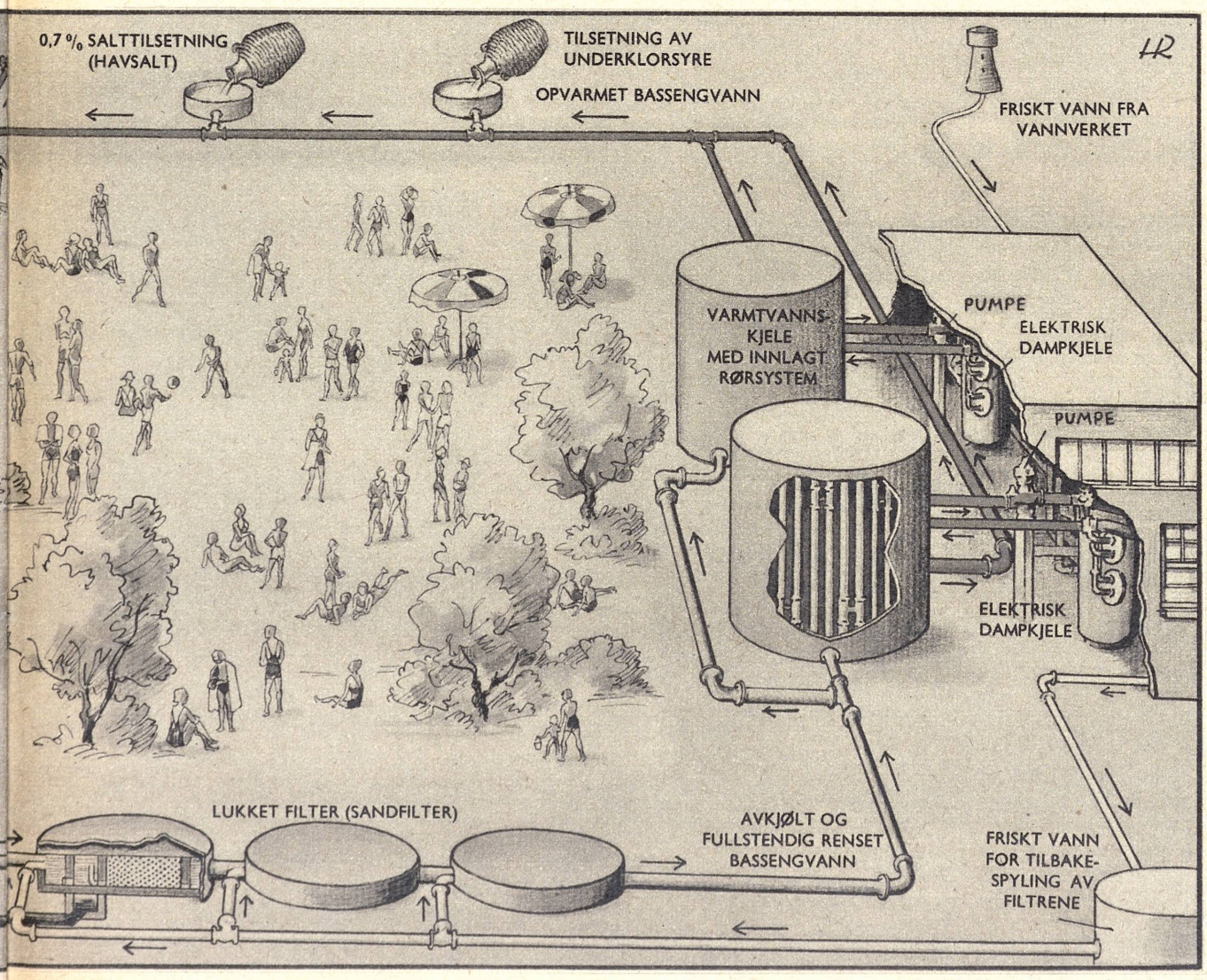

Marsjen inn i den „lange dusj". *De kan godt le, disse tre kontorfrøkener fra Kungsgatan — „dusjgyset", som overalt er fryktet, uteblir ved dette vannet, som er stabilisert på lido — varme*

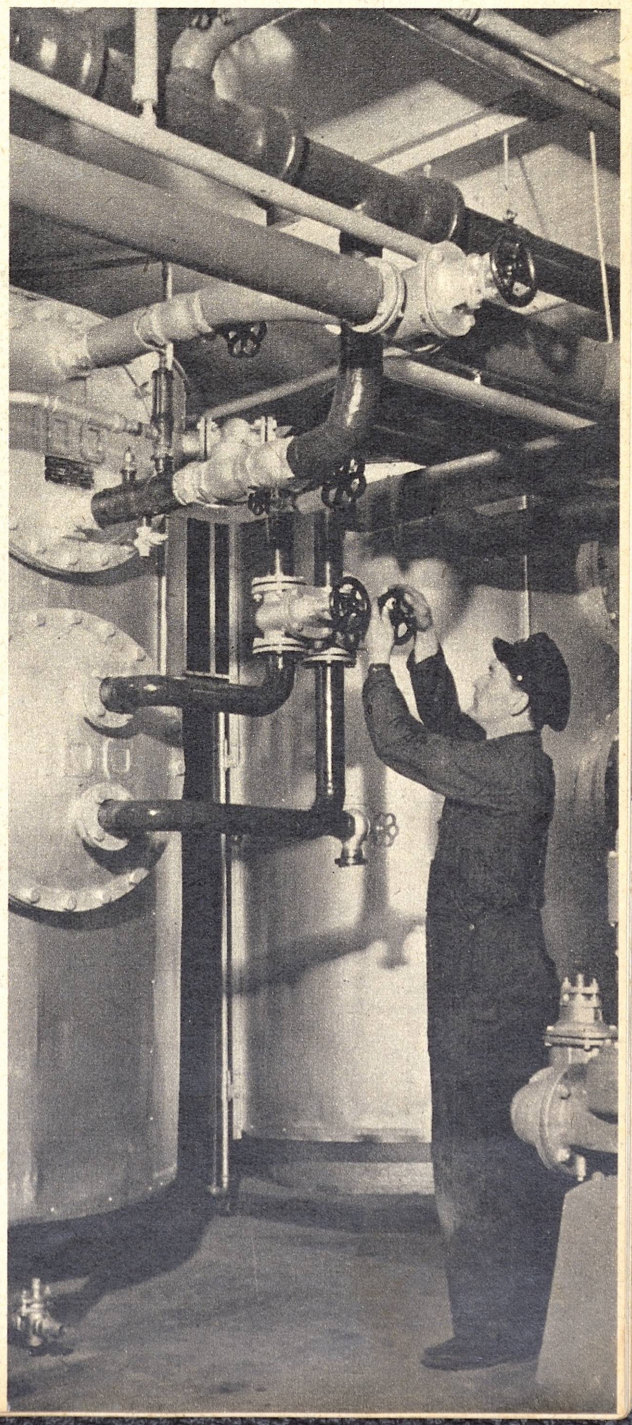
Den billige svenske sommerstrøm blir til og med satt inn som „konserveringssol" i „Vanadislundens" badekabinetter

Loreley på svensk. *I klippen ved „Vanadislunden" blev denne vindbeskyttede bukt skåret inn; den varmemettede sten runder sollysets velsignelse på en behagelig måte av opover. Og Karin grer drømmende sitt hår*

Kretsløpet i Vanadislundens kunstige klima. *Varmetilberedelsen er bare en del av de opgaver, som må ordnes med av det tekniske storanlegg. Utskillelsen av smusset, opfangingen av sanden, den regelmessige bakterierenselse av vannet ved nøiaktig utmålte kjemiske tilsetninger, for å opnå hygienske virkninger uten legemlig skader for de badende — alt det var engang vanskelige tekniske problemer, men de er blitt løst helt eksemplarisk*

Temperaturenes mester. *Dypt nede i jorden råder Vanadislundens Pluto. Det er et innviklet og omfangsrikt maskineri, hvorpå Stockholms „Lido" hviler, og den fordrer usedvanlig oversikt, fagkunnskap og omhyggelighet* Fotos: Leif Geiges; Tegning: Heinisch

Fortsatt fra side 35

På den annen side av Piccadilly

hans vante plass ved frokostbordet tom. Men Andrews lå i en liggestol på akterdekket og så likegyldig på byen, som lå der i det hvite lyset. „Jeg mener alltid hva jeg sier, comrade, også når jeg er full."

I Hamburg, fortalte Helmberger videre, ventet Barbara på mig ved landgangen. Da jeg så min søster siste gang, var hun fjorten år og så mager som en tvare. Nå var hun toogtyve og en kvinne som formet av Guds kjærligste hånd. Hun kjente mig først igjen, falt mig om halsen og gråt og lo. Andrews stirret på henne som på et vesen fra en annen verden. Vi spiste sammen i Alster-paviljongen og dro til Blankenese. Det var en herlig dag med sol og vind og høie, hvite bølger, og jeg var lykkelig over å være i Tyskland igjen. Da merket jeg noe — og skjøv Andrews temmelig brysk avgårde. Fra Holstein skrev jeg til ham at han måtte forskyve det planlagte besøk på ubestemt tid. Det var imidlertid for sent. Andrews kom ikke, men Barbara reiste. En liten pastor fra en landsby ved Husum, som hun så halvt om halvt var forlovet med, døde to år senere i Angola av feber.

Jeg hadde hendene fulle med å bygge mig op en eksistens, og da jeg endelig kom mig til å besøke familien Andrews i Dresden, hadde de allerede vært gift et år og hadde en liten pike i vuggen. Et vakkert par, det må jeg tilstå, og således svant min ergrelse helt. De bodde i et pent lite hus halvt oppe på Løssnitzberget, i haven blomstret rosene, og det gikk dem tilsynelatende ganske godt. John hadde skrevet en bok, „A Journey to the Komorans", som skulde komme til å gå godt i England og Amerika, og som også virkelig var ganske vittig. Den brakte i sin tur gode pund og dollar inn i huset, men de forvandlet sig til inflasjonens eventyrverdi.

„Forstår du mig nå, comrade? Barbara er min kraft, mitt empire! Det blir stadig større. Cheerio!" Andrews narret sig selv. Det blev stadig mindre, hans „empire". To år senere, i Berlin, vrøvlet han om dramatiske og episke utkast. Det er aldri siden blitt trykt noe av ham igjen. Sannsynligvis skrev han heller ingenting. Hans virkelige fag var vel filmstatist, med tre fotodager i måneden: hans sigarettpenger. Barbara så ynkelig ut, ødela øinene sine med filering for en forretning ved Bayrischer Platz. Det var helt tydelig at hun forsørget sin mann. Stivsinnet nektet hun å imot penger av mig, men sendte de to barna med mig til Bremen, hvor de blev i tre måneder og kom sig.

Om vinteren 1927 reiste de alle fire til London. Det var slutt med „på den annen side av Piccadilly". Barbara var neppe til å kjenne igjen, da jeg endelig fikk snust henne op efter tre dagers leting. Sin mann så hun nesten ikke mer. Det er forbausende, hvor mange mennesker av hans slag og hans vaner det finnes i England, folk som foregir å søke nye former i samfunnet, men i virkeligheten ikke er i stand til å innordne sig i samfunnet, som jo beror på gjensidighet; det være sig staten, hjemmet, menigheten, stillingen, familien. Hurtig fikk jeg også rede på hva Barbara mente å skjule for mig — at John bedro henne efter alle kunstens regler. „Kom hjem, Barbara, ta med dig barna og kom med!" Hun vegret sig, mann er mann og ekteskap er ekteskap, tar jeg mig ikke av ham, går han ganske i hundene. Mange ganger kommer han, gråter og er lykkelig over å finne sin familie der enda.

Så var Barbara allikevel plutselig en dag der. Helt ferdig. Barna med øinene fulle av sult og angst. Jeg kjøpte en eiendom med et lite hus til henne i nærheten av Fallingbostel. Hun lot det skje. Jeg ansatte en gartner for henne til de tungeste arbeider. Dro ut til henne nesten hver søndag. Engang vilde tilfellet at jeg kunde komme vekk midt i uken. Da jeg kom inn i stuen, skulde en mann nettop til å springe ut av vinduet. Det er John Andrews. Værelset er fullt av sigarettrøk, på bordet står en flaske akevitt.

Hva skal jeg gjøre? spør Barbara apatisk. Han er nå engang til. „Din usling", sa jeg til John, „skammer du dig ikke for å ta brødet ut av munnen på barna dine." Han trakk bare på skuldrene og fulgte mig taus ut til bilen. I Bremen forsøkte jeg å snakke ut med ham. Han kunde bare snakke, hvis han fikk en dram og sigaretter.

„Gi mig penger", sa han, „jeg kan ikke puste i Europa. Ikke i England og ikke i Tyskland. Gi mig penger, så jeg kan dra til østen. Gi mig penger, og jeg skal ikke komme dere for øinene mer."

„Du kommer til å ta pengene og rangle dem op. Så er du der igjen." John Andrews trakk bare på skuldrene. Jeg tenkte litt.

„Vil du reise til Shanghai?" spurte jeg ham til slutt. „Hvor du vil", sa han, „også til Shanghai."

„Om tre dager sender vi en mann til Kina. Han kan ta dig med. I Shanghai vil han gi dig trehundre dollar.

„. . . Da jeg kom inn i stuen, vilde en mann nettop hoppe ut gjennem vinduet. Det er John Andrews . . ." Tegninger: Gerull

Lov mig at du aldri kommer tilbake. Iallfall først efter lang tid. Med selvtjente penger."

„Jeg lover ingenting", sa John Andrews. „Alt hva jeg har lovet mig selv, kunde jeg ikke holde."

Det var høsten 29. Tre måneder efter kom det en beretning fra vår representant i Hongkong, den mannen som hadde brakt John Andrews til Shanghai. „Andrews har ikke rørt en dråpe på hele reisen, bare røkt meget. Snakket nesten ikke, hverken med mig eller andre. Like overfor en tidligere regimentskamerat, som snakket til ham,

fornektet han sig selv. Da jeg i Shanghais havn vilde gi ham pengene, snudde han sig og forsvant. Jeg vet ikke, hva han gjør og hvor han opholder sig. Pengene beholder jeg foreløpig, — forutsatt De er enig — i tilfelle han skulde dukke op igjen, min adresse kjenner han."

Barbara vendte tilbake til Holstein, til det huset hvor hun var født. Der døde hun tre år efter. Tuberkulose — made in Britain. Hun hørte aldri noe fra John Andrews igjen, jeg heller ikke til idag. Han kan sikkert ikke være i live mer. Ligger vel begravet et eller annet sted, på den annen side — langt på den annen side av Piccadilly. Jeg likte ham på et vis, tross alt det han gjorde Barbara.

Hvorfor jeg har fortalt Dem denne historien, herr . . ., hva var Deres navn? Ser De, vi snakket vel om krigen, som vi fører mot England, og som England har tvunget oss til. John Andrews' skjebne kan vel i denne form kanskje ha vært noe for sig, men det er ikke desto mindre typisk. Andrews var typen på den sene englender fra den britiske overklasse, legemlig sunn, utholdende i sin urokkelighet, men sjelelig ute av stand til å kunde anpasse sig en forandret livslov. Denne klasse måtte ville krigen, fordi den er det eneste og siste som de enda kan ville. For dem finnes det ikke noen „annen side av Piccadilly . . ."

„Hvor blev det av barna?" spurte jeg.

Over Helmbergers ansikt gikk det et skjær av glede.

„Jeg har adoptert dem. Ingen i England er kommet med innvendinger. Jeg har bildene hos mig. Ser De . . . det er piken og det er gutten . . .

Fortsatt fra side 34

Bomber på Alexandrias vesthavn

i været. Noe må ha eksplodert. Der hvirvler op røk, og stikkflammer følger efter. Store, klosslignende bygninger kan sees tydelig i flere sekunder. Vi glir med redusert fart henover brannene og tenker at folkene under oss må se oss i skinnet av dem, for vi biller oss inn å kunne merke brannvarmen i fingerspissene. Flak' et skyter planløst med lengere pauser.

Bomben sitter i mål! Det ga et lite rykk i flyet da den falt. Den må ha truffet nøiaktig i sporanleggenes bunt av skinner. Vi gir gass, motorene går for fullt fres. Plutselig våkner flak' et. Nå hører de oss jo atter ganske tydelig og nært. Havnen med sine skib og sitt forsvar ligger ennå foran oss. Flyføreren har efter det siste nedkast straks lagt flyet om i en skarp sving for å komme unna flak' et. Å treffe oss nå, er intet kunststykke, vi er under femhundremetergrensen. Idet vi gjør den krappe sving, ser jeg like til høire for hvor vi har antent, at det ennå en gang flammer i været som en sopp. Det var intet flak-skudd, det var bombeinnslag fra et annet fly som har begynt sitt arbeid! Vi dreier skarpt av mot nord. Vi har nådd havet. Veggen av ild, som flak'et reiste, ligger bak oss. Langsomt stiger vi høiere. I lampeskinnet regner kommandanten ut kursen, den automatiske styring blir stillet inn. Fra radiotelegrafistens plass kan jeg over flyet ennå lenge se ildskjæret over horisonten bak oss.

Morgendemring over havet

Nå kunde man egentlig sove igjen, men man gjør det ikke. Mekanikeren fordeler sjokolade og kjeks. Der er også noe å drikke. Vi opdager at vi er sultne. Den første radiomelding er avsendt til gruppekommandoen med melding om vår angrepstid og posisjon. Vi venter på morgendemringen som snart viser sig i øst i en blek stripe over den nattmørke havflate.

Radiotelegrafisten ønsker sig en flott dansemelodi i hodemikrofonen. Jeg på min side er nysgjerrig efter å vite hvorledes de menn ser ut om dagen som jeg i natt har fløiet sammen med over Middelhavet til Alexandria . . .

Solen har hevet sig om en kjempemessig blodrød skive over den grå dis. Havflaten ligger glatt og speilblank under oss. Jeg ligger atter på magen, foran i førerkabinen. Det blir hurtig varmt i det lille glasshuset vårt. Den blekblå exhaustgass lyser ikke mere op til sidene, fordi lyset fra den er for svakt til å bli synlig i den tidlige dags klarhet.

Jeg titter på uret og regner efter når vi vil lande. I dette øieblikk begynner venstre motor plutselig å støte og ryste. Flyføreren river gass-stangen tilbake. Motoren viser ikke noe oljetrykk mer. Ikke fullt to timer har vi ennå å fly, da den venstre propell går langsommere og langsommere og til slutt stopper. Vil den ene motoren klare det alene og bringe oss hjem?

Gjennem radioen rapporterer vi vårt motoruhell og opgir fortløpende vår posisjon. En halv time senere kommer et av gruppens fly til syne. Det blir hos oss. Vi har ganske god høide og forsøker ennå å stige. Det går langsomt meter for meter. Men så møter vi en luftstrøm som vil trykke oss ned mot havet, like foran kysten som efter kartet synes å ligge ganske nær. Den ene motor kan ikke klare det alene lenger. Ingen av oss har noen lyst nå så kort vei til mål å falle i bekken. Spent iakttar vi høidemåleren og instrumentene til motoren som ennå er i gang. Den må ikke presses for hårdt, men den må klare det.

Den klarer det. Vi streifer nesten mastetoppen til et seilskib tett innved kysten og kronene på de lave trær idet vi når land. Like ved randen av flyplassen, ikke en meter for tidlig, lander flyføreren flyet mesterlig med én motor. Vi ruller som en lammet fugl ut av landingsbanen for å gjøre plass for de andre. Flyet står.

Vi skyver flyverhettene av og nikker til hverandre. „Altså!" skal det bety. Da vi med litt stive lemmer har forlatt flyet, hvor det ennå knitrer og knaker hemmelighetsfullt, og sigarettene våre brenner, tenker vi at det er en ganske god følelse atter å stå på stenhård grunn over hvilken den varme sones grelle sol gløder.

Jeg går langsomt sammen med løitnanten, i rolige skritt som man nyter, til gruppekommandoen for å avgi melding for kommandøren som vi langt bortefra ser vente på oss i liggestol foran trebarakken. Vi treffer hverandre igjen ved frokosten allesammen.

Det står ofte om brøkdelen av et sekund

om en optagelse skal lykkes eller ei. Eierne av CONTAX III 24 · 36 mm fra Zeiss Ikon har det da lett. Den alltid pålitelige fotoelektriske belysningsmåler som er innebygget i apparatet, viser også ved farvefotografering nøiaktig den til enhver tid nødvendige belysningstid. Resultatet er der for sikret. 15 utvekselbare Zeiss-objektiver til alle formål — for nær- og fjernoptagelser og særdeles lyssterke objektiver for fotografering i dårlig belysning (Zeiss Sonnar) — vidvinkel- og teleobjektiver står til disposisjon. Filminnleggingen er lekende lett takket være det avtagbare bakstykke. Målesøkeren forenkler søking av motiv og skarpinnstilling til en funksjon. — Den klimasikre spaltelukker av metall muliggjør særlig korte belysningstider ned til 1/1250 sekund. Jo — CONTAX-eierne vet hvad de har: Illustrerte brosjyrer får De på forespørsel fra Deres Zeiss Ikon forhandler eller fra generalagenturet for Norge: Skarpmoen & Co., Dronningens gt. 36, Oslo.

Perfekt fotografering med disse tre: Zeiss Ikon kamera, Zeiss objektiv, Zeiss Ikon film!

Opfinneren som man nesten hadde glemt

En sannferdig historie om en opfinnelse som var gått tapt og som blev opfunnet på ny av en annen

Hannoveraneren Heinrich Göbel, *som — efter hva en amerikansk domstol fastslo — opfant den elektriske glødelampe 25 år før Edison* Foto: Schade

En nervøs jurist

„Det er da til å bli gal av!" sa syndikusen i General Electric Company og jonglerte sigaren fra den ene munnviken over i den annen. Han var i høieste grad forbauset. Det kom av at han ikke forsto det hele så riktig.

Disse folkene i Beacon Vacuum Pump and Electrical Company i Boston kunde dog først for to timer siden ha mottatt klageskriftet angående patentkrenkelsen. Og nå ba de allerede om en kort utsettelse av den bestemte termin? Dette måtte dog ha en særlig grunn.

Hvis ikke solen hadde skint særlig klart nettop denne januarmorgen i året 1893, så vilde mannen i General Electric vært overbevist om at de bare var en av de meningsløse drømmer, som han pleide å ha når han hadde spist for meget.

Hva vilde de folkene i Boston egentlig? Saken lå klar i dagen: De hadde efterlignet Edisons glødelampe — noe som forresten hendte for tyvende eller tredevte gang — og da hadde de måttet betale og dessuten slutte med å stjele andres opfinnelser. Alt — også dommen — var jo i skjønneste orden.

Akkurat som i alle de andre prosesser vilde den naturligvis gå i General Electric's favør. Trodde disse folk at de overfor slike presedenstilfelle virkelig hadde noen chanse? Det var da bare til å le av.

Og allikevel — latteren til mannen fra General Electric forstummer og hans forbauselse slår om til nervøs forbløffelse. Beacon-kompaniet erklærer nemlig plutselig, at det i lang tid har kjent en mann, som allerede 25 år før Edison har laget glødelamper, likeledes under anvendelse av bambustråder.

Hertil svarer General Electric først noe overilet med et glatt: „Umulig!" Man kan simpelthen ikke tenke sig muligheten av at en slik revolusjonerende opfinnelse skulde forbli ubemerket et kvart århundre og det i De Forente Stater i Amerika. — Helt umulig!

Det klagende selskaps syndikus griper sig selv i at han virkelig ler høit, idet han lar brevet fra motpartens sakfører falle likegyldig ned på bordet. Men i neste øieblikk har han tatt op brevet igjen og leser det ennå en gang meget alvorlig igjennem.

Han er virkelig nervøs. Og da forhandlingene begynner, viser det sig at hans nervøsitet kanskje ikke er helt ubegrunnet:

Det innstevnte Beacon Vacuum Pump and Electric Company presenterer nemlig et bevis for sin påstand — og det er tyskeren Heinrich Göbel.

Det viktigste er rummet med fortynnet luft

Hvem var denne Heinrich Göbel? Han var født den 20. april 1818 i Springe i det daværende kongerike Hannover, hvor hans far hadde en sjokoladefabrikk. Da han var ferdig med skolen, arbeidet Heinrich Göbel først hos sin far. Men i lengden hadde han ikke noe lyst til å befatte sig med fremstilling av slikkerier. Det var mer naturvitenskapelige ting som interesserte ham og fremfor alt mekaniske apparater, som han selv laget en mengde av.

Således var det nesten en selvfølge, at han efter å ha arbeidet en kort tid i et apotek, blev urmaker og optiker og at han en vakker dag åpnet en egen liten butikk. Det var noe han likte. Dertil kom at han på denne måte fikk anledning til å reparere og holde i stand apparatene for den tekniske høiskole. Derved kom han i direkte kontakt med vitenskapen. Da han imidlertid hadde stor forkjærlighet for fysikken, så var dette arbeid en kilde til særlig glede for ham.

Göbel gjorde mange eksperimenter, hvorav flere tilsynelatende ikke var så dumme, for en privatlærer ved navn Möninghausen satte pris på den kunnskapstørstende unge mann og underholdt sig ofte lenge med ham. Ja, efter hvert eksperimenterte Möninghausen sågar sammen med Göbel og laget førsteklasses kvikksølv-barometer sammen med ham. Allerede den gang erklærte han til den unge optiker at det sikkert gas gode muligheter til å lage en elektrisk lampe i et rum med fortynnet luft. Det som det særlig kom an på, var rummet med fortynnet luft, fordi glødelegemet efter hans mening måtte brenne nesten ubegrenset lenge derinne.

Forøvrig lærte Göbel av Möninghausen å lage gode galvaniske batterier, elektromagnetiske apparater og maskiner. Alt dette utnyttet han til å fremstille de fineste optiske apparater og lignende, som han tjente penger på.

Så kom året 1848, revolusjoner og uro rystet Europa og som så mange andre utvandret den tredveårige med sin hustru og sine to barn til Amerika, som den gang ennå var „landet med de ubegrensede muligheter". I et fattig strøk i New York åpnet Göbel en liten butikk og blev boende her i hele tyve år.

Elektrisk lysreklame — 25 år før Edisons opfinnelse. *For å få New Yorkerne til å interessere sig for sin selvlagede stjernekikkert, hadde Göbel anbrakt tre glødelamper på vognen sin, som fikk strøm fra noen batterier som han likeledes hadde laget selv*

Den narraktige tyskeren

Snart efter at han hadde slått sig ned i sitt nye hjemland kom Göbel til å tenke på de forskjellige vink som Möninghausen hadde gitt ham. Og nå fant han på noe tilsynelatende helt vanvittig: Han laget sig et stort sink-kull-batteri og med dette drev han på taket av sitt hus en stor buelampe, som han også hadde laget selv.

Dirrende av spenning sto han bak skorstenen den aftenen lampen skulde brenne for første gang. I tankene gjennemgikk han ennå en gang de forskjellige etapper av sitt verks tilblivelse. Hadde han virkelig ikke glemt noe? Hadde han nøie fulgt Möninghausens anvisninger?

Han slo kontakten over — lampen brant.

Men dette i og for sig overveldende resultat hadde en forbløffende virkning. Hans naboer trodde nemlig at det forelå en brannstiftelse fra den „narraktige tyskers" side og meldte saken til politiet. Göbel måtte møte for fredsdommeren og denne idømte den unge hannoveraner en pengebot for hans forargelige uvesen.

Dette uhell foranlediget opfinneren til å opgi videre utsiktsfulle forsøk med buelampen. Men hans skapende fantasi blev dog ikke helt lammet. Göbel tenkte på det som Möninghausen den gang hadde sagt ham om brennmulighetene i et luftfortynnet rum og ofret nå den elektriske glødelampe hele sin opmerksomhet.

Eau de Cologne-flaskene lyser

Uker efter uker eksperimenterte han. En dag kom tilfellet ham til hjelp.

Da han forsøkte å finne en brukbar glødetråd, falt denne i form av en bambusstav direkte for hans føtter. Eftertenksomt betrakte Göbel bambusstaven, da han tok den op. Den ene enden av staven var optrevlet.

Det kunde jo være et forsøk verd . . . og det som den utrettel ge opfinnerfantasi anet muligheten av, gjorde denne manns energi straks alvor av: Göbel lot et par av trevlene forkulle over en flamme. Derpå sendte han en elektrisk strøm gjennem dem og så at den lot sig gjøre helt lysglødende.

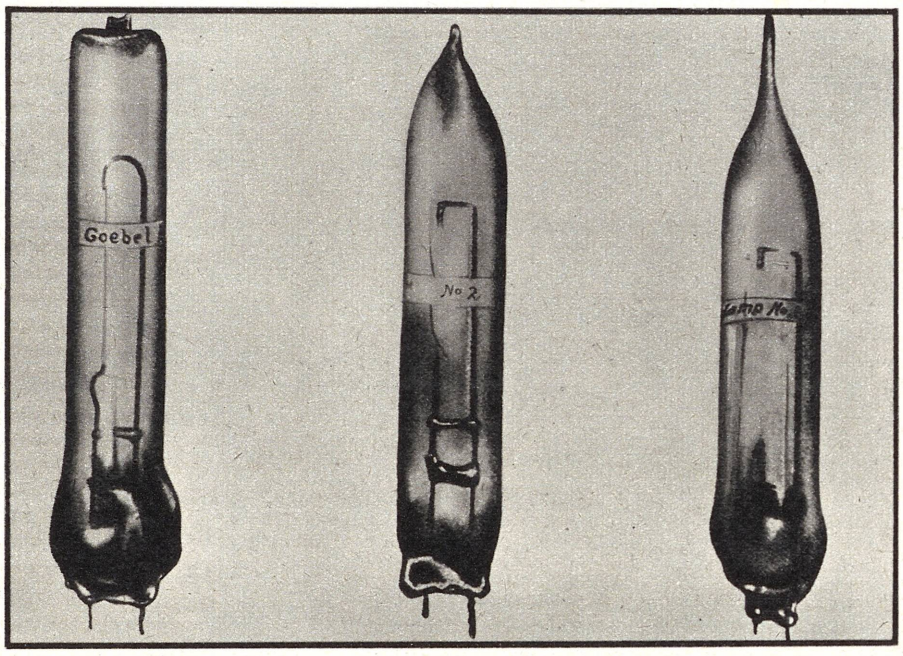
Det som nå fulgte, var den logiske videre anvendelse av Möninghausens metoder. Ved hjelp av kvikksølv laget han — på samme måte som han gjorde det ved barometret — et vakuum og i dette lot han en særlig tynn bambustråd bli glødende. Den lyste en lang stund.

Hin dag i året 1854 — altså 25 år før Edison laget sin første brukbare kulltrådlampe — var Heinrich Göbel i særlig godt humør. Han hadde jo ikke bare løst problemet med hensyn til selve den elektriske glødelampe, men han hadde også funnet det hylster, som han syntes var best anvendelig for lampen. Han brukte simpelthen — tomme eau de cologne-flasker.

I en senere beretning heter det bl. a.: „. . . Når man betrakter disse lamper nøiere, så må man legge merke til den særdeles hendige form, som Göbel allerede den gang bestemte sig for og som man den dag i dag finner igjen hos mange senere lampekonstruksjoner."

Den første elektriske lysreklame

I løpet av General Electric's prosess mot konkurransefirmaet i Boston optrådte der flere vitner som i kryssforhør og under ed bekreftet, at tyskeren hadde belyst utstillingsvinduet i sin butikk i Monroe Street med elektriske glødelamper. Ja, en av dem husket til og med, at han i et veggur i butikken hadde sett en slik vidunderlampe, som lyste op hver fulle time.

De tre første elektriske glødelamper i verden, *som blev lagt frem for domstolen under prosessen om den angivelige krenkelse av Edisons patent på glødelamper. De stammer fra Heinrich Göbels hånd. Deres ytre hylstre består av gamle eau de cologne-flasker*

Men Göbel hadde også gjort enda noe ganske annet, som var en sensasjon for det allerede den gang med slike ting bortskjemte New York: Han dro gjennem byens gater med verdens første elektriske lysreklame.

I månedlangt arbeid hadde han laget sig en stjernekikkert og satt den op på en vogn. Men under rørstativet festet han et par av sine lamper, som fikk strøm fra noen batterier som han også selv hadde laget. Når disse var ganske friske, kunde to eller tre lamper lyse i noen minutter samtidig med hverandre, mens en enkelt lampe kunde lyse en halv times tid.

Folk stusset og blev stående og lot sig sluttelig overtale til å betale et par cents for å kikke på nattehimlen, hvor stjernene riktignok ikke lyste klarere, men allikevel lengere enn Heinrich Göbels elektriske lamper.

Under rettforhandlingene blev det også konstatert, at man sågar i året 1881 ennå snakket om Göbels elektriske lamper og om at et lite firma, som vilde lage glødelamper, spurte ham om råd, da det ikke klarte å løse problemet alene.

Ikke Edison — men Göbel

Nå dukket naturligvis spørsmålet op hvorfor hannoveraneren ikke hadde tatt patent på sin opfinnelse.

„Det hadde jeg ikke penger til", sa den gamle mann. „Dertil kom at jeg den gang ikke så godt kunde gjøre mig forstående, da jeg kunde så dårlig engelsk. Og hvis De ønsker å få full beskjed — jeg bekymret mig ikke om noe som lå utenfor mitt område."

Således kom domstolen i New York til den eneste mulige avgjørelse: Ikke amerikaneren Edison, men tyskeren Heinrich Göbel var det som hadde gjort en av den nyere tids viktigste opfinnelser.

I domsbegrunnelsen i tredje instans heter det ordrett: „. . . at det ved mange konstateringer og undersøkelser er brakt bevis for, at Göbels lampe var en virkelig brukbar lyskilde, at altså Göbel efter dette har anvendt og offentlig forevist en brukbar glødelampe tyve eller tredve år før Edison."

Nå skjønte syndikusen i General Electric hvorfor han hadde vært så nervøs hin januarmorgen.

Heinrich Göbel døde i New York den 16. desember 1893. På det hus i Springe hvor han blev født, brenner der dog og natt en elektrisk glødelampe til minne om at det var en tysker, som opfant den.

Wolfgang Schade.

DRESDNER BANK

Filialer i alle deler av Stortyskland

I næringslivets tjeneste fra land til land

Intim forbindelse med banker i Europa og oversjøiske land

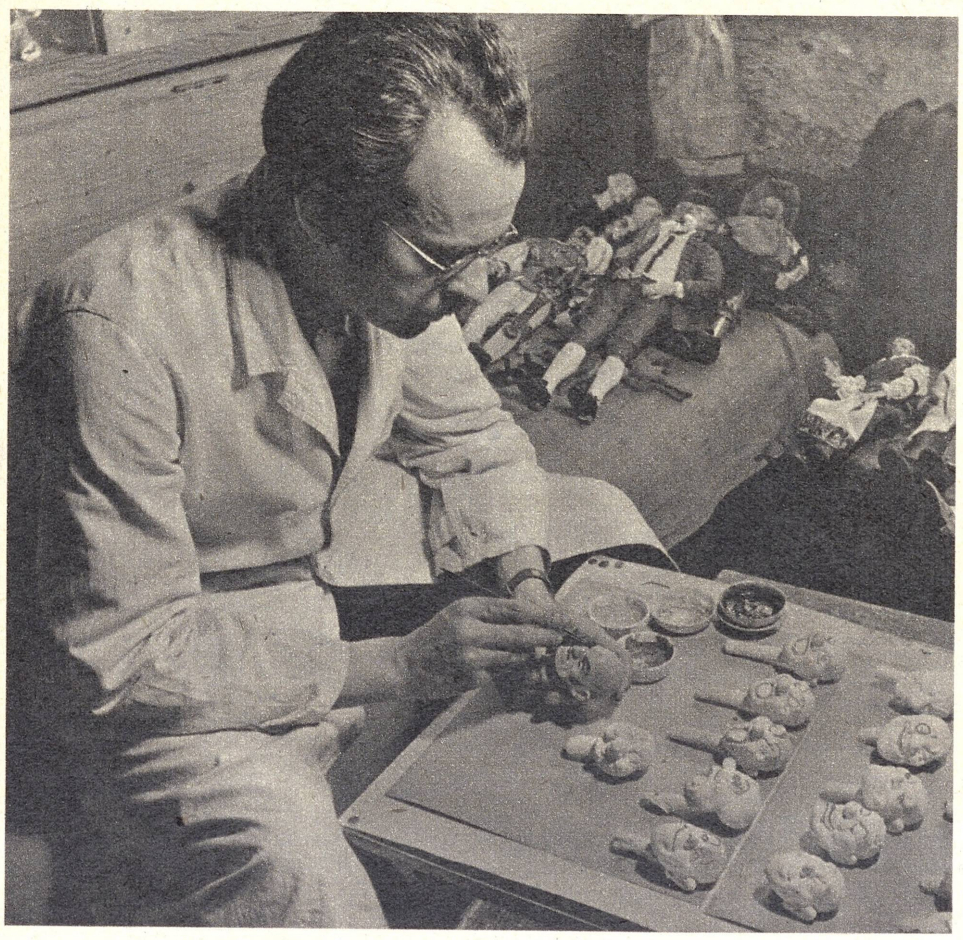
Pålitelig utførelse av alle bankforretninger

Eventyrland

av vatt, stoff og patroner

*

Noe helt annet enn trickfilm. *Hundre strålende barneøine stirrer spent på det livlige optrinn med eventyrfigurene som med et lite smalfilmapparat fremføres på det hvite lerret i klasseværelset. Hvorledes disse fortryllende kunstverker er blitt til lyder nesten som et eventyr: Der var en gang en mann, han var veldig flink som tegner og billedhugger. En dag ba han sine brødre hjelpe sig med å lage filmer som var tenkt bare for barn. Han laget utkast til dyredukker som kunde bevege sig som mennesker, han ga dem bevegelige kropper av gamle patronhylser med kule og hengselledd og som blev kledt med vatt og stoff. Hans mor sydde klærne. Den ene bror laget filmmanuskriptet efter de skjønneste Grimms-eventyr og den tredje var regissør og kameramann. „Reichsanstalt für Film und Bild" understøttet brødrene Diehls arbeid, til stor glede for alle skolebarn og nylig også for soldatene i de forskjellige forsvarsmaktsdeler*

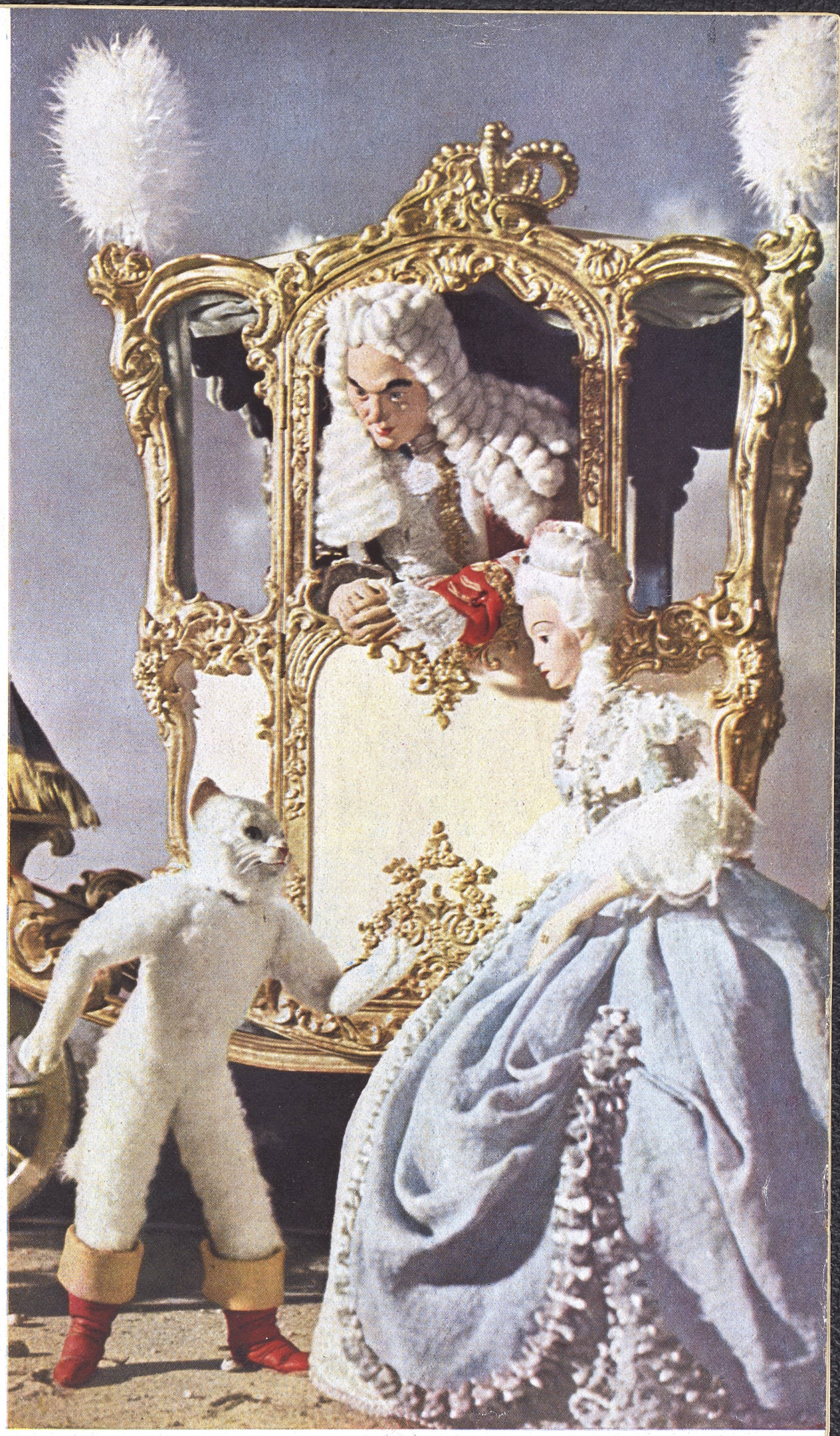
Hundre hvite hoder. *Hermann Diehl, oprinnelig maler og trickfilmtegner, har modellert disse gipshoder. De blir derpå bemalt, får øine, tenner, øienbryn og vipper og en bevegelig munn eller de blir som disse modeller byttet efter hver optagelse slik at ansiktet synes å bevege sig. Han maler også bakgrunn og gjør utkast til senerier. Stemningsfulle skoglandskaper, hemmelighetsfulle sjøer, praktfulle slotter og festsaler eller den gemytlige fattigslige bolig til pinnsvinet og kone under et kålblad*

Pinnsvinet ler stolt. *Formodentlig forteller det om en nylig vellykket list. Ferdinand Diehl er en fullkommen regissør. Han steller med alt, han finner stadig op nye tekniske forbedringer ved kameraet. Han er spilleleder, lysmester, kameramann og ennå meget mer. Når han filmer, må han selv innstille hver ny bevegelse hos dukkene. Et detaljarbeide av teknisk og kunstnerisk presisjon som en legmann overhodet ikke kan forestille sig*

Den trofaste geitemor. *Tungt belesset og intetanende skynder hun sig hjem til sine barn og vet ikke at den slemme ulven med list og lumskhet har sneket sig inn i hennes hus for å spise op alle barna. Bare den minste fikk gjemt sig. Men hun vil skjære op hans stygge tykke mage, og da kommer, som man kan se i filmen „De 7 geitekillinger", alle geitekillingne levende ut igjen*

Fotos: Baumann

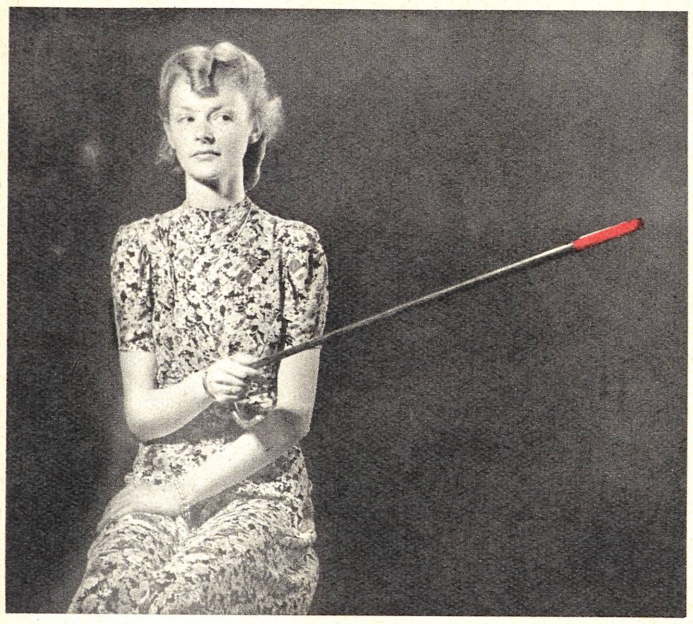
Slu og sleip *er pinnsvinet, en av de mest henrivende skapninger fra brødrene Diehls verksted. Han røker pipe, han kan smile og på hodet har han ekte pinnsvinpigger som det sig hør og bør. Når man ser slik ut og dertil har en lur kone er det ikke rart at man slår den forfengelige hare i veddeløpet. Man behøver bare å trekke på henne bukser, stille henne som sitt annet jeg ved den andre ende av veddeløpsbanen og veddeløpet er vunnet*

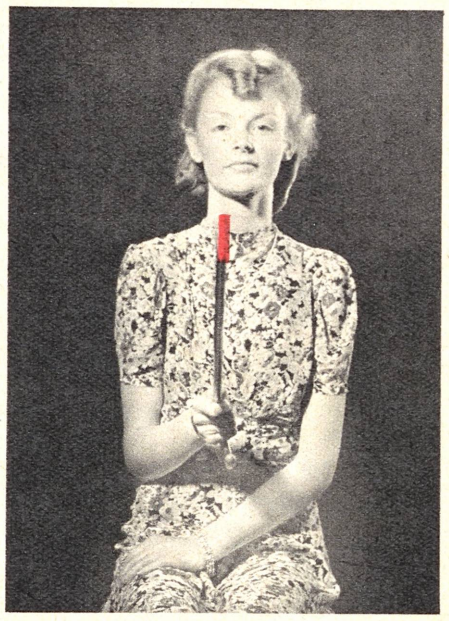
Men katten er ennå klokere. *Han har en vidunderlig hvit pels og en busket hale, men det vakreste er allikevel lærstøvlene hans. Hans gang er grasiøs og verdig, og han skaffer sin herre, møllersønnen, av trofast takknemlighet ikke bare penger, man et slott og en henrivende prinsesse i preklige silkeklær. „Den bestøvlede katt" er den nyeste Diehl-film. Alene karossen er et museumsstykke. Helt av gull, blå fløil og hvit lakk. Fremstillingen av den kostet 3000 mark, og til filmen brukte brødrene et halvt år*

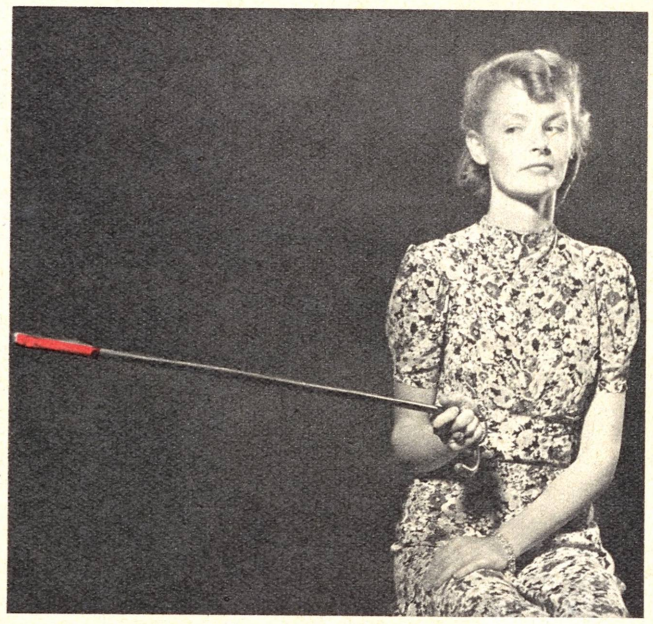
Dette er Stor-tysklands indre front,

som man i så mange land bryr hodene sine med. Den tier — ikke for å skjule en hemmelighet, men fordi det, som den uten ord fullfører, taler for sig selv.

Foto: dr. Paul Wolff

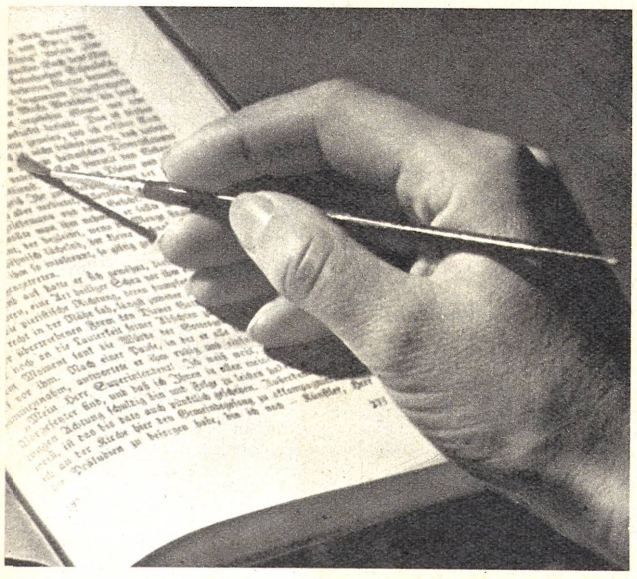

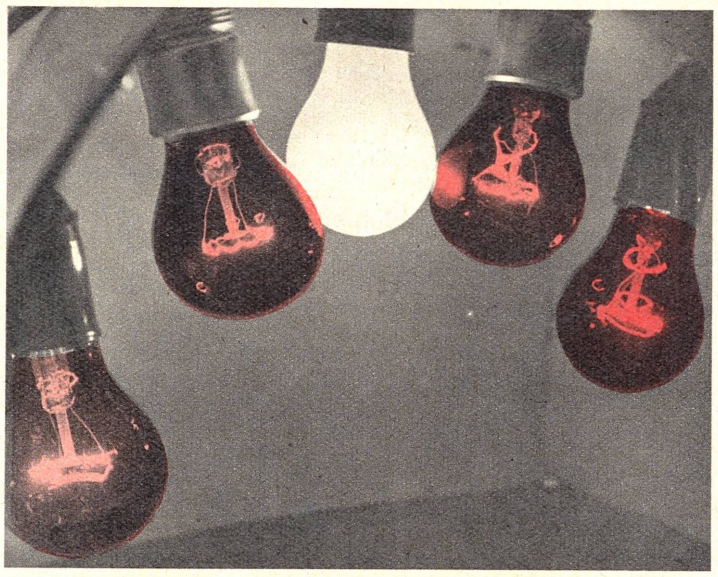
Øiengymnastikk, *en av grunnøvelsene i en Berliner-„seskole," hvor mange brillebærere kunde venne sig av med sin „se-bro" igjen. Hjelpemidlet for øvelsen ovenfor er så enkel som vel mulig: en stokk hvis spiss blev bekledd med glanspapir. „Se-eleven" beveger stokken i alle retninger og følger den glinsende spiss — uten å røre hodet eller kroppen — med øinene, helt til „utslaggrensen" for øieeplet — en overordentlig styrkelse av øiemuskulaturen er resultatet*

Kanskje går det også uten briller

Ikke alle som bruker briller, behøver dem

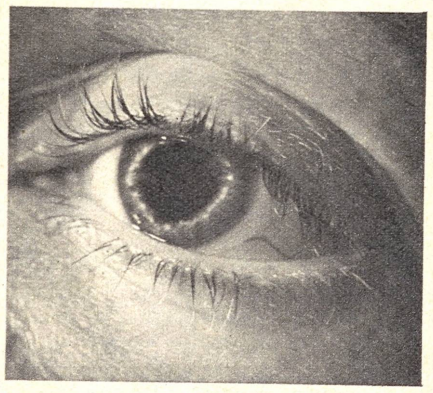
Istedenfor briller en — „lesepensel". *Særlig den nærsynte vil — ved å føre en pensel eller en stav med mellem linjene ved lesningen — opleve en forbløffende tydeligere skrift på normal avstand. Forsøk det selv!*

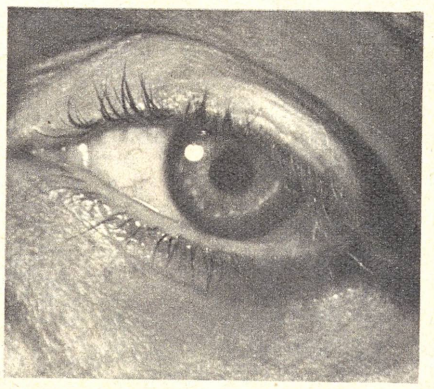
Også farvet lys *tjener som øvelsesmiddel i „se-skolen". Netthinnens farvesans blir overordentlig skjerpet og forfinet ved hjelp av denne „trinnvise farveseing"* Fotos: dr. Croy

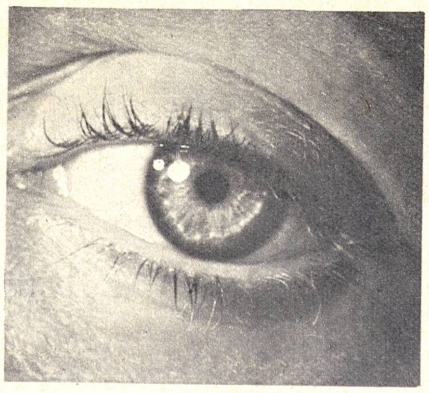
Hva ethvert øie er takknemmelig for: hvilen. *Man legger begge hender for øinene, men uten å berøre øieeplet. Mørket utløser straks en følelse av behagelig hvile. Man lar nå øiet, som allerførst frembringer alleslags farver og bilder, berolige sig til „det blir mørkt" — det er hele kuren som trenges. Man bør gjøre det oftere om dagen. Og jo lenger, desto bedre. Øiet som blir pleiet slik, vil av lutter takknemmelighet kanskje snart gi avkall på brillene*

Iris-trening. *Jo mindre lysinnfallet i øiet er, desto mer utvider pupillen sig. Systematisk veksling av lysstyrkene som bevisst øvelse opnår denne evne. Her er bare lite lys virksomt, pupillen er „utvidet". Nå blir . . .*

. . . lyskilden forsterket. *Hurtig stiller den menneskelige „iris-blender" sig om på forandring, uten derved å ta den seendes vilje i bruk. Men også det uvilkårlige, refleksen, trenger øvelse for å unngå eller fjerne krampetrekninger eller slappelser*

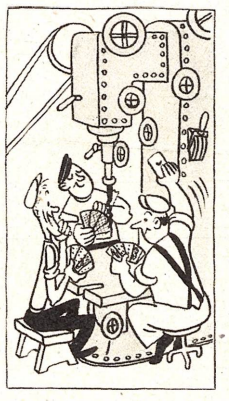

Igjen blir lyset flere grader sterkere, *og pupillen nærmer sig sin ytterste kontraksjonsevnespunkt. Allikevel er eleven opfordret til ikke å knipe øiet igjen, men å overlate reguleringen av lysinnfallet til pupillen*

Videre meldes det . . .

Mange mennesker tenker

„Vår seier vil sannsynligvis komme hurtigere enn mange mennesker tenker!" sa den engelske sunnhetsminister Ernest Brown i en tale. Men „Daily Mail" av 3. juli 1941 har slett ingen glede av denne påstand og ber Brown og hans minister kolleger om å holde tilbake slike tåpelige uttalelser, det engelske folk har hatt mer enn nok av slikt.

Vi finner at „Daily Mail" går meget urettferdig frem mot sunnhetsministeren. Det må da være folk nok i Storbritannia, som tenker nøiaktig slik som Ernest Brown og „Daily Mail" gir i sin utgave av 26. juni selv beviset for det. Den meddeler at i Manchester ble tre fagarbeidere fra en fabrikk for bombefly stilt for retten, fordi de istedenfor å arbeide spilte kort ve siden av sine uvirksomme maskiner.

„Daily Mail" tror å måtte peke på alminnelig dovenskap hos disse tre menn, men det er ganske sikkert en gal dom. Vi formoder langt mer at de tre kortspillere står på sin sunnhetsministers standpunkt, nemlig at seieren vil komme hurtigere enn mange mennesker tenker — og da har det da virkelig ikke noen hensikt mer å medvirke til fremstillingen av bombefly som jo allikevel kommer for sent til denne krigen!

Veddeløp i slaktningen

300 000 okser og melkekuer må slaktes i England, fordi man ikke har noe fór til dem mer — forteller „Daily Express" av 7. juli 1941. Og regner straks ut, hvormange pølser dette slakte-„anfall" gir: nøiaktig 1 milliard 260 millioner. En farlig tilståelse når man tenker på at hver eneste englender nå kan sette sig ned og regne ut, hvor meget av denne „velsignelse" faller på ham. Det er nemlig slett ikke sikkert at han i det hele tat vil få denne utregnede andel; for alt „kjøttets gang" blir stadig mer floket i England.

„En ny art forbrytere er opstått i Britannia", skriver det amerikanske tidsskrift „Time" den 2. juni, „og utbrer sig mer og mer: levnetsmiddelrøverne. En stor del av levnetsmiddeltransportene forsvinner, de når aldri sitt bestemmelsessted. Bøndene fra Kent og andre jordbruksdistrikter må hver holde vakt på jordene sine med geværer, fordi forbrytere slakter ned svin og får i mengdevis på åpen mark og bringer byttet bort med hurtigtogsfart i sine store biler. En hær av smughandlere fordeler det stjålne kjøtt, og London er et eneste rede med „Speakeasy-Restaurants", hvor illegalt kjøtt blir utlevert til høie priser . . ."

Opfinner søkes

I „American Magazine" finnes regelmessig en rubrikk, hvor praktiske opfinnelser opmuntres. Hver av de impulser, som optas i denne spalte, blir honorert med en dollar.

„Hvorfor", heter det der, „viser ikke de elektriske målere også prisen på strømforbruket?"

Eller: „Hvorfor finner man ikke op en kaffesil, som man kan kaste vekk sammen med gruten, istedenfor at man stadig må vaske den?"

Hvorfor, så spør vi, finner man ikke op et apparat, som automatisk slår USA-politikerne over fingrene, når de blander sig op i europeiske anliggender?

Ingen plass for et rødt underskjørt

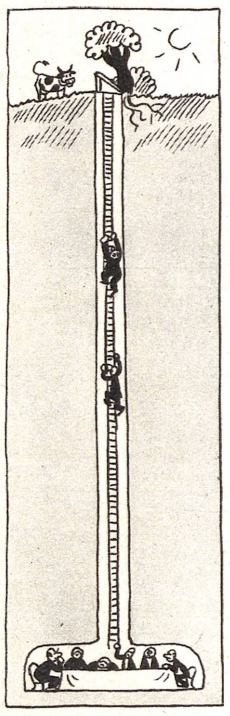
Den engelske krigsminister Margesson er streng konservativ, men hans datter Janet heller til kommunismen. Og da det i nærmeste fremtid skal finne sted et kommunistmøte i USA, har miss Margesson latt sig velge til delegert.

Imidlertid vil hun ikke kunne reise. Både de ansvarlige engelske instanser og de tilsvarende i Washington har nektet henne plass i Lissabon-clipperen.

Skulde da ikke pappa stå bak? Han må ikke bli uvenner med sin nye forbundsfelle Stalin, ellers er han ferdig som britisk krigsminister!

Øvrighet nedenfra

Det finnes et bilde av Churchill, som viser den britiske premierminister under et tysk luftangrep: likegyldig ser han ned på det brennendeLondon fra et høit tårn. Hvis han dertil hadde spilt på lyre, vilde man uten tvil ha måttet tenke på Nero — men nå følte man bare en ophøiet gysen like overfor en koldblodig fotograf, som ledsaget mr. Churchill op i hans mots ensomme høide.

At britiske ministre også har dager, da de føler mindre heroisk — den visshet kan vi takke tidsskriftet fra James Templeton & Co., teppefabrikk i Glasgow, for. Dette tidsskrift skildrer et 100 fot dypt beskyttelsesrum „et eller annet sted ved London", som utelukkende ble bygd for det britiske kabinetts møter — „i tilfelle det ble nødvendig". Templeton & Co. må vite det, da de egenhendig har laget et spesial-teppe for denne regjeringsbunker, som er boret ut i jordens midtpunkt.

Sikker opad og svak nedad: en slik regjering skulde virkelig være vanskelig å skremme.

To og tyve er lik null

Londons „Picture Post" utfoller en stor reklame for smådyr-opdrett som ernæringshjelp og gikk spesielt inn for kaninene, som formerer sig så hurtig. Men saken synes å ha en hake, og det en psykdogisk, å dømme efter et trist brev fra mr. G. Carter fra St. Albans til „Picture Post". Carter skriver:

„Ifjor kjøpte jeg to kaniner. Paret fikk tyve unger. Hvor har jeg ikke arbeidet for å kunne fóre dem og huse dem riktig! Men da den dagen kom, da jeg vilde forvandle noen av kaninene til en nærende postei, fant jeg veien til stallen sperret av familien min: de mindre barna gråt hjerteskjærende, og de større så truende på mig. Det ble ikke noe av kaninposteien . . ."

Englenderne kan nemlig ikke være hårde. Når de for engangs skyld vil gå riktig i vei, kommer alltid deres ømme hjerte og følsomme gemytt imellem. Det vil ikke vare lenge, så må Carter-familien forlate sin lilleputtfarm, fordi de hverken kan fóre eller spise op kaninskaren, som i mellemtiden er vokset til 220 stykker.

Tegninger: Manfred Schmidt

Fortsatt fra side 11

„Ij-timen er kommet . . ."

måten sørger den fremskjøvne observatør for at angripende tropper ikke løper inn i kuleregnet fra sitt eget artilleri, for batteriet skyter nøiaktig til siste skudd. Vi gir signal „Her er vi" med lyspistolen. Efter noen minutter går det videre fremover. Infanteristene strømmer ut for å besette høide 159.

I en mindre landsby fikk vi et eksempel på sovjetisk krigsførsel. Snikskyttere i trær og bak hekker lar større deler av vårt infanteri uforstyrret slippe forbi for å kunne angripe dem bakfra. I landsbyen utvikler der sig heftige kamper, og der er tap på vår side. Forbindelsesoffiseren ser at antitankskyts og infanterikanoner kom- Ennå er ikke de svære granatkastere, antitankskyts og infanterikanone kommet efter. Radiostasjonen blir straks rigget, op og der blir forlangt ild fra batteriet. Forbindelsesoffiseren meddeler batteriet sitt avstand og retning, og 10,5-granatene sørger allerede for at enhver motstand i de brennende hus ophører. Her blir det klart for en i hvor høi grad artilleriet er til hjelp og en sterkt eftertraktet understøttelse for infanteriet, som under dets beskyttelse får den følelse av sikkerhet som forbinder det så intimt med den sterke bror.

Stukas og ødeleggelsesfly griper inn

Under himlen viser nå stukas og ødeleggelsesfly sig. De griper inn i kampen nede på jorden og forstyrrer sovjetrussernes forbindelser bakover. Fra skogkulissene i bakgrunnen stiger kjempemessige røkskyer til himmels, sovjetrusserne trekker sig tilbake og ødelegger sine bensin- og oljelagre.

Snart har vi også nådd høide 159. Nå kommer allerede de første motorsyklister, panservogner kjører frem fra de vide kornakrer og legger hvite støvskyer igjen efter sig. Kompaniene samler sig til ny fremrykning.

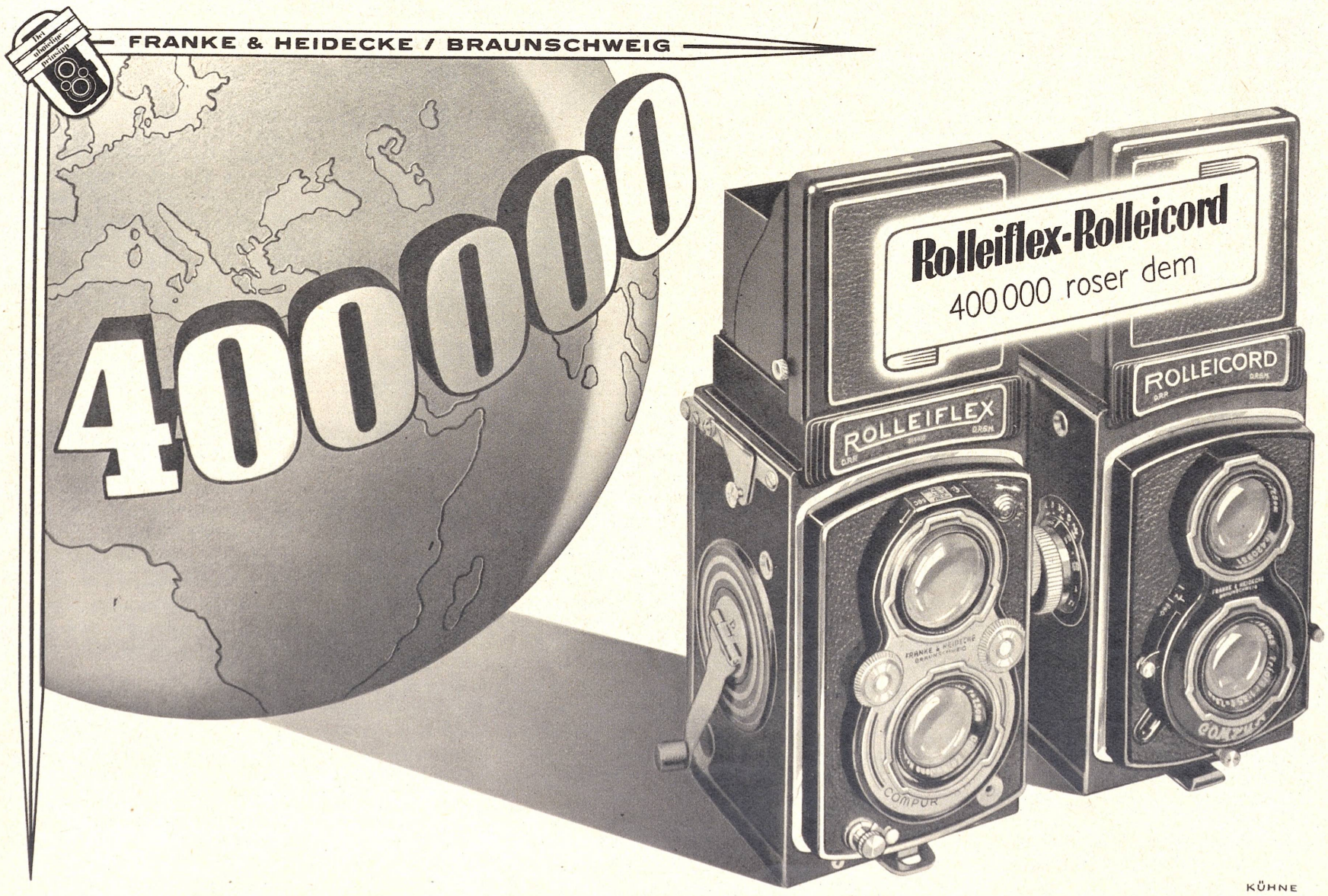
De første fanger blir brakt inn. Uniformene deres er fillete, støvlene revet istykker. På den skitne uniformsluen står denne røde sovjetstjerne, dette symbol på uorden og demoralisering passer godt til de lasete skikkelser. I deres ansikter gir frykt og forundring plass for en ydmyk lettelse over å ha sluppet unna skrekken ved det tyske angrep. De tyske soldater betrakter de forstyrrede sovjetrussere som vesener fra en annen verden. Motsetningen er for stor. De vet at de vil bli ferdig med denne motstander som en verden skiller oss fra.

På denne høiden er der satt en grense for forbindelsesoffiserens virksomhet, for virkningen av skuddene rekker ikke ut over dette avsnitt. Da vi henimot kl. 12 vender tilbake til stedet hvor vi satte over Bug, har fjellpionerene allerede bygget broen. Vognene ruller uavlatelig over. Hele dalsenkningen er en vrimmel av motoriserte enheter, som trenger fremover. Over denne bro vil der rulle et tog av motoriserte tropper, hvis rekke av tett på hverandre følgende kjøretøier svarer til avstanden fra Breslau til Moskva.

Alpejegernes pionérer iakttar luftkampene som finner sted her. Inntil klokken 12 har alene på dette sted de tyske jagerfly skutt ned 9 sovjetrussere. Atter og atter styrter jagerflyene sig over de fiendtlige fly. Sovjetflyene styrter brennende til jorden med en svart røkfane efter sig. „Nå er han sprunget ut med fallskjerm", sier pionérene og gleder sig.

Med denne tro . . .

Alpejegernes pionérer iakttar luftnemfort. Denne morgen har skapt forutsetningene for de kommende angreps suksess. Jeg skriver denne beretning på en trestubbe ved randen av en liten skog, er glad over her å ha funnet en rolig plass. Sommeren nynner, øienstikkerne flyr forbi, en kamerat bringer russiske sigaretter fra Brest-Litowsk. I den timen jeg klaprer på skrivemaskinen her blev jeg forstyrret fem ganger. Hver gang hentet tyske jagerfly en sovjetrussisk flyver ned for mine øine. Hver gang ble bevisstheten om vår overlegenhet større hos mig, denne bevisstheten om den tyske styrke som alle bærer i sine hjerter som håndgranatene i beltet. Aldri var den usvikelige tro på der Führer og fremgangen større enn nå. Med denne tro og våre våpens kraft bærer vi våre seiersfaner inn i Sovjet-Russland.

„Signal" fortsetter undervisningen: 10 minutter om strategi. Dagens tema:

Flankestøtet eller: Det vesentlige innhold i hele krigshistorien

Veldigere enn noensinne stormer krigsbegivenhetene inn på den enkelte. Men forsøker han å forstå den store kamps forløp og forskjellige avsnitt, støter han på en stor hindring. Den heter: „Vitenskapen om krigen!" Kan tyskerne trylle, eller er de i besittelse av hemmelige kunnskaper? I dagsavisenes ledende artikler forteller man leseren at den tyske strategi og tyskernes taktikk er av en annen art enn deres motstanderes. Men hva forskjellen består i får ikke leseren vite, og det blir heller ikke fortalt ham hva disse hemmelighetsfulle ord „strategi" og „taktikk" betyr. Ofte tales der i lederartiklene også om „Schlieffen-planen". Hva er det for en plan? „Signal" løsner i denne artikkelrekke de syv segl fra den tyske strategis angivelig hemmelige bok

Så lenge der har vært ført kriger har menneskene spurt sig selv hvorledes man kan avskaffe krigen og hvorledes man kan vinne den. De første spørsmål må besvares slik.

Krigen kom inn i verden da Kain slo ihjel Abel. Erobringen av Kreta og begivenhetene i krigen mot sovjetarméen er de nyeste kapitler i denne lange historie. Men de vil ikke bli de siste dersom det ikke lykkes å utrydde de menneskelige lidenskaper. Så lenge der eksisterer misunnelse og æresfølelse, hat og kjærlighet, berømmelse og skjensel. nød og rikdom, og så lenge der eksisterer menn født av kvinner, må vel krigens bok skrives videre.

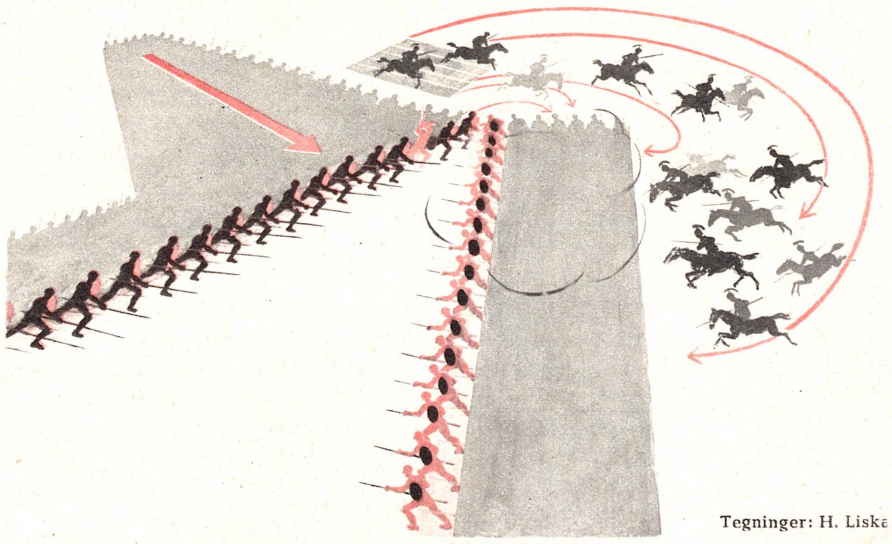
Krigen er altså en naturkraft. Det må man være klar over. Hvorledes kan man vinne krigen? Kan man overhodet gi et svar på dette spørsmål som jo ikke betyr mindre enn: Hvorledes skal jeg bære mig ad så denne naturkraft ikke knuser mig, men min fiende?

Forbausende nok er der flere svar enn man med rimelighet kan vente. Til trøst for oss lar de sig inndele i to grupper: Det er svarene fra teoretikernes krets og svarene fra praktikernes. Uendelig mange mennesker har beskjeftiget sig med krigsførselens teori, bare få med dens praksis. Grunnen er at skjebnen har hevet bare noen menn op på feltherrehøiden, men i tankene har mange holdt kommandostaven i hånden. Drømmerne betrakter krigstørsel som en vitenskap som kan læres, handlingens menn sier imidlertid at den er en kunst.

La oss høre hvorledes noen av disse menn har bedømt sitt eget vesen. Vi vil derigjennem få vite mere om krigens hemmeligheter enn lærebøkene kan fortelle oss.

Den første mann om hvem vi med sikkerhet vet at han så vel teoretisk som praktisk har beskjeftiget sig med krigsførsel, var Xenofon, en av den greske antikks forfattere, vi vilde idag kalt ham journalist. Hann ledet med stor suksess ett av den greske hærs vanskeligste tilbaketog, skjønt han oprinnelig bare var dradd ut for å se på krigen. Xenofon sier at feltherren må være en overlegen førerpersonlighet som beherskerr den militære vitenskap like så sikkert som maleriets mester behersker farvene og billedhuggeren stenen og malmen. „Energi, åndsnærværelse, dyktighet i å vill-lede fienden, beslutningsevne, hensynsløshet og selvsikkerhet er en feltherres selvfølgelige egenskaper."

Den prøissiske konge Fredrik, kalt den store, mente likeledes at krigen er en kunst. Denne dom felte han efterat han seierrikt hadde avsluttet en krig og i 1759, plaget av et giktanfall, søkte å befri sig fra sine smerter ved arbeide som forfatter. Han skrev en studie over den ulykkelige feltherre Karl den Tolvte av Sverige, den glimrende mann som ikke forsto å utnytte en kjede av seire og som fant døden på slagmarken, før han kunde bli klar over at tapperhet uten sindig klokskap ingenting betyr.

Tegninger: H. Liska

Epaminondas' tanke, kimcellen i alle tilintetgjørelsesslag! *Den tebanske general Epaminondas måtte føre en krig mot spartanerne. De var like så sterke som han. Avgjørelsen var altså et helt åpent spørsmål. Epaminondas stiller sin hær annerledes op for det avgjørende slag enn spartanerne. Han visste at slaget kunde bli avgjort dersom han angrep spartanernes høire fløi med en overmakt. Derfor forsterket han sin egen venstre fløi og jaget i begynnelsen av kampen sitt kavalleri i ryggen på fienden. Til høire spartanerne, til venstre tebanerne med Epaminondas*

Fredrik den Store forlanger av den fullkomne feltherre Karl den Tolvtes mot og standhaftighet, Marlboroughs sikre blikk, prins Eugens planer, hjelpemidler og dyktighet og Luxemburgs list, Montecuccolis klokhet, metode og overblikk må i ham forene sig med Turennes kunst til å benytte det rette øieblikk. „Men jeg tror at denne stolte Fønix aldri vil komme".

I Napoleons person kom denne stolte Fønix, og han også var av den mening at krigen er en kunst. „Tre fjerdedeler av suksessen må tilskrives de psykologiske faktorer".

En krigsfilosof

Den tyske general von Clausewitz har trengt dypest inn i krigens vesen. Hans bok „Om kriger" er alle feltherrers moderne bibel. Clausewitz hadde vært med i noen kriger og studert 180 felttog før han felte den dom at krigen virkelig er en kunst. Clausewitz sier at den beste feltherre er en mann som i sig forener så vel kunstnerisk innfølingsevne som harmonisk forstand. Han gir den intelligente feltherre de største muligheter til suksess, men han bemerker at det dog hører til en krigførers dyder å herde sin kropp og gjøre den ufølsom for alle strabaser. Dette er en fortringlig skole for ånden, fordi den setter menneskene i stand til selv i de vanskeligste situasjoner å bli herre over sin forstand. Den herdede mann er i stand til å treffe friske beslutninger også i slike situasjoner, hvor andre menn under omstendigheter med sult, strabaser og smerter blir nedtrykte og forsakte.

Prins Eugen, Fredrik den Store, Moltke og Cæsar, som alle var plaget av sykdom eller en svakelig konstitusjon og hadde overvunnet den, er bevis på general von Clausewitz' påstand.

Slik ser altså de suksessrike feltherrer ut, krigens store kunstnere. De behøver ikke være sterke og vakre som Agamemnon og Alkibiades. De må bare ha gnisten og viljen som skaper geniet. Men hvorledes er disse kunstneres kunst beskaffen?

„Krigen er det uvisses felt"

Med denne pinlige konstatering innleder general von Clausewitz sine undersøkelser angående krigen. Intet skremmer menneskene mer enn uvissheten. Våre bestrebelser går ut på å få en sikker forestilling om de ting som omgir eller truer oss. Ut av denne streben kommer viljen til en verdensanskuelse. Mennesket vil gjerne ha et klart bilde av tingene for å kunne innrette sin egen opførsel derefter. Men hvorledes kan man få en forestilling on en ting om hvilken dens største kjenner, Clausewitz, sier at den er den fullstendige uvisshets felt.

La oss høre hva en av filosofens elever sier. Den berømte generalfeltmarsjal Hellmuth von Moltke, seierherren fra Køniggrätz (1866) og Sedan (1870) sa: „Krigskunsten er ikke annet enn anvendelsen av det sunne menneskevett". Dette kunde være ironi. Men det er beskjedenhet. „Krigskunsten er et system av reserver", sa han en annen gang. Dette betyr dog ikke annet enn at feltherren må ha en klar forestilling om alle muligheter som venter på ham under krigen. Han må ha kjennskap til alle reserver for det er mulighetene for at han ved given leilighet kan bruke dem fornuftig. Men hvor finner den vordende teltherre reservene hvis vesen han må innprente sig for å kunne anvende dem? Han kan bare finne dem i krigshistorien. Krigshistorien er krigens læremester. Derav følger at bare en utdannet mann kan ha suksess som feltherre.

Forstanden seirer!

Vi forstår nå allerede tilstrekkelig om krigens vesen til å kunne våge en påstand. Utdannede menn vil seire lettere i krigen enn ikke utdannede. De må seire lettere når deres begavelse og deres vilje er like så sterk som deres motstanders. Djengis Khan og Timur Lenk var bare store feltherrer blant ville folkeslag. „Uvissthetens tåke", om hvilken Clausewitz sier at den skjuler tre fjerdedeler av de ting handling i krigen er bygget på, kan bare en fin forstand trenge gjennem. Den finnes ofte hos siviliserte folk, bare sjelden, ja nesten aldri hos usiviliserte.

Den store Xenofon fikk av skjebnen

en anskuelsesundervisning angående forstandens avgjørende verdi i krigsførselen. Fortatteren levde, fordrevet av sine egne landsmenn, hos spartanerne som han holdt av for deres gode militære egenskaper. I året 380 kom det til krig mellem tebanerne og spartanerne, en krig som fikk sin avgjørelse i slaget ved Leuktra.

Feltmarsjal og menig soldat i én person

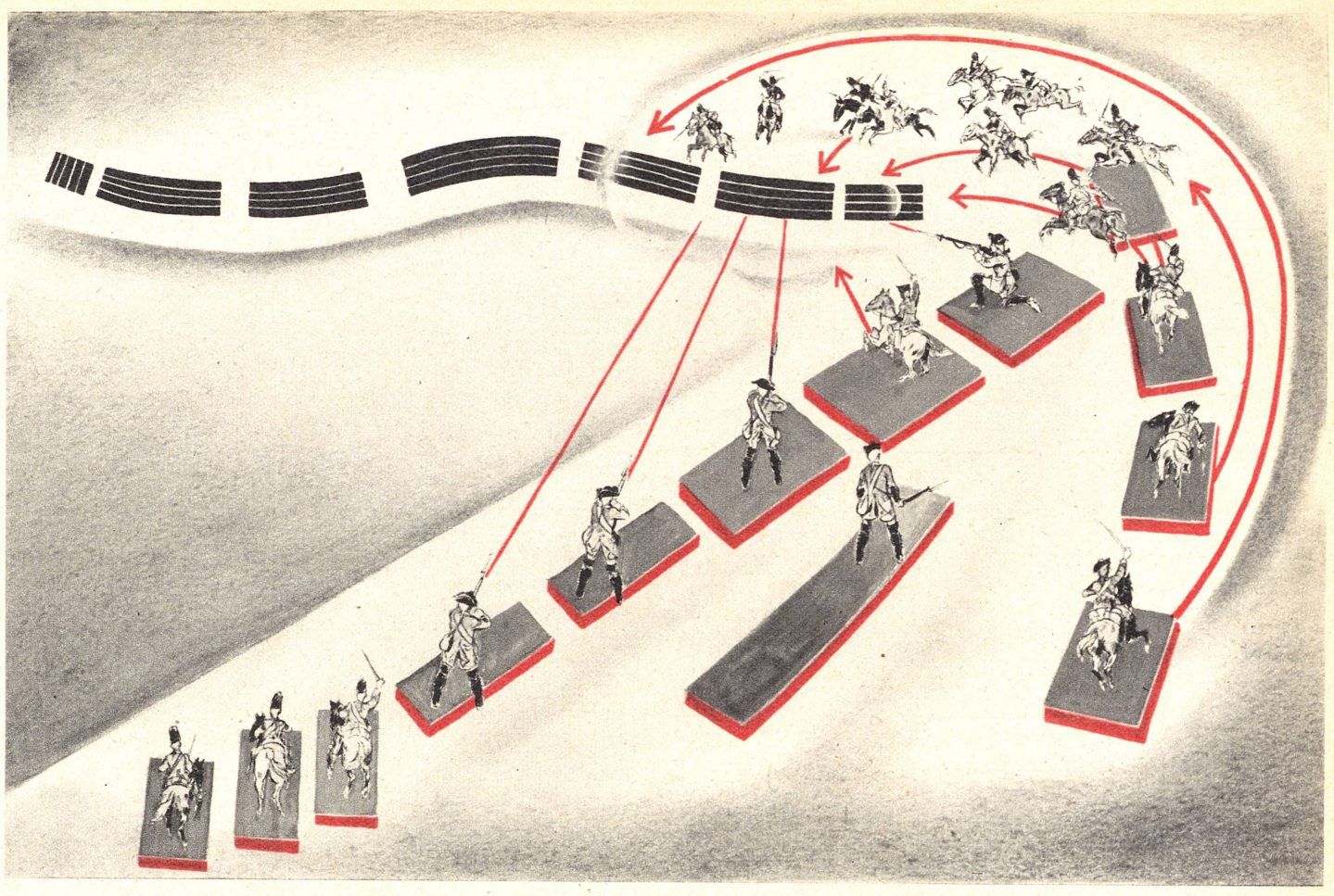
Tebanerne blev seierherrer. De ble anført av Epaminondas, en meget merkelig mann som hadde oplevd alt som en soldat overnodet kan opleve. Han var blitt feltmarsjal, blev overdynget med ære og laurbær og senere fratatt sitt embede som følge av et uheldig felttog! Han kjempet med i den neste krig som menig soldat og ble på slagmarken av sine kamerater atter utnevnt til marsjal. Epaminondas var kommet på en tanke som lever ennå idag. Det var krigens urtanke. Denne tanke fikk Epaminondas ut fra den betraktning at et slag vinner den som på det avgjørende sted i slaget kan konsentrere en overmakt. Dette høres til å begynne med meget enkelt, og er også meget enkelt, men vi skal straks se hvilke vidtrekkende følger det har. Er angriperen sterkere enn den fiendtlige styrke, er alt godt. Men er angriperen bare like så sterk som forsvareren eller han endog råder over ferre soldater, da ser saken allerede meget betenkelig ut, for hvorledes kan han under disse omstendigheter skape en overmakt på det avgjørende sted i slaget? De fleste av oss vil si at han ikke kan det, og derfor gjør rettest i slett ikke å angripe eller helst dra hjem med det samme. Men dermed vilde han bekjenne sig som slått, måtte bære krigsomkostningene, komme i fangenskap og lide skade på kropp, pung og eiendom.

Feltherren som profet

Epaminondas var tvunget til å måtte kjempe, riktignok ikke mot en sterkere, men i hvert fall mot en like sterk fiende, som dessuten i den antikke verden nøt stort våpenry. Han slo denne fiende knusende og kunde si om sin seier at den ikke bare skyltes tilfellet eller hellet. Fra den tyske slagleder Moltke stammer forøvrig det ord at „hell har vel i lengden bare den dyktige!". Epaminondas' seier var frukten av en overlegning. Han visste allerede før slaget hvor det avgjørende sted i slaget vilde være og konsentrerte på dette punkt tyngden av sine tropper. Hele den øvrige front lot han forsvare bare av svake styrker som var de overfor stående fiendtlige linjer tallmessig underlegne. De skulde også bare opholde fienden med sin kamp og binde hans styrker.

Hans betraktning var imidlertid fremkommet på følgende måte:

I oldtiden kjempet grekerne i falanks. Det var en otte- til sekstenrekkers linje. Fallfall var falanksen lengre enn den var dyp. Falanksen ble dannet av hoplitene, det var de våpenføre borgere som kjempet til fots. Hoplitene måtte selv sørge for sin utrustning. Den besto av brystpanser, hjelm, arm-og benskinner, av et kort sverd, skjold og støtlanse. Mennene stillet sig op i rekker bak hverandre og gikk sammen fremover.

„Kast Deres blikk på denne plan!" *Med disse ord ga Fredrik den Store før Syvårskrigen sine generaler en håndskisse som „Signal" har latt tegne illustrasjonen efter. Planen avslører hemmeligheten ved den prøissiske konges seire. Han kjempet alltid mot en overmakt og seiret allikevel. Grunnen fortalte han sine generaler med følgende ord: „Dere ser hvorledes jeg forsterker min høire fløi, med hvilken jeg vil utføre mitt hovedangrep. Min venstre fløi er der bare for å holde fienden i sjakk mens alle mine styrker kjemper på den høire. I spissen setter jeg infanteri, det må omgå fiendens armé i flanken og fyre på skrå mot hans kavalleri, så angriper mitt kavalleri. Eders seier vil være fullstendig avgjort før infanteriet kan komme i håndgemeng. Hele systemet beror på bevegelsenes hurtighet og på det ubetingede angrep. Flankene, man kan ikke ofte nok gjenta det, er en armés svake punkt." (Øverste halvdel av bildet: den forutsatte motstander. Fra venstre nedenfra til høire ovenfor: Fredrik den Stores tropper)*

I alminnelighet kom bare de første rekker i kamp, og derfor var det ansett som meget ærefullt å stå i den forreste rekke. Motstandernes falankser gikk som murer av jern mot hverandre, og slaget vant alltid den som det lyktes å trykke inn den fiendtlige mur.

Den egenartede bevæpning med lanse og skjold fikk hver falanks til å bevege sig på en eiendommelig måte. Instinktivt gjør en mann, som går fremover med skjold og lanse, en lett dreining forover mot høire. Da nu hver mann i falanksen gjorde denne bevegelse, skjøv høire fløi sig noe frem og den venstre blev hengende noe efter. Det gikk naturligvis likedan med den fiendtlige falanks og som med ens egen, den ene hadde ikke noen fordel frem for den annen. Man godtok falanksen lette aksedreining som noe gudsbestemt uten å gjøre sig op noen tanke om man ikke kunde gjøre den givne olstendighet til et slagavgjørende punkt. Epaminondas var den første som anstillet denne betraktning.

Slå høire fløi, og dere vinner!

At motstanderen vilde angripe ham med en falanks, var helt selvfølgelig. De spartanske hopliter kunde som alle militssoldater drive militærøvelser bare noen få uker i året. Disse uker var akkurat tilstrekkelig til å øve dem i falanksens vanlig kunster, å marsjere, å rette sig inn efter mannen foran og å rykke frem i rekke. Epaminondas visste altså at spartanerne vilde velge falanksslagordningen, fordi den var den engang givne. Naturligvis måtte spartanernes falanks straks efter slagets begynnelse dreie sig lett om sin egen akse. Spartanernes høire fløi måtte bevege sig fremover, den venstre måtte bli tilbake. Dersom det lot sig gjøre, overraskende og med en overmakt, å angripe spartanernes høire fløi som først kom inn i slaget, måtte slaget kunne avgjøres før spartanernes venstre fløi kunde hjelpe den høire. Epaminondas besluttet derfor å gjøre sin egen venstre fløi dobbelt så sterk som sin høire. Han ga mennene på høire fløi ordre til å rykke frem ganske langsomt, men sin venstre fløi drev han hurtig og med stor kraft mot motstanderens høire fløi som jo av sig selv beveget sig mot ham. Dette kraftige støt av hans venstre fløi understøttet Epaminondas videre med et veløvet kavalleri.

Grekernes beredne krigere hadde før Epaminondas' optreden bare hatt en minimal kampverdi. For det første var der få ryttere, fordi de jo selv måtte skaffe hest og utrustning, og for det annet var de ikke vant til å kjempe i sluttede rekker. Men Epaminondas hadde inneksersert sine ryttere slik at de allerede i begynnelsen av slaget understøttet hans venstre fløis støt med en manøver som brakte dem i ryggen på den fiendtlige høire fløi. I løpet av de første ti minutter var slaget avgjort. Spartanernes høire fløi kom i fullstendig uorden og rev hele falanksen med sig i fordervelsen.

Ideens død og gjenopstandelse

Epaminondas' tanke er gått inn i krigshistorien som den såkalte skrå slagordning. Det vilde være falsk å tro at Epaminondas' suksess utelukkende skyldtes hans matematiske betraktning. Riktignok sikret hans innfall ham en stor fordel fremfor motstanderen. Men denne fordel kunde bare gjøres til en fullstendig suksess dersom Epaminondas' krigere virkelig også gjorde det han forlangte av dem. Han forlangte ikke mindre av dem enn at de handlet mot sine egne instinkter. Deres instinkt hadde tvunget dem til å gjøre den lette dreining mot høire. Han ekserserte dem inntil de hadde overvunnet sitt instinkt. Dessuten forlangte den skrå slagordning at hver enkelt mann holdt nøiaktig retningen og overholdt skrittlengden som brakte flankestøtet suksess.

Denne sannnet fikk Fredrik den Stores motstandere erfare. Før den annen schlesiske krig begynte, hadde Fredrik skrevet et lite skrift forsynt med egne tegninger for sine generaler og latt det trykke i et lite antall. I dette skrift hadde Fredrik beskrevet et flankestøt som nan anbefalte sine generaler. Samtidig forpliktet han generalene til ikke å ta det lille skriftet med i felten. To av disse generaler gjorde det allikevel. De blev tatt til fange, og man fant kongens plan hos dem. Skriftet blev naturligvis straks mangfoldiggjort og dets innhold basunert utover verden. Nå visste alle hvorledes kong Fredrik bar sig ad. Og allikevel lyktes det ingen å gjøre det ham efter. De kjente alle hemmeligheten, og allikevel slo han fienden ennå mange ganger med sitt flankestøt. Han vant den overveldende seier ved Leuthen, hvor han med bare 35.000 prøissere slo 65.000 østerrikere, fordi hans tropper var bedre eksersert, og fordi deres eksersis satte kongen i stand til virkelig å utføre det som foresvevet ham.

Den nye Epaminondas

I noen krigshistoriske verker finner man bemerkningen om at man ikke vet hvorledes Fredrik II var kommet på tanken om flankestøtet. Sannheten er at han hadde sitt innfall ved studiet av Epaminondas' slag. I den første schlesiske krig hadde det nemlig flere ganger hendt Fredrik at hans slagordning tilfeldig hadde utviklet sig på

skrått mot fiendens venstre fløi. Kongen søkte efter paralleller og støtte på Epaminondas.

I og for sig var den skrå slagordning avgått ved døden sammen med den greske antikk. Romerne kjempet nemlig annerledes enn grekerne. De rykket frem i dype kolonner og ikke i lange falankser. Disse korte kolonner hadde en helt annen støhet. De dreide sig ikke så sterkt om sin egen akse som de greske slagrekker. Således sank Epaminondas' kunst ned i glemselen. På Fredrik den Stores tid kjempet man atter i falankser, de var sågar ennå lengre og tynnere enn de antikke slagrekker. Men disse falankser gjorde ikke lenger den gamle greske slagordnings aksebevegelse, fordi jo rekkene rykket frem mot hverandre med skytevåpen og ikke med lanser og skjold. Når Fredrik vilde gjenoplive Epaminondas' tanker, da måtte han gå ut fra den oprinnelige tanke, nemlig at den vil seire som har overmakten på det avgjørende sted under slaget. Fredrik antok som det slagavgjørende punkt motstanderens venstre fløi og stillet derfor op sin egen falanks i en skrå linje hvis styrke lå på dens høire fløi. Dessuten ekserserte han sine folk slik at de i en halvskrå retning først fyrte på den del av kavalleriet som befant sig på motstanderens venstre fløi. Sin egen venstre fløi ekserserte Fredrik på den måte at den bare skulde kjempe for å opholde fienden, mens det egentlige støt blev forbeholdt den forsterkede høire fløi. Likesom Epaminondas var Fredrik overbevist om de godt ekserserte rytterskarers overordentlige verdi. Han trengte den av to grunner. Først måtte de tunge ryttere understøtte den høire fløis flankestøt, men derpå måtte de straks anstrenge sig for å komme i ryggen på motstanderen.

Kjennskap til terrenget er viktig

Den egentlige forberedelse av slaget pålå imidlertid det lette kavalleri.

I den greske antikk sto relativt få kjempende overfor hverandre. Fire tusen mann var allerede en stor hær. På Fredrik II's tid var en hær minst ti ganger så sterk. Å føre disse store menneskemasser ordnet inn i slaget og dertil å måtte slå en for det meste sterkere motstander, forutsatte ei meget godt kjennskap til terrenget og motstanderens bevegelser. Rekognoseringen av begge disse ting var det lette kavalleris opgave. Hadde det opfylt sin første opgave, måtte det også fullføre de manøvrer som var bestemt til å lure fienden eller til å beskytte egen opmarsj.

Schlieffen og hans plan

En av den nye tids mest bemerkelsesverdige soldater var den tyske greve von Schlieffen. Hans navn blir stadig nevnt i alle verdens ledende artikler når ett eller annet sted under en krigsbegivenhet en flanke er truet. „Skulde det dreie sig om en Schlieffenplan?" spør lederartiklene i et slikt tilfelle. Grev Schlieffen var sjef for den tyske generalstab omkring århundreskiftet. Fra ham stammer grunntrekkene i den operasjonsplan som tyskerne fulgte i august 1914 i vest. Schlieffen-planen forutsatte et gigantisk flankestøt. Grev Schlieffen vilde med sin plan hitføre et nytt Leuthen, bare i uhyre forstørret målestokk.

Denne plan skulde besegle Frankrikes skjebne. I sine skrifter om krigskunsten karakteriserte grev Schlieffen flankestøtet som „det vesentligste innhold i hele krigshistorien".

Før vi taler videre om Schlieffenplanen, vil vi ta et lite pust og tenke på følgende: med eksemplene om Epaminondas og gamle Fritz er vi trengt inn i enkelthetene i og grunnlaget for en slagplan. Vi har lært hvorledes man også med svakere styrker kan vinne et slag når man løser det ut av inngrodd stivhet og forandrer det til et bevegelsesslag. Fredrik den Store har sagt ordrett: „Flankene, man kan ikke ofte nok gjenta det, er en armés svake punkter. Angrepet dels i fronten, dels i flanken og samtidig avskåret bakfra ved den annen kavalleritrefning, vil fienden nesten mann for mann falle i eders hender. Det vilde da ikke være noe slag lenger, men fiendens fullstendige tilintetgjørelse."

Strategi og taktikk — og forskjellen mellem dem

Hva er det nå for en merkelig vitenskap som vi har lært å kjenne i disse to eksempler, Epaminondas' og Fredriks? Det er taktikk, men det kan også under visse omstendigheter være strategi. For å forklare denne, bare tilsynelatende motsigelse, må det sies at grensene mellem taktikk og strategi ofte går over i hverandre.

Taktikk er den riktige anvendelse av troppene med det mål å vinne et slag.

Strategi er den riktige planleggelse, det riktige anlegg og den riktige anvendelse av de enkelte slag og trefninger med det mål å få en seierrik utgang på krigen.

Operasjoner, endelig, er anordninger og gjennemførelser som fremkommer av den strategiske plan.

Epaminondas plan var strategi, for det ene og eneste slag ved Leuktra avgjorde hele den tebansk-spartanske krig.

Det lyktes aldri Fredrik å gjøre den skrå slagordning til grunnlaget for en fullstendig felttogplan. Han har bare kunnet avgjøre enkelte slag med den.

Prøisserkongen kjempet med fire millioner prøissere mot nitti millioner andre mennesker. Han disponerte altså aldri over så store militære styrker som vilde være nødvendige til å tvinge fienden til en eneste stor avgjørelse, å slå ham tilintetgjørende og å kunne forfølge hans rester med så sterke styrker at der ikke vilde være annet til overs for fienden enn å kapitulere definitivt. Dessuten måtte Fredrik også ofte spre sine ringe styrker fordi han nesten alltid kjempet på flere fronter eller fordi han var nødt til å benytte en del av sin hær til sikring mot overfall. En dverg kriget mot kjemper og slo dem nesten alltid. Mestringen av mindretallet slik at det beseirer en overmakt røper det strategiske geni. Når hans fiender trodde at han var knust reiste „Gamle Fritz" sig som vekket til nytt liv av en tryllehånd og kastet sig inn i et nytt slag. Han slo sine fiender så ofte at det i syv år ikke lyktes de nitti millioner å beseire de fire. Tvertimot: de måtte la Fredrik beholde hva han hadde og som han hadde gått i kamp for.

Epaminondas' tanker hadde lenge vært glemt og var først gjenopstått i prøisserkongen. Også Fredriks skrå slagordning var glemt da han hadde lukket sine øine og da den stolte Fønix Napoleon fremførte sin nye kolonnetaktikk for Europas folk. Det 18. de århundres falankser syntes begravet for godt. Men det 19.de århundre mintes dem igjen. Den prøissiske generalstab gjenoplivet tankene på fortidens store feltherrer. Moltke var en elev av Fredrik den Store, og han behersket også Napoleons kunster. Da så grev Schlieffen blev satt i spissen for generalstaben, var de europeiske hærer blitt veldige. Man opererte med millionarméer. Ut fra sakens natur opsto således atter falanksen, den langt utstrakte slagordning.

Grev Schlieffen bygget sin plan op på en falanks. Denne plan opsto lenge før verdenskrigen. Grunnen til den var den betraktning at Tyskland i tilfelle av en krig kunde bli angrepet fra flere sider. Det kunde altså gå Tyskland slik som det var gått Preussen under Fredrik den Store. Utviklingen har gitt greven rett. Tyskland blev samtidig truet av Russland, av Frankrike og av England. Med den tyske hærs styrke var det umulig å møte den mange ganger overlegne fiende med samme styrker på alle fronter. Det var altså nødvendig i denne ulike kamp å bruke „Gamle Fritz"s krigskunst.

Schlieffens strategi hadde derfor til mål først å slå og tilintetgjøre fienden i vest. Med de styrker som ble frigjort kunde man derpå vende sig mot øst.

„Slipp russerne rolig inn!"

Vilde man slå fienden tilintetgjørende i vest, måtte man føre et fredrisiansk flankestøt. Fiendens front i vest endte på den ene side ved foten av sveitseralpene, på den annen ved den belgiske grense. Best var det å rette flankestøtet mot fiendens venstre fløi, fordi den franske armés høire fløi støttet sig til sveitseralpene. Hertil var det nødvendig å omgå fienden i retning av havet. Hans venstre flanke måtte trykkes inn og rulles op fra siden, og den storstilte omgående bevegelse hadde som mål å innkretse og tilintetgjøre alle motstanderens øvrige styrker.

Schlieffen var en alt for god elev av Fredrik den Store til ikke å vite at hans plan bare kunde gjennemføres med hell, dersom den tyske høire fløi var så sterk at den virkelig hadde den fulle overmakt på det slag-avgjørende sted og dermed over fienden. Schlieffen var en uforferdet tenker. Han vilde for enhver pris opnå den høire fløis riktige styrke, selv om han også forbigående bare svakt vilde kunne beskytte Det Tyske Rykes østlige grenser. Schlieffen-planen regnet med et innrykk av den russiske armé i begynnelsen av krigen.

Generalfeltmarsjal von Schlieffen døde i begynnelsen av 1913. Han kunde ikke lenger overvåke gjennemførelsen av sin plan. I sine siste timer skal han ha sagt: „Gjør høire flanke sterk!" Ett år senere kom verdenskrigen, og Schlieffenplanen blev utført uten Schlieffen. De menn som satte den ut i livet, hadde ikke den avdøde generalfeltmarsjals ildsjel. Det planlagte foretagende syntes dem for vågsomt. Schlieffen hadde endog regnet med muligheten av at det kunde lykkes fienden i vest å bryte gjennem den tyske falanks i sentrum eller på venstre fløi.

Den store plan mislykkes

Han hadde stadig gjentatt at man skulde ta denne eventuelle omstendighet med ro og legge all kraft i det høire flankestøt for å kunne gjennemføre den dødbringende omgående bevegelse som tørte i ryggen på fienden og dermed mot hans hjerte. Schlieffens efterfølgere mente de ikke kunde ta ansvaret for faren ved et fiendtlig gjennembrudd gjennem de tyske linjer. For å garantere den tyske sivilbefolknings sikkerhet bygget de derfor falanksen sterkere enn det hadde vært Schlieffens mening. Denne forsterkning skjedde på høire fløis bekostning. Da så det store slag begynte og russerne, som forutsett av Schlieffen, var trengt inn i Østpreussen, tok man ytterligere fire divisjoner bort fra høire fløi og satte dem inn mot fienden i Østpreussen.

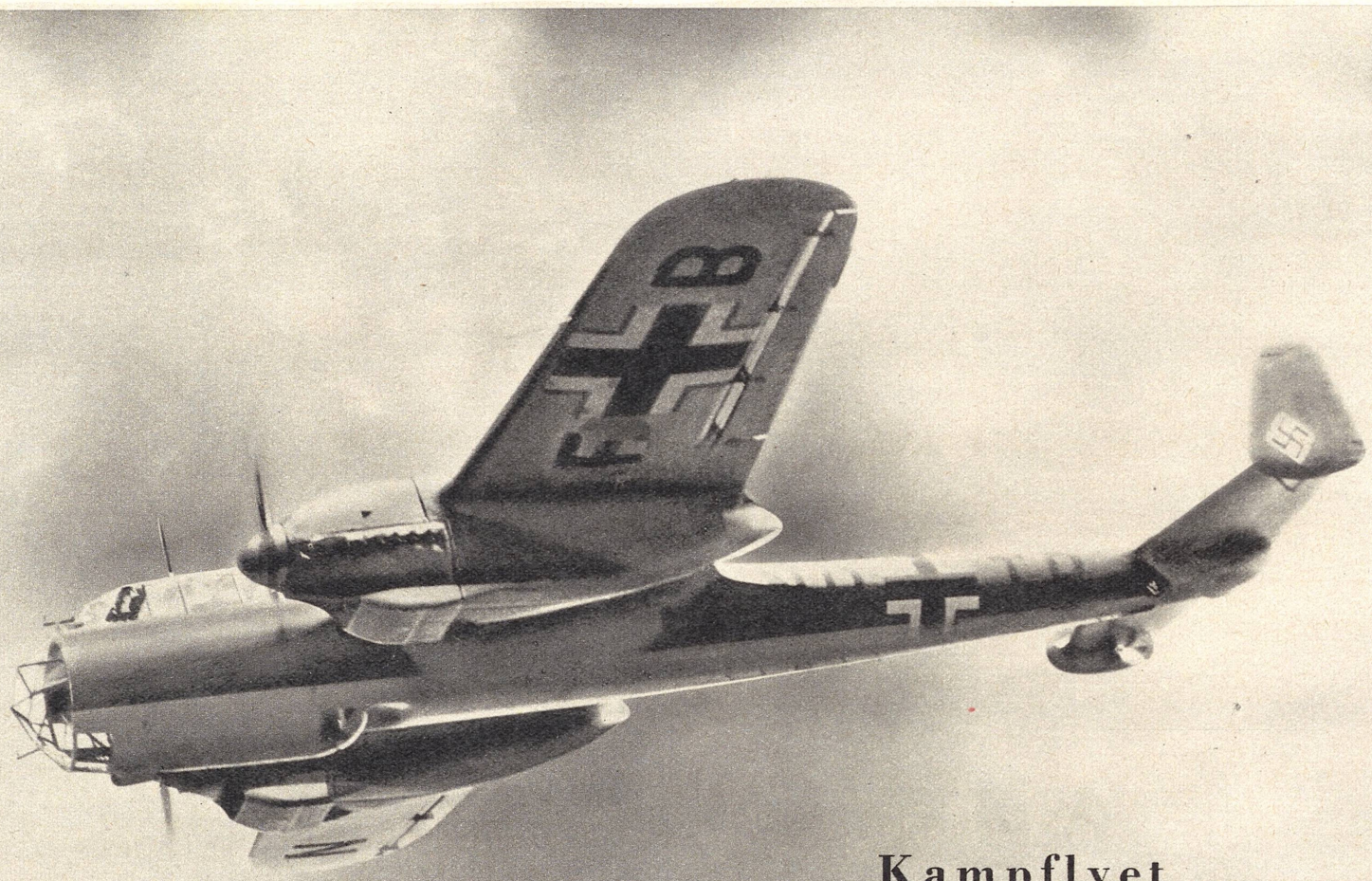
Schlieffen-planens videre skjebne er kjent nog. Riktignok lyktes det tyskerne å slå fienden i øst, og det lyktes videre å holde fronten i vest gjennem fire og et halvt år på fransk grunn. Men tilintetgjørelsen av de fiendtlige hærer, som var Schlieffens drøm, og som alltid må lede en tysk feltherres tanker, denne tilintetgjørelse lyktes ikke fordi jo halve verden stormet mot tyskernes stivnede front i Flandern. Schlieffens ideal, slagets ustanselige bevegelse, syntes å ville bli til virkelighet bare i de første dager av felttoget, og derpå sank den store plan ned i skyttergravenes skitt og søle og bak stillingskrigens stivnede ubevegelighet.

Men tanken dør ikke

To menn som var påvirket av Schlieffen, Hindenburg og Ludendorff, viste med et storstilt eksempel at Schlieffens dristige tanker hadde vært riktige. Det lyktes dem i slaget ved Tannenberg å inneslutte og tilintetgjøre den tallmessig overlegne russiske motstander. Dette slag har vært den tyske soldats lysstøtte gjennem all nederlagets kummer. Mens de andre folks strateger trodde å kunne trekke den lære av erfaringene fra verdenskrigen at Epaminondas' tanke var blitt definitivt begravet med den mislykte Schlieffen-plan og at der i fremtiden bare vilde bli tale om stillingskriger (Maginot-linjen), forble de tyske lærere i krigskunst trofaste mot bevegelseskrigens ideal og tilintetgjørelsen av den fiendtlige hær som mål. Stikkordet for denne tenkemåte stammet fra Schlieffen Det het „Cannae"! Også Cannae var et oldtidens slag. I dette slag hadde den svakere Hannibal slått og tilintetgjort de sterkere romere ved en stor omgående bevegelse som var rettet mot begge flanker. Idet de går ut fra studiet av dette slag, har tyskerne utviklet videre sin krigskunst og bygget et system for den militære tenkemåte hvis mektige overlegenhet først idag er kommet til syne.

(Artikkelrekken fortsettes)

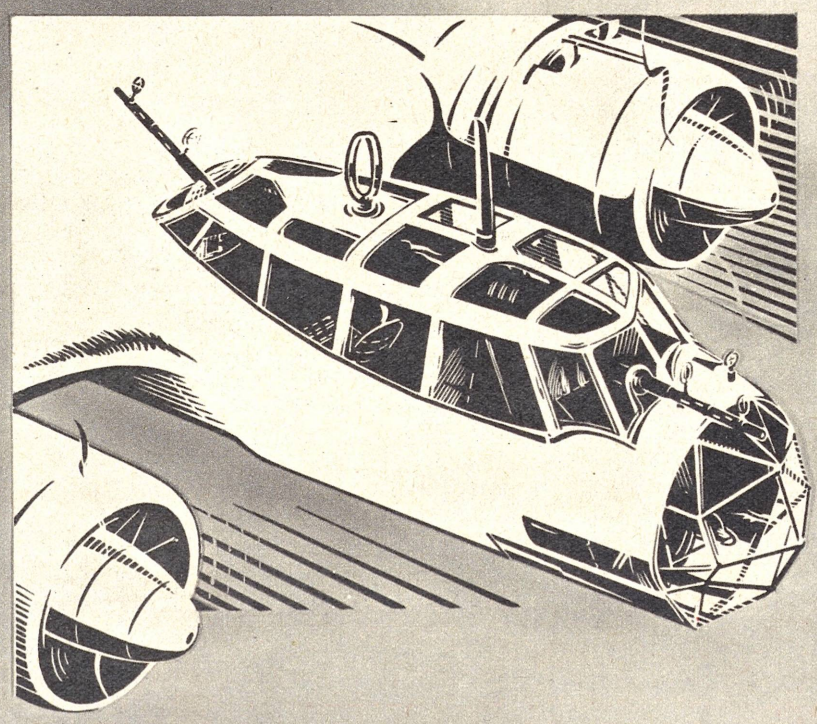
Signal nr. 16, 2. årgang, 2. Augustnummer 1941. / Utkommer hver 14 dag / Chefredaktør: Harald Lechenperg, Chefredaktørens stedfortreder: Heinz Medefind / Forlag og trykning: Deutscher Verlag, Berlin SW 6 Kochstraße 22-26 All rett forbeholdes / All rights reserved / Entered as second-class matter at the Postoffice of New York, N. Y. / Printed in Germany

Kampflyet

DORNIER DO 215

forbinder fremragende flyegenskaper med stor kampevne.—Våpnenes innretning gir de beste skuddfelter i alle retninger.

Det rummelige førerhus med utsikt til alle sider har plass til hele den 4-manns besetning, som på tokt og i kamp kan samarbeide ideelt.

DORNIER-WERKE

G. M. B. H. / FRIEDRICHSHAFEN

Panservognenes slagmark

Et luftfoto fra panservognslagmarken ved Indura, 60 km nordøst for Bialystok. Før kampen vilde man bare ha sett et grønt felt, krysset av en smal vei (i midten). Nå har slaget rast, og panservognenes kjørespor har brakt jordbunnens hvite kalkgrunn frem i lyset. Flybomber har revet dype krater i jorden. Besynderlige svinger, sirkler og firkanter viser veien, som panservognene har tatt. Hver taktisk fase i slaget kan man lese sig til i disse sporene. De enkelte panservogner er enten veket av for motstanderen for ikke å by ham noe gunstig mål, eller de har kjørt omkring motstanderen, for å gripe ham på det svakeste punkt og ødelegge ham

Fotos: Pk. Bayer